

ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXX • БРОЈ 469.

БУДВА, 31. ДЕЦЕМБРА 2001. ГОДИНЕ
ЦИЈЕНА 0,50 ДМ (0,26 ЕВРА)

МЈЕСЕЧИНА У ТЕТРАПАКУ

Овој годишњу најлуђу ноћ нећемо дочекати шако ћомиљено и, вјероватно, не шако назаборавно као прошлогодишњу - на прву, уз распјаламали вишкометри и сјај естрадних звијезда од чијих су се јјесама и музике пресли не баш шарини бедеми Старој града.

Дочекаћемо је, извјесно, мноћ скромније. Штавише, што је и лојично: прошла Нова година била је крај једног и почетак другог вијека, чак миленијума. Радосћ је морала да буде она ква каква и приличи слављу вијека који је иза нас и вијека који је прег нама, у будућностима. Међутим, Нова година коју штек дочекујемо не представља ништа посебно и ништа необично, ништа ново, свједно што је нова, и зато ће бити мање кишњасна и свечана, а више скромна. Да ли баш због што?

Какав смо ми дионизијски, да не кажем баханалијски, свијет неко би мотао у што и да не повјерјује јер је у слављу профил наше Томиле исцртан као да сваким слављем започиње нови вијек!

Наш неуморни хедонизам мораће да се привременим стварним могућностима дочека, нечemu што се у народу зове сиромаштвом. Прошле године Општина Будва била је широке руке: дала је неколико стотина хиљада марака за заборавни новогодишњи сукоб, а ове године - двадесет и пет стотина мање! Од свећа штоа корисци су имали приватни власници, свједно што су у шариковима око њетових приврема учествовали ћештвено симболично. Од лајској дочека Општини је пристала - слава, а у њој и поштовањем и осмишљена - изузетно добра зарада!

Сада се што неће и не може десити, макар да Општина и има новца које да заиста нема, из простије разлога што овакве свечаности треба да организују и притечују они који од њих очекују добити.

У смислу забаве и зараде овогодишњи дочек Нove године ни изблиза не обећава онолико колико је дао прошлогодишњи дочек. Забаве ће бити, али мноћ скромније, а с тим у складу и профил јер број и сјај звијезда на бини није ни примићи прошлогодишњем. Од новца приступило је (занинтересованих) привредника и појединца, и уз скромну помоћ Општине, шта више и очекиваши.

У новогодишњој ноћи, прег сам њен дочек или у шоку њетовој програма, треба рачунати и на могуће непогодности које могу да покваре забаву и расположење окућљеној народу. Рецимо: нестанак сирује, мрак. Замислиши мрачне улице нашега града којим журно звеџкају поштенице, истини не сасвим нове већ поштрељене, у новогодишњој ноћи.

Да им Електропротиводибуција баш до те мјере не би покварила и онако скроман дочек, новогодишње расположење и радосћ, они прегострожнији и не баш наивни као дјевојке, за сваки случај су привремили веће количине мјесечине у тетрапаку јер, знајте, и вријеме може да изневјери, а не само човјек. Огусијво жење која се, у настујућу ћуди, са дјештешом повукла на своје љољско имење, у свој љетњиковац, неће им умањити новогодишње радосћи на мјесечини.

Бошко БОГЕТИЋ

НОВОГОДИШЊА ЧЕСТИТКА ГРАЂАНИМА ОПШТИНЕ БУДВА
ЊЕНОГ ПРЕДСЈЕДНИКА ЂОРЂИЈА ПРИБИЛОВИЋА

ЗА ИНТЕРЕСЕ И У СЛУЖБИ ГРАЂАНА

Драги грађани,

У новој 2002. години желим вам пуно среће, здравља, љубави, успјеха и сваког напретка. Надам се да ће се и наша Будва укључити у породицу европских градова по правима и надлежностима која они имају. То је услов да нам град буде љепши и уређенији, а ви богатији и сигурнији. Нека интереси наше општине буду разлог који нас окупља и сабира, а различитости у мишљењу само пут који води до тог циља.

Нова 2002. година биће вријеме избора и политичких одлука на свим нивоима, зато не заборавите да сте једино ви носиоци суверенитета и свако има само онолико власти колико му дате. Због тога, ако заиста мислим да градимо грађанско друштво, немојте дозволити да будете у служби било које партије или политичара, већ нека они буду у Вашој служби и раде за интересе грађана.

Свима од Јаза до Куфина срећни Божићни празници и наздравље Нова 2002. година.

Предсједник Општине Будва
Ђорђије ПРИБИЛОВИЋ

Ђорђије Прибиловић

СВОЈИМ САРАДНИЦИМА И ЧИТАОЦИМА „ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ“
ЧЕСТИТАЈУ НОВУ 2002. ГОДИНУ И БОЖИЋНЕ ПРАЗНИКЕ

Скупштинска хроника

23. СЈЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ ПОЧЕЛА - ПАУЗОМ

ПРЕКИД ЗА ДОГОВОРЕ

• Усвојен само записник • Различити ставови о дневном реду • Демократска партија социјалиста тражила паузу, а опозиција да се сједница настави • Неизвесно како ће се и ко с ким договориши јер не постоји парламентарна већина - немају је ни ДПС ниши опозиција

На почетку 23. сједнице Скупштине општине 24. децембра, одборници су минутом ћутања одали пошту Љубу Марковићу, одборнику и нашем уваженом суграђанину који је недавно преминуо. Усвојен је записник са претходне сједнице Скупштине општине, а онда је услиједила расправа о предлогу дневног реда који је за ову сједницу садржао 37 тачака.

Отварајући расправу о дневном реду предсједник општине Ђорђе Прибиловић је упознао одборнике да је Социјалистичка народна партија дала више предлога за измену и допуну дневног реда: Клуб одборника СНП предложио је да се у дневни ред 23. сједнице уврсте и Информација о неким облицима и методима рада одређених органа на формирању документационе основе и вођењу бирачких спискова у општини Будва у припреми парламентарних избора у Републици Црној Гори одржаних 22. априла 2001. године, да се разријеше постојећи и именују нови управни одбори у ЈП „Водовод и канализација“ и ЈУ „Музеји, галерија, библиотека“, и да се разматра Информација о неким аспектима негативних појава и узрепатарских односа који се манифестишу под покровитељством одређених организација на подручју провођења процеса приватизације у ХТП „Будванскa ривијера“.

Послије тога Клуб одборника Социјалистичке народне партије затражио је паузу од 30 минута како би се обавиле консултације у Клубу и између клубова одборника парламентарних странака о дневном реду и, уопште, раду скупштинске сједнице. Уместо пола сата пауза је потрајала два сата дуже, јер су се чекали одборници Демократске партије социјалиста.

У наставку сједнице одборника Станко Асановић је упознао Скупштину са заједничким ставом Социјалистичке народне партије и Народне странке о дневном реду. По том предлогу пета тачка дневног реда треба да буде разматрана Информације о провођењу процеса приватизације у ХТП „Будванскa ривијера“ (како је предложила СНП), из дневног реда треба да се избаце предлози измене и допуна Одлуке о приступању изради урбанистичког пројекта „Зоне ексклузивних вила Свети Стефан“, као и предлог зајлучка о утврђивању наџрта измене и допуна ДУП „Словенска плажа“ и стављању на јавну расправу. Извештаје о раду органа, установа и предузећа

Vlado Tichic: Потребне нове консултације

Станко Асановић: Сједница треба да се одржи

за 2000. годину треба скинути с дневног реда као застарјеле. Као девета тачка дневног реда, по предлогу СНП и НС, треба да се разматра Информација о вођењу бирачких спискова (како је предложила Социјалистичка народна партија), а с дневног реда треба скинути предлоге рјешења о изменама рјешења о именовању управних одбора ЈП „Водовод и канализација“ и ЈУ „Музеји, галерија, библиотека“ јер су они супротни са закључцима јулске сједнице Скупштине општине и, уместо тога, у дневни ред уврстити предлоге одлука о разре-

шењу тих управних одбора. Управни одбор ЈП „Водовод и канализација“, како је образложио Асановић, треба разријешити јер Скупштина општине није прихватила извештај о раду овог предузећа, а управни одбор ЈУ „Музеји, галерија, библиотека“ треба такође разријешити јер његови чланови нијесу испоштовали закључак Скупштине општине да треба да поднесу оставке због односа у тој установи. Одборник Асановић је истакао да се Скупштина општине изјасни о овим предлозима и да Скупштина општине треба да настави да ради, јер, како је

рекао, имају информације да режим Мила Ђукановића припрема привремену управу у нашој општини.

Предсједник Клуба одборника Демократске партије социјалиста Владимир Тичић је упознао Скупштину да они предлажу да се направи тродневна пауза и да се сједница настави у петак, 28. децембра. Тада предлог је образложен тиме што је сљедећег дана католички Божић, а неки одборници имају обавезе наредна два дана, па се вријеме до петка може искористити за додатне консултације између одборничких клубова.

Предсједник општине Ђорђе Прибиловић је прихватио тај предлог за закључак да се до тада обаве све потребне консултације и да га о томе обавијесте предсједници клубова одборника. Одборници Демократске партије социјалиста су тада почели да напуштају сједницу, а одборник СНП Станко Асановић је инсистирао да се сједница настави јер јој присуствује довољан број одборника, оптужујући, истовремено, одборнике Демократске партије социјалиста да они тако поступају јер не желе да се одржи сједница Скупштине општине.

У изјави за јавност послије прекида сједнице предсједник Клуба одборника Социјалистичке народне партије Жарко Миковић је истакао да се повртило да је у Будви тада парализа власт. Било је сасвим извесно да се дневни ред не може усвојити по концепту Демократске партије социјалиста јер су били у мањини, па су закључили да се прави пауза. Фактички они су напустили сједницу што, нагласио је Миковић, значи да су сишли с власти. Сљедећи потез, по ријечима Миковића, је да се опозиција у Будви договори и формира власт до наредних избора који би требали да буду у мају мјесецу сљедеће године.

Извјаве за јавност послије прекида сједнице Скупштине општине нису дали представници Демократске партије социјалиста и Народне странке, а Димитрије Пејовић, у име Либералног савеза, сједницу је охарактерисао као једну изузетно мучну ситуацију кад се читавог дана није могао постићи договор око дневног реда да би на крају коалиција на власти напустила сједницу и заказала наставак, па је о свему томе излишно трошити ријечи.

Сједница Скупштине општине треба да се настави 28. децембра, послије штампања овог броја „Приморских новина“, па ћемо о њеном раду информисати у нашем сљедећем броју.

В. М. СТАНИШИЋ

КОНФЕРЕНЦИЈА СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ НАРОДНЕ ПАРТИЈЕ И НАРОДНЕ СТРАНКЕ ЗА НОВИНАРЕ

ПАУЗА СУПРОТНО ПОСЛОВНИКУ

• За прекид сједнице Социјалистичка народна партија и Народна странка окривили одборнике Демократске партије социјалиста који нијесу имали већину па зашто нијесу моћи да унесу своје дневни ред и донесу одлуке како су жељeli

Поводом прекида 23. сједнице Скупштине општине клубови одборника Социјалистичке народне партије и Народне странке одржали су заједничку конференцију за новинаре на којој је њихове ставове изјавио Жарко Миковић, предсједник Клуба одборника СНП.

За прекид сједнице они су окривили одборнике Демократске партије социјалиста који, како су истакли, нијесу успјели да излобирају неки одборничких клубова, па су тражили тродневну паузу да би у том периоду покушили да придобију број одборника који им је потребан за доношење одлука како су они предложили. Прихватијујући предлог ДПС за паузу предсједник општине је прекршио пословник о раду Скупштине општине, јер, како је истакао Миковић, пословник не предвиђа такво одређивање паузе. Напуштајући сједнице одборника ДПС, што се догодило први пут, Миковић је оцјенио као њихово сазнање да више тако не могу да врше власт.

Демократској партији социјалиста нијесу били прихватљиви предлози СНП за изјаву и допуну дневног реда јер им не одговара расправа о приватизацији у ХТП „Будванскa ривијера“, нити о бирачким списковима, нити смјена управних одбора ЈП „Водовод и канализација“ и ЈУ „Музеји, галерија, библиотека“. Миковић је даље истакао да су они тражили да се одложи усвајање завршног рачуна општинског буџета за

2000. годину док се не изврши његова ревизија, јер је зајршни рачун урађен незаконито. Између остalog, не садржи преглед неизмиренih обавеза, нити извјештај о стању имовине Општине, што су зајонске обавезе.

Одборници СНП и НС су, како је нагласио Мирковић, тражили да се с дневног реда скине предлог изјаве и допуна ДУП „Словенска плажа“ јер се њиме предвиђа изградња стадиона на постојећој локацији што је супротно Просторном плану општине Будва који предвиђа стадион на локацији Розино. Поред тога, спорно је и власништво над земљиштем где се сада налази стадион јер је, према сазнањима СНП, ФК „Могрен“ незаконито укњижен као власник. Они су тражили да се с дневног реда скине и одлука о приступању изради урбанистичког пројекта „Зоне ексклузивних вила Свети Стефан“ јер је то супротно Генералном урбанистичком плану који на том простору предвиђа хотеле.

На крају конференције за новинаре Жарко Миковић је истакао да Социјалистичка народна партија и Народна странка сматрају да Скупштина општине мора да функционише, да ради и доноси одлуке, да је то у интересу грађана и да у том циљу треба да се договори опозиција. Јер, како је рекао Миковић, они више неће контактирати са Демократском партијом социјалиста око рада Скупштине општине.

Оснивач листа: Скупштина општине Будва • Издавач: јавно предузеће „Информативни центар“, Будва • Директор: ДУШАН БОЖОВИЋ • Главни и одговорни уредник БОШКО БОГЕТИЋ • Редакциони колегијум: БОШКО БОГЕТИЋ, САВО ГРЕГОВИЋ, ЛУЦИЈА ЂУРАШКОВИЋ, ДРАГАН РАДУЛОВИЋ, ВАСО М. СТАНИШИЋ • Програмски одбор: ДРАГАН ИВАНЧЕВИЋ, ВЛАДИМИР КАЖЕНЕГРА, ДРАГАН Д. ЛИЈЕШЕВИЋ, ВЛАДИМИР МИТРОВИЋ (предсједник) и АНТЕ ПЕТКОВИЋ • Адреса: „Приморске новине“, Словенска обала 13 • Поштанска фах: 14, 85 310 Будва • Телефони: (086) 451-487 (Редакција) 452-024 (Општа служба) • Телфакс: 452-024 • Број жирија рачуна: 55710-603-3-2853 код НЈЦГ - ЗОП Будва • Годишња претплата 6 ДМ, 3.08 ЕВРА, полугодишња 3 ДМ, 1.54 ЕВРА, за иностранство 12 ДМ, 6.15 ЕВРА • Штампа „Побједа“, Подгорица • Рукописе и фотографије не враћамо

31. ДЕЦЕМБРА 2001.

Актуелности

ЈАВНА РАСПРАВА ПОВОДОМ НАЦРТА ЗАКОНА О ЛОКАЛНОЈ САМОУПРАВИ

ТРАЖЕЊЕ ПРИХВАТЉИВОГ МОДЕЛА

• Корјенишо се мијења и најушији изборни систем који је до сада био на снази • Ово ће довести до измене посебних законова на локалном нивоу

Презентација нацрта Закона о локалној самоуправи, Закона о територијалној организацији и Закона о финансирању локалне самоуправе, у организацији Агенције за локалну демократију и партнерство и Министарства правде у влади Републике Црне Горе, одржана је у Будви за свих шест приморских општина крајем новембра.

Накрт Закона о локалној самоуправи усвојен је у Влади Републике Црне Горе 2. новембра 2001. године и одмах упућен у скупштинску процедуру. Закон је заснован на принципима и међународним стандардима из Европске повеље о локалној самоуправи. То подразумијева децентрализацију локалне самоуправе, децентрализацију власти, деполитизацију и трансформацију управе, аутономно сопствено одлучивање, равноправност и кооперацију државе и локалне самоуправе, законитост и јавност рада, организације локалне власти на начелима и принципима равноправности локалних органа. Грађани постаје субјект овим законом, а не објекат као што је био до сада.

Накрт Закона о територијалној организацији и политички начин организовања, пријемерен је за Црну Гору и садашњу установу ријешења. Преко овог предлога у Црној Гори постоје градови од 50.000 становника па на више и општине до 30.000 становника.

У Преднацрту закона о финансирању локалне самоуправе једна од најзначајнијих његових новина јесте увођење трезора.

Помоћник министра правде РЦГ и шеф експертског тима за реформу локалне самоуправе, др Ђорђе Блажић, нагласио је да се ради о промјени

концепта и промјени положаја грађанина од објекта ка субјекту одлучивања у области вршења јавних послова и оговорности за вршење тих послова. Сегмент деполитизације је доњи и у нашем времену доста проблема, рекао је.

- Жељели смо да фаворизујемо принцип који ће моћи, макар што се тиче инструкција које су конципирane у закону, да утиче на задовољење свих потреба локалне самоуправе. Корјенишо се мијења изборни систем и напушта изборни систем који је до сада био на снази.

Овај закон ће произвести посљедицу израде посебних законова на локалном нивоу. Други принцип је територијални, да сва њена насеља буду заступљена у представничком органу.

Организација трипно много промјена. Управна функција се професионализује, одваја се од извршне коју врши председјеник општине. Одваја се менаџерска функција.

Следећа новина која је врло значајна је грађански правобранилац, институција која се на Западу зове омбудсман. Он је доминантно орган грађана и он ће бити тај који ће контролисати све органе и институције „грађана“. До-ста пажње је изазвало питање статуса градова - ријечи су шефа експертског тима за реформу локалне самоуправе у Црној Гори.

- Политички концепт који је дао експертски тим имао је за циљ да ослуши глас грађана и градова. Наш устав не познаје градове, познаје само општине. Општине у Црној Гори су толико различите, да је врло тешко наћи дводје - три општине да би могло да се уклопи нешто што се зове модел.

Након Блажићевог излагања, први се за ријеч јавио Филип Моштрокол,

командир Општинске ватрогасне јединице у Будви. Њега је зачудило, како је рекао, ријешење да општинске ватрогасне јединице буду у саставу општинских локалних полиција, а не самостални органи као до сада. Зато општинске ватрогасне јединице морају бити засебне, ријечи су командира ОВЈ у Будви. За разлику од њега, Блажић истиче да је уобичајено да противпоожарна заштита и такозване спасилачке службе буду организоване и лоциране у локалне полиције.

- Покушали смо да направимо неку комбинацију енглеског бобија и аустријске локалне полиције - објаснио је Блажић.

Букашин Ђулафић је, поред осталог, истакао да туристичке општине треба да добију и имају стаљни назив града јер то иде у свјетске каталоге и проспекте. Станко Марић, секретар Заједнице општина Црне Горе и члан експертског тима је такође нагласио да је питање града и статуса градова добило превелик значај у оквиру јавне расправе, а да је у питању само надлежност. По његовим ријечима, најважније је да ће главног администратора бирати грађани непосредно. Предлог је, међутим, да грађански правобranioца бира скupština, али би можда боље било да га бирају грађани. Ниједна одлука битна за грађане не може прокије без одговарајуће јавне расправе. Тр ће омогућити транспарентност и јавност.

- Црној Гори је ближи политички, него монотипски концепт. Међутим, због уставног ограничења у овом тренутку нећemo бити у могућности да тај концепт реализујемо - рекао је Блажић.

Д. ЦВИЈОВИЋ

У ОРГАНИЗАЦИЈИ МЕЂУНАРОДНОГ УДРУЖЕЊА ЗА ГРАДСКУ УПРАВУ (ИЦМА)

ЗАВРШЕНА ОБУКА ЗА РЕФОРМУ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

• У Хоћелу „Мојен“ у Будви од 9. до 15. децембра одржан је четврти дио обуке водећих локалних самоуправа у организацији Међународног удружења за градску управу (ИЦМА), а Јог Јаковишићем са УСАИД-ом • Предавачи из Сједињених Америчких Држава и Словачке, Фред Фишер и Љубица Манчићева

Ово је наставак интегрисаног програма развоја кадра водећих тренера који је започео још у јулу прошле године, а све у циљу изградње капацитета локалних самоуправа Републике Црне Горе, истиче координатор програма Међународног удружења ИЦМА за градску управу у Подгорици Ранка Шаренца. Ријеч је о америчко-црногорском партнерству за развој општина.

На седмодневној радионици у Будви заинтересовани учесници имали су прилику да процијене и анализирају потребе за обуком и развојем у црногорским општинама, а затим да планирају активности које ће помоћи локалној самоуправи да укључи грађане у процес доношења одлука у складу са предвиђеним законским промјенама. Очекује се да ће тренери већ почетком следеће године започети

серију обука службеника локалне самоуправе широм Црне Горе.

Трајање овог програма америчког удружења је већ једном продужавано са једне на три године. Рок истиче 7. децембра 2002. године, а до тада ће се одржати још једна слична радионица обуке за реформу локалне самоуправе у Црној Гори крајем фебруара и почетком марта наредне године.

Д. П.

Ђорђе ПРИБИЛОВИЋ

ХОЋЕМО ЛИ СИМУ НА ЛОВЂЕН

Чини ми се да вјетар није никада био овакоjak и хладан. Он једнотично чупа, руши и леди све пред собом. Ни листа на дрвећу нема, само се плодови лимуна жуте на голим гранама, а оне пружиле прсте ка челичном небу и ћуте. Зраком ни птице не лете, све се живо негде сакрило, само сјевераша хита не знам куд и gdje. Сједим поред камина у дневној соби, у људској лажној сигурности тренутка и као нешто читам, а у ствари више размишљам. Мора човјек заиста да мисли, па колико доспије, јер су велики терет и одговорност на нас пребацили ови политичари. Све изгледа ми одлучујемо, Дај, Боже. Оно као нијесу ни лук јели ни лук миризали, него се овај народ сам подијелио или подијељен родио, па нека одлучи. Кажу, сазрела нам је свијест и све смо тако сазријевали док нијесмо дошли до попала-пала, па сад очекују да се ми побијемо или један другог задавимо, а они ће да нас мре. Ако нам је у том сазријавању остало и мало свијести па се међусобно не покасапимо, исти ће они да се хвале: „Сачували смо мир“. Тако га чувају има више од десет година и то је једино чиме се непrekидно хваље. Збила, јесмо ли дјеца или најгори народ на свијету, па из чисте доколице почесмо да се убијамо и тако прекидимо хармоничну сарадњу наших политичких елит. Европа не мисли тако, они кажу: „Ниједан народ није крив“. Ваљда ће то првilo важити и за ове наше подјеле.

У Скупштини Црне Горе покренута је иницијатива за измену државних симбола: заставе, граба и химне и изгледа да је то сада најважније питање. Ако то ријешимо на ваљан начин повећаће се пласти, отворити нова радна мјеста, смањити цијене и биће сваки други напредак. Свјестан тих чињеница узех и ја нешто да мозгам и цртам, али ми то никако не иде. Помијешале ми се заставе државне, дворске и војне прелијевају се боје једна на другу, а прескачу ми лавови, орлови и крстови са папира на папир. Таман бијах дошао до генијалне идеје како да уведем ред међу симболима државе и власти, кад је ми супруга у собу и онако ће са врата: „Тражи те онај човјек са Цетиња што смо узели дрва код њега. Треба да му даш паре“.

Боже, има ли те игђе. Зна ли она о чему ја размишљам или ме намјерно провоцира њеним дрвима. А тај је, брате, мора баш ове године да бере дрва иако је, сигуран сам, свјестан политичког значаја године и тренутка. Ко зна што ми још пролеће кроз главу, али брже боље извадиши паре и дадох како бих сачувао свој мир.

Међутим, и ово је било доволно. Нема више повратка на исту тему. Одгурнух папир и бојице и одлучих да узмем нешто да читам. Прво за чим ми полеће рука бјеше осредње дебљине књига „Подгоричка скупштина 1918.“. Баш добро, и то је страшно актуелно. Прелистам и видим има доста слика. Такве књиге волим. Задржах се на списку имена Подгоричке скупштине. Видим нема ниједног представника из Боке. Како да ми онда расправљамо је ли легитимна и легитимна. Без нас су донијели такву одлуку, она Боку није ни обавезивала, па нека бејз нас то питање и ријеше. Видим доста истих презимена међу данашњим политичарима и учесницима поменуте скупштине из 1918. године. Биће то, изгледа, обрачун дједова и унукова. Таман мисли хтједаше даље, кад отпоче син ми причу о патикама у неком бутику у Старом граду. Те, то су сада најбоље и оригинал су, па сви их сада има-

ју и он би их морао купити прије него прођу. Непримјетно је био ушао у собу и сио до мене, а ја све то нијесам видио јер сам се био зanio размишљањем о „Подгоричкој скупштини 1918. године“. Одбацих књигу због које сина не примјењујем, а питање куповине патика одложих за сјутра.

Но, све је цаба, политика ми ушла у крв па све бринем државне бриге. Узех новине да одморим од тешких мисли, кад оно велики наслов: „Његов плаџијатор“. Не могу да вјерујем. Читам даље или боље рећи гутам текст. Нема „Горског вијенца“. То је пети дио „Дике црногорске“ од Симе Милутиновића Сарајлије. Ништа не разумијем. Ово је стрес. Руше нам светове. Таман сам некако схватио да нема више капеле на Ловћену, кад ево изгледа нема ни „Горског вијенца“. Колико пута смо га штампали, тврди повез, поклањали, преводили, проучавали, а њега изгледа нема. Узлудан посао и трошење новца. Хоћемо ли сад Симу на Ловћен? Више ми је свеједно, ко год хоће. Прича ми кћерка нешто о хладном времену, о неким чизмацима које нијесу скупе и слично. Пристјем. Сјутра, само да ме оставе на миру.

Читам даље. Кажу да уопште није ни било истраге потурица, већ нека пијачна свађа или наплата дуга. То већ може бити. Знам ја нас и ове данашње каматаше и дужнике. Само ту теорију треба развити до краја. Сјећам се чувене битке додошке и турске флоте на Скадарском језеру. Погећели чунови један на другога, па потегли за свијетла весле и удри један по другом. Изгледа да су нам сви бојеви слични били. Народни приповједач је пустио машти на вољу, па разгони Турке на буљуке. Нема буљука у овом камењару, ни њихових ни наших. О чему би? Кад год бих дошао на неко бојиште увијек сам се осјећао превареним, разочараним. Мало је све то за бој како нам га је описивао професор историје. Не могу се ту смјестити ни мртви, а камоли развити напад и припремити одбрану. Куда су јуришали? Преко ових вратолома. Најновије приче чујем да се ми нијесмо никад ни од кога ослобађали, већ да су сви поробљивачи сами одлазили кад би нас боље упознали. Има и таквих система одбране међу живим бићима.

Опет ми неко нешто прича ту поред мене, а ја га не видим. Сада је то ваљда млађа кћерка, и тихо говори о цепарцу и изласку. Каже да је ово петак увече, и да се мора изаћи у град. Нијесам могао више издржати. Повиках: „Доста. Сви ме саботијате“. Изаже она брзо из собе и опет сам сам. Стварно, како ме то не разумију? Размишљам о химни, грбу и застави, 1918. години, о догађајима из 1700. или 1800. и неке године, а они о сјутра, цепарцу, патикама, дрвима, чизмацима и слично. Знају ли они, јадни не били, да у тим годинама којима се бави данашњим политичарима и учесницима поменуте скупштине из 1918. године. Биће то, изгледа, обрачун дједова и унукова. Таман мисли хтједаше даље, кад отпоче син ми причу о патикама у неком бутику у Старом граду. Те, то су сада најбоље и оригинал су, па сви их сада има-

ју и он би их морао купити прије него прођу. Непримјетно је био ушао у собу и сио до мене, а ја све то нијесам видио јер сам се био зanio размишљањем о „Подгоричкој скупштини 1918. године“. Одбацих књигу због које сина не примјењујем, а питање куповине патика одложих за сјутра.

Брзо сам се смирио и вратио у нормалу. Нервозне руке пипају

Луци и догађаји

У ЈП „МОРСКО ДОБРО“ СПРЕМАЈУ ДОСТА НОВИНА НА ПЛАЖАМА И ОКО ЊИХ

ЗАШТИТА С МОРА И - КОПНА

На плажама дуж јужне обале, наредне сезоне биће више реда. То обећавају у јавном предузећу „Морско добро“ где је ових дана прилично посла, иако је такозвана мртва сезона. Услиједио је, наиме, јавни конкурс за закуп плажа, купалишта и аква-простора (за узгој рибе и школки). Понуђено је више од 100 локација.

- Интересовање је огромно - каже Драган Иванчевић, директор ЈП „Морско добро“. - Бићемо, дакле, у прилици да изаберемо најбоље партнере који ће морати да поштују услове.

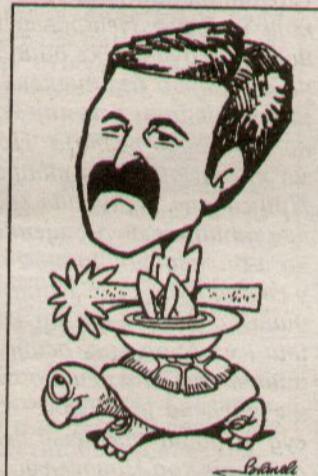
Иванчевић каже да је интенција да се смањи број угоститељских објеката, такође и трговачких на самим плажама (тезе с козметичком робом, воћем и поврћем...) а да се формира анимација гостију док бораве на плажама. Ту се, у правом реду, мисли на спорске садржаје с тим да ће из купалишних зона бити потпуно елиминисани брази глисери, скuteri и друге „металне ајкуле“ које представљају опасност по купаче. Закупци ће, уствари, морати да обезбиђеде знатно већи комунални ред на плажама, бољу безбедност за све, а и ниво услуга морале бити на висини. Унеколико се мијења и цјеновна политика - закупи ће бити скупљи него до сада јер је, било примјера да закупац, рецимо, измири обавезе према „Морском добру“ - једнодневним пазаром!

Неке плаже биће чак уступљене и - странцима.

- То су оне плаже испред хотела које су купили или закупили страни партнери - наглашава Иванчевић. - Ријеч је, рецимо, о плажи Пржко испред хотела „Маестрал“ који су купили Словенци, дјелују плаже испред хотела „Четврти јули“ у Петровцу који је закупио руски партнер и још некима. Тим плажама су до сада газдоване наша хотелска предузећа и она су се доста аљкаво понашају. Хотелска предузећа са Приморја су и наши највећи дужници - према нама су у „минусу“ за 350.000 марака. Новина у овом послу биће и у томе што страни партнер, закупац плажа, неће моћи да их издаје у закуп, што су до сада радили хотелијери с наше обале.

Има и других новина: сви закупци имају обавезу да активно раде на плажама шест мјесеци (од маја до новембра), а не као до сада два, три мјесеца. И обавезни су да чисте плаже током свих дванаест мјесеци.

- Одлучили смо да се уведе много више реда и када су упитању привремени објекти у нашој зони. Они који су послије сезоне скинули тендере, а оставили металне конструкције и

Драган Иванчевић: Доспа новина

други неред морају да их уклоне. Дат им је рок за то, а уколико не поступе по нашем захтјеву те конструкције ће бити уклоњене а њима ће за то бити испостављен рачун.

На другој страни такви закупци ће изгубити право да поново конкуришу. И за ову и за сличне акције потребна нам је логистичка подршка надлежних општинских и државних организација и вјерujem da ћemo je dobiti - objasnjava наш саговорник.

Биће уведено више реда и када је упитању поштовање радног времена, и када се ради о времену предвиђеном за наступ музичара. По први пут наредне сезоне радиће туристичка инспекција и обална стража. Министарство туризма Црне Горе формираће инспекцију која ће контролисати квалитет услуга и у зони морског добра и другдје. Имаће тајка овлашћење да на лицу мјеста, без веће процедуре, затвара оне објекте где је квалитет услуга испод дозвољеног. Обална стража биће активирана њена оперативна марина. Очекује се да будванска лука идуће сезоне буде и међународни гранични прелаз.

УЛАЗНИЦЕ

Драган Иванчевић је саопштио да се укидају улазнице за плаже. Та практика је, каже, била непопуларна и донијела је више штете него користи.

- Гост ће на плажи платити само услуге, а на закупцима је да добром понудом обезбиђе-де приходе, каже Иванчевић.

ЈП „Морско добро“ ће заједно с осталим надлежним органима уложити напоре да се што више учини на развоју наутичког туризма. Биће понуђене локације за градњу маријна и организованих и заштићених прихватилишта за разна пловила. Лука у Будви биће понуђена у дугогодишњији закуп, биће активирана њена оперативна марина. Очекује се да будванска лука идуће сезоне буде и међународни гранични прелаз.

С.Ш. ГРЕГОВИЋ

Биће уведено више реда и када је упитању поштовање радног времена, и када се ради о времену предвиђеном за наступ музичара. По први пут наредне сезоне радиће туристичка инспекција и обална стража. Министарство туризма Црне Горе формираће инспекцију која ће контролисати квалитет услуга и у зони морског добра и другдје. Имаће тајка овлашћење да на лицу мјеста, без веће процедуре, затвара оне објекте где је квалитет услуга испод дозвољеног. Обална стража биће активирана њена оперативна марина. Очекује се да будванска лука идуће сезоне буде и међународни гранични прелаз.

С.Ш. ГРЕГОВИЋ

називају „ренга“. Она је крупнија од сарделе која се некада масовно ловила и продавала на широком простору, али је и лошијег квалитета.

- Плава риба, у чијој по- родици је свакако сардела, креће се у великом јатима - кажу у каторском Институту. - До миграције је дошло и услед загађивања појединих дјелова залива. У море у посљедње вријеме стиже малтене свашта: оптпадне воде с копна, фрижидери, шпорети и остали дјелови на мјештаја, школјке старих аутомобила. Најгоре је, пак, што у море долазе отпадне воде, често пуне отрова.

Иако је море прилично загађено, има и - оаза. Моринь, Стрп, Ораховац, Љута и још неки локалитети су већ на мети узгајивача. Тамо је вода чиста, на више тих мјеста се мијешају слана и слатка вода, што веома погодује узгоју неких врста. У првом ре- ду лососа и пастрмке.

Огромни отпад се таложи

НАЦРТ ЗАКОНА О МОРСКОМ РИБАРСТВУ НА ЈАВНОј РАСПРАВИ

ВЕЛИКИ И МАЛИ РИБОЛОВ

• 18. децембра у Будви одржана јавна расправа о нацрту новог закона о морском рибарству, а у организацији Министарства за пољопривреду, шумарство и водопривреду Владе Републике Црне Горе

Поред представника Министарства и Института за биологију мора из Котора у расправи учествовали рибари из СРДЦ „Ширан“ и чланови Друштва рибара и пријатеља мора „Свети Никола“ из Будве, потпредсједник Удружења професионалних рибара Црне Горе Марко Кисић из Херцег Новог, као и савјетник за пољопривреду у општини Тиват Бого Бегу.

Савјетник за рибарство у Министарству пољопривреде РЦГ Спасо Поповић је истакао да је нови закон урађен прије годину дана и да се још сакупљају примједбе из приморских општина и да ће бити организован још један сличан скup са свим заинтересованим из приморских општина.

Нови закон мора направити већу разлику између малог и великог риболова, ријечи су Илије Кажанегре, стручног риболовца из Светог Стефана.

Директор Института за биологију мора из Котора др Сретен Мандић, нагласио је да треба донијети нови закон о морском рибарству, а не измене и допуне, који би на европски и светски прихватљив начин регулисао улов, сакупљање, гајење и заштиту морског биодиверзитета и морске флоре и фауне.

Предраг Мико Бољевић, члан „Ширана“ и друштва пријатеља мора „Свети Никола“, наглашава да је прича о надзору кључ овог, али сваког другог закона у нашој Републици. То се не може обезбиједити са три инспектора за читаво Црногорско приморје, па предлаже формирање посебних одељења и служби при сваком одјељењу безбедности у приморским општинама.

Слободан Регнер, из Института за биологију мора у Котору, сматра да је суштина да се направи што боли закон,

као што је Закон о заштити природе, један од најбољих закона на свијету. Он је рекао да нико није кажњен и ако, како је рекао, „код мене свакодневно доносе рибу на вјештачење да ли је

АПЕЛ РИБАРА
И ПРИЈАТЕЉА МОРА
„СВ. НИКОЛА“

Будванско удружење рибара и пријатеља мора „Свети Никола“ апеловало је недавно, још једанпут, на надлежне да се спаси што се спасити може, када је упитању претјерано изоловање рибе на Црногорском приморју.

Они сматрају да се у овој ситуацији мора огласити Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства у чијој је надлежности морско рибарство. Тако би се кренуло у акцију да се преостали рибљи фонд сачува.

Морске рибе неће бити ни за домаће тржиште, а камоли за извоз, уколико се не предузму одговарајуће хитне мјере забране употребе недозвољених средстава за масован улов недораслих јединица риба, поручују рибари удружења „Свети Никола“.

риба убијена динамитом

- МУП је одбио нашу иницијативу о формирању обалске страже на мору - истакла је Добринка Глигоровић, представник Министарства пољопривреде - с образложењем да полиција то и сада може несметано да ради уколико то неко од њих затражи и да за формирање посебне службе нема потребе.

- Она зато сматра да треба повећати број инспектора да инспекцију да инспекцију треба опремити, као и да држава мора своју контролну функцију да појача.

Савјетник за пољопривреду

вреду у општини Тиват Бого Бегу, рјешење види у будућој локалној полицији и формирању рибарске инспекције на локалном нивоу.

Саво Медиговић, из Петроваца, иначе члан Друштва рибара и пријатеља мора „Свети Никола“, рекао је да допунски риболов не би требало онемогућавати новим законом, као и привредни риболов са роњењем. Јер он као власник рибљег ресторана и даље мора сам да лови рибу.

Подршка у том смислу дата је и од скоро свих рибара из Будве који сматрају да рибарство на мору као допунско занимање треба задржати у некој форми и у новом закону.

Марко Кисић, потпредсједник Удружења професионалних рибара Црне Горе из Херцег Новог, указао је на нови проблем увоза ципола и бранцина из Албаније, а Миро Копитовић из Петроваца инсистира на елиминацији коча, мрежа које нијесу прописане законом, ронилаца и динамиташа.

- Так у том случају риба ће се вратити и биће је - како је рекао колико хоћеш.

- Ви хоћете да укинете нас који смо живјели од те рибе. Ако укинете допунски риболов, тек ћете онда направити хаос на мору - ријечи су Тихомира Фабриса, члана оба удружења будванских рибара.

- Увијек смо били уз вас рибаре - нагласио је Слободан Регнер, из Института за биологију мора. - Проблеми постоје од контроле па до стимултивних мјера. Стратештија развоја морског рибарства је урађена 1994. године када су предвиђене рестриктивне и стимултивне мјере као, на пример, извоз, регреси на гориво.

Закон предвиђа забрању риболова у лукама.

Д. ЦВИЈОВИЋ

КАКО ВРАТИТИ - РИБУ

МИ ПИТАМО - СТРУЧЊАЦИ ОДГОВАРАЈУ

који утичу на проређивање риба. Ради се о динамиту и кочама. И даље - иако се на то указује годинама - динамит прашти свакодневно. Појединци више и не траже скровите увале, већ експлозивне направе стижу и у акваторијум градских лука, са зидина старих градова, уз саме плаже! И поред

зидина старих градова, уз саме плаже! И поред крупније и млађе, па и на наш дио Јадрана.

Риба се ипак, сматрају стручњаци, може вратити и у залив Боке Которске и у јужније плаже нашег

ОАЗЕ

Јадрана. Нужно је регулисти, и то стручно и литетно, бањање отпада у море. Такође је нужно чишћење морског дна на ширем простору, акције против динамиташа морају коначно да буду организоване, а број коча се мора смањити.

- Ситуација која заиста није ружичаста поправиће се и вјештачким узгјем плаве и бијеле рибе, такође и школјки, на чему увељко радимо са страним партнерима. Пројекти су добри, расте број заинтересованих за њихову реализацију - кажу у Институту за биологију мора у Котору.

С.Ш.Г.

Интервју Приморских новина

ДР АЛЕКСАНДРА ФАБЕР, АРХЕОЛОГ И АРХИТЕКТА:

БУДВА - БОГАТО АРХЕОЛОШКО НАЛАЗИШТЕ

Почетком октобра у краткој посјети Будви боравила је др Александра Фабер, археолог и архитекта, велико име у свијету заштите споменика културе. Рођена је у Словенији где је завршила основну и средњу школу, затим у Загребу упоредо студирала архитектuru и археологију. Докторирала је на Филозофском факултету Свеучилишта у Загребу на тему Археолошка топографије насеља на темељу зрачних снимака. Радила је на мјесту конзерватора у Републичком Конзерваторском заводу у Загребу и била директор Археолошког института Свеучилишта у Загребу. Била је члан Centro di Studi jer la Storora dell'Architettura у Риму. Своје богато археолошко искуство стекла је редећи на најзначајнијим локалитетима, међу којима и Будва. Још као студент госпођа Фабер је била члан екипе професора Дуја Рендића - Миочевића који је педесетих година водио археолошко истраживања у Будви. Објавила је низ стручних и научних радова и учествовала је на многим научним склоповима у земљи и иностранству.

• Када почину ваша интересовања везана за археологију?

- Једна је моја тетка Љетовала негде предрат у Будви и причала нам, након повратка, не само о топломе мору и предивној плажи него се препричавало и о богатим налазима из грчких гробова, што је, у мојој машти дванаестогодишњег дјетета, побудило силну знатиљку. Можда је и тај моменат из дјетињства утицао касније на моју одлуку да уз студије архитектуре, које сам уписала у Загребу, упоредо упишем и студије археологије на Филозофском факултету што је тада било врло тешко извести.

• Који су Ваши непосредни разлоги за посјету Будви?

- Путем студенских теренских истраживања упознала сам 1950. године покојног професора Дују Рендић - Миочевића, који је тада још водио Археолошки

њиховом Вјеснику, по-водом педесете године истраживања у Будви а у спомен поштованог покојног професора Дуја Рендића - Миочевића који је, уо-

временски паралел-
не?

- Након нас су будванску некрополу истраживали и београдске колеге, сматрам, међутим, да су прави

на примјер, вриједни прилози као што је златни накит. Прилог у злату одаје економску моћ, а и културну традицију одређеног слоја становништва. Цвала је, очиг, у Будви и трговина, а њоме и надметање у посљедњем исказивању почасти покојницима.

• По Вашем мишљењу шта је најнеопходније урадити у развоју археологије у Прној Гори како би она могла постати равноправна са другим центрима на Медитерану?

- Ваљало би осигурати што прије услове да се пројекти тих вриједних налаза пронађених у Будви може и видјети, а то је свакако изградња једног савременог и пространог музеја, пространог с разлогом, јер немамо ни представу што ће све у Будви доћи на видјело када се једном у организованом надзору буде могао пратити сваки ископ новоградње. Па ти су богати становници Будве, сахрањени под „Авалом“, негде и живјели. Где су им куће, где је убијачени Јелениковци, где им је светилиште, што све скрива под-

трговачког промета и замјене добра је овде морало бити. Погледајмо само пространства тих околних поља, која су могла родити и толико тражене житарице, а сама брдска испаша на некада посве сигурно богатијем тлу давала је услове за интезивно сточарство. Јесу ли наши предходници археолози утврдили постојање илирског градинског насеља у непосредној близини старе Будве? На Спасу или на Кошљуну, ако јесу - тим боље, ако нису - ваља то учинити.

• Какве утиске носите из Будве?

- Изнимно је лијепа и вриједна природа поготово у контрасту између питомих пјешчаних плажа и сировог крша у залеђу, са предивним комплексом старога града који је некада доминирао морем. Но имам утисак, да је нова изградња у Будви прекрила превелике површине слободног простора, тла које је некада било обрађивано, а данас је салито бетоном и асфалтом. Зграде не служе више као објекат за становље него углавном за изнајмљивање.

Дејашњи некрополе код хомеле „Авале“

музеј у Сплиту и с одушевљењем сам двије године касније прихватио његову понуду да се приклучим археолошкој екипи која ће истраживати у Будви. У радовима који су се одвијали у дворишту стварог хотела „Авале“ учествовала сам скоро два мјесеца. Био је то напоран рад, прије подне ископавања и чишћење гробова и костура, послије подне мјерења и цртање гробова и налаза. Након мјесец и по дана рада дошло је до затегнуте ситуације, колико се сјећам, са извођачем грађевинских радова и професор Рендић је обуставио истраживања, не могавши откопати започети комплекс до краја. Из тог разлога ова истраживања, као недовршена, није никад у целости ни објавио. Како сам ја радила сву архитектонску документацију посједујем и данас нацрте и цртеже детаља, пабих у договору са директором Археолошког музеја у Сплиту, др Емилијом Марином, тај материјал и објавила у

сталом, у својим научним расправама Будви дао мјесто које јој у науци и припада. Ја сам у вези тог мог прилога који припремам за објављивање дошла у Будву да добијем поновни увид у материјал који сам прије педесет година имала у рукама и који је заједно са теренским биљешкама био предат тадашњој надлежној музејској управи.

• Посетили сте и господина др Чеда Марковића, директора Републичког завода за заштиту споменика културе Прне Горе који је био љубазан да Вам покаже цртеже покретног археолошког материјала регистрованих прilikom системatskih arheoloških iskopavaњa budvanske nekropole kojima je rukovodio. Да ли на основу онога што сте видjeli можете да нам представите важност pokrjetnog arheološkog nasleđa antichke Budve u odnosu na druge mediteranske lokalitete,

увид у живот и културу становништва хеленистичке Будве у раздобљу од краја четвртог до средине другог столећа прије наше ере, дала тек систематска истраживања проведена од стране др Чеде

Рушевине Св. Спаса

Марковића, након потреса у Будви. Документација тих истраживања је јединствена, а богатство налаза заvreју најквалитетније издање из којег нико неће ни наслутити тешке услове рада под присјетком времена и пријетњом багера, који истраживачима пријете иза леђа.

Са сличном теренском ситуацијом сусрећемо се и на другим локалитетима дијелом Европе, но није свакоме запала част да има прилику да истражује тако богато налазиште као што је Будва. Стручњаци Археолошког музеја у Сплиту унапрета неколико година су истраживали временски сродно гробље грчке колоније Isse на отоку Вису, но ти су налази, мада бројни, скромнијег просјека. Недостају,

морје?

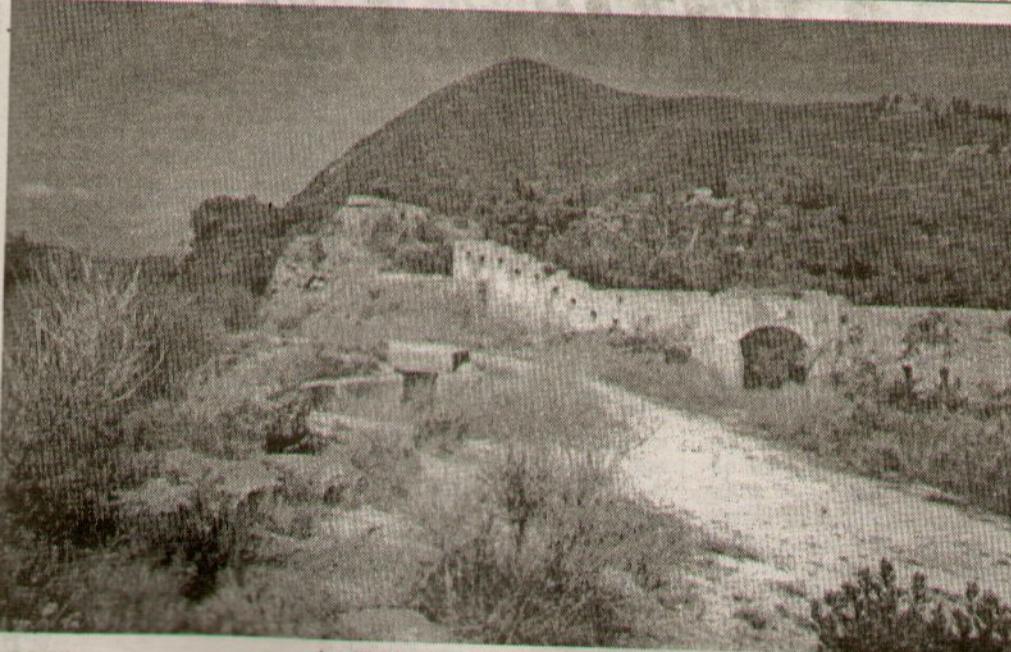
• У току Вашег кратког боравка у Будви посебну пажњу посветили сте обиласку брда Спас повише Будве. Који су разлоги због којих Спас представља посебан предмет Вашег археолошког интересовања?

Брдо Спас је посебно значајно за археолога. Сам топоним и остаци архитектуре упућују на сакрални објекат који је неки од стручњака историје умјетности сигурно већ уочио и обрађивао, но мене је привукао још један момент из уже моје струке - континуитет насељености Будве од праисторијских времена. Где се налазило првобитно насеље аутохтоног илирског живља са којима су грчки поморци успоставили прве контакте у трговини. А

вање или за потребе инфраструктуре које туризам повлачи за собом. Докле ће Будва напредовати? Да ли ће то моћи слиједити снабдијевање питком водом, да ли ће задовољити систем канализације или ће она угрозити чистоћу мора и плажа, ових битних елемената који туризам подржавају.

Туристичка експанзија приобалних насеља свакако има једну граничну могућност унутар које се нека равнотежа између вриједности које добивамо и оних које губимо мора на вријеме процијенити. Где су границе оптималнога? Бојим се да су у Будви те границе већ пређене.

Разговарала:
Јелена ЈЕЛУШИЋ
Фотографије:
Александра ФАБЕР

Аустријска шврђава код Мојске

Луци и догађаји

СТАВ

ЗОРАН УЛАМА, НАЧЕЛНИК ОДЈЕЉЕЊА БЕЗБЕДНОСТИ У БУДВИ:

ПОЛИЦИЈА - СЕРВИС ГРАЂАНА

• Безбедносна ситуација у оваштани Будва изузетно је стабилна • Смањен број прекријаца свих врста у овој години у односу на прошлу

Ми предузимамо све мјере и радње и желимо да будемо једна оаза мира за све оне који су добротворни. Предузимамо, међутим, и неке мјере и радње које за неке неће бити популарне, а то се односи на контролу наоружања, уласке безбедносно интересантних лица са оружјем на нашем подручју - истиче начелник Одјељења безбедности у Будви Зоран Улама.

- Сматрам да ћемо на тај начин избећи многе не жељене проблеме и да не ћемо доћи у ситуацију да се бавимо посљедицама. То је из превентивних разлога. Радићемо те појачане активности, интензивијати их још више. Желим да кажем свим грађанима да ће имати пуну безбедност на нашем

Зоран Улама: Приоритет има појединачни грађани

Вратили смо дјелатност позорничке службе - најглажаша Улама.

Велики број полицијаца смо едуковали и анимира-

ли однос. Један од кључних приоритета мора да буде појединачни грађани. Желимо да будемо сервис свих добротворних грађана не желећи да улазимо у то којој партији припада и ком болу се моли. То спроводимо на тај начин да ми као полиција искључиво можемо да дијелимо грађане на они који раде у складу са законом, са прописима, и на они који их крше. Желимо у томе да будемо јасни и препознатљиви, да сви добротворни људи у нама виде искрене пријатеље.

Једном ријечју, ми смо њима на услуги, да им помоћемо када осјете потребу за тим - закључио је начелник Одјељења безбедности у Будви Зоран Улама. Д. ЦВИЈОВИЋ

У НАШИМ ХОТЕЛИМА

• Будвански хотелијери пратеју свечани традиционални дочек Нове 2002. године који ће бити организован у неколико хотела на Будванској ривијери уз веома бојаш новогодишњег прогона

Гранд хотел „Авала“ по традицији (од отварања нове „Авale“ 1984. године) припрема најбогатији и најразноврснији програм. У њему ове године учествују Гоца Тржан, Мићо Вујовић, Емина Чивковић, Весна Мирковић и оркестар „Забрањено воће“. Цијена тродневног новогодишњег аранжмана у „Авали“

ТРАДИЦИОНАЛАН ДОЧЕК НОВЕ ГОДИНЕ

износи 400 марака, четвроредног - 450, а седмодневног 570 марака. Сам дочек Нове године са свечаном вечером у овом хотелу кошта 200 марака.

Дочек Нове године биће организован и у хотелима: „Могрен“, „Александар“, „Лоза“, „Јована“, „Аквамарин“, „Парк“, „Адмирал“ у Будви, у

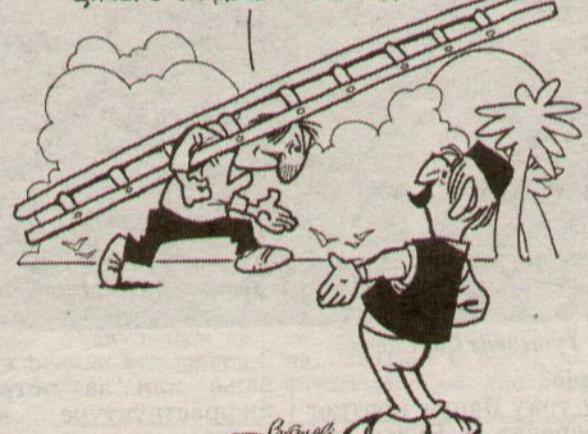
Хотелу „Спландид“ у Бечићима и хотелу „4. јул“ у Петровцу.

Свечани дочек са свечаном вечером у хотелу „Александар“ на Словеначкој плажи стаје 80 марака. Дводневни аранжман је 130 марака, тродневни 180, четвроредни 230, а петодневни 270 марака.

У осталим хотелима цијене полупансиона за дочек Нове 2002. године крећу се од 30 марака у „Лози“ и „Парку“, 47 марака у „Јовани“ до 100 марака у „Адмиралу“.

Хотели „Могрен“ и „Спландид“ у Бечићима закупљени су за Нову годину. У „Могрену“ три дана боравиће гости из Албаније који ће доћи посредством туристичке агенције „Бонита“ из Улциња. Они са собом доводе музiku и пјеваче. У „Спландиду“ у Бечићима боравиће око 400 гостију из Русије и Албаније. Трдневни боравак коштаће 200 марака. Д. Ц

ИДЕМ ДА ПОГЛЕДАМ КОЈЕ СУ ЦИЈЕНЕ ЗА ДОЧЕК НОВЕ ГОДИНЕ...

У СЛИЦИ И РИЈЕЧИ

ИЗЛОЖБА БОЖИЋНИХ ИКЕБАНА

Прелијеп призор у хотелу „Могрен“ у Будви, од 5. до 12. децембра била је отворена изложба икебана ауторки Весне Фабрис и Марије Шкреље. Изложено је око стотинак икебана рађених на стаклу у комбинацији са мноштвом природних материјала. Ова прелијепа и

Аушорке изложбе: Марија Шкреља и Весна Фабрис

изложба почела је уз звуке гитаре Дамјана Божиновића из класе професора Недељка Пејовића, а изложбу је отворила Динка Кентера, професор средње школе.

Оно што се од 5. децембра могло видjeti јесте умијеће наших суграђанки које су у овај посао уложиле много труда и маште и притом показавши и изузетну умјетничку нада-

реност. Б. ПУНИШИЋ

ИЗ РЕПОРТЕРСКЕ БИЉЕЖНИЦЕ

ВОДИЧИ ДО БЛАГА

Минула је још једна сезона, у току су припреме за наредно лето, помalo споре и због паре и због зимске инертиности која нам некако дође као „оправдана“ болжка. С којом дуже већ живимо. Но, баш због тога што времена до нове сезоне још има упозоравамо на један важан сегмент укупне понуде наше ривијере на који се стално заборавља: културно благо, вриједно и огромно које се скрива некако од очију јавности. Тако, по који ријетки гост „ривијере бисерних плажа“, наиме, сазнатоком љета да је Будва стара више од два и по миленијума. Умјесто приче о Кадму, сину феничанског краља Агенора и краљице Телефосе и његовој жене Хармонији, који су основали Будву, пошто су протjerани из Тебе, овдашњи угоститељи и даље нуде новокомпоновану легенду о сиромашном клесару Марку и лијепој Јелени, који су наводно основали овај град.

На другој страни огромно археолошко благо, сакупљено током вишегодишњих истраживања у Старом граду и близој његовој околини, више од двије десетине чами у депоима цетињског Завода за заштиту споменика културе, јер је Будва град - музеј своје ово вријеме без - музеја!

Посебна прича је изузетно сакрално благо. Нашу ривијеру зову још и Приморска Света Гора. Оправдано: на њеној територији се налази осам манастира, од којих је добар дио из немањићког периода, који су, са изузетком Стјањевића, обновљени од тешких разарања која су претрпели априла 1979. у разорном земљотресу. Мада „станују“ уз саму обалу, туристи из свијета и земље до њих веома ријетко долaze, јер их мало ко тамо и упућује. И много другог блага наше прошlosti, уз Будванску ривијеру, где је спој природне раскоши и људске вјештине био изузетан, стоји - запретано.

- Не желим да прозивам никога појединачно, али је чињеница да се гријешило у дугом периоду - каже Луција Ђурашковић, директор ЈУ „Музеји, библиотека, галерија“, историчар умјетnosti и сам истраживач. - Будва је расла у ширину и висину, а на невиђено благо које има, падала је прашина. Ето, до римских мозаика у Петровцу се тешко пробити, затворени су и они у саста-

ву хотела „Авала“. Покретно благо у Старом граду је на мети вандала који су је лјетос скривали историју...

Луција Ђурашковић, наравно, види рјешење и улаже напоре да се стање промјени. Ускоро треба да у старом дијелу Будве буде отворен градски музеј у који ће коначно стићи експонати из грчког и римског периода, такође и богат етнографски материјал. У плану је и формирање водичке службе у оквиру будућег Музеја, чији ће радници заједно са туристичким агенцијама анимирати туристе да посете непокретне споменике културе, издавање брошуре и другог материјала који ће на популаран начин говорити

ВАСКРСЕЊЕ

Недавно је уз пут који спаја манастире Прашкица и Дуљево „васкрснуо“ још један храм. Открiven је давно порушен манастир Светог Димитрија. Вриједни мјештани уз помоћ власника фабрике стилског намјештаја „Бошњачки“, који се насељио у близини, обновили су цркву посвећену Светом Димитрију. Обнова друге манастирске цркве је у току, а биће саграђен и конак на темељима ста-

рога.

о бурној прошlosti овог подручја.

У плану је и формирање конзерваторске службе, како би се од зуба времена лијечила историја, предвиђамо и археолошка истраживања на бруду Спас и још неким локалитетима, тјеснију сарадњу са црквама и манастирима- наглаваша нашег саговорника. Услов за све активности је добра сарадња са општинским и републичким властима која је до сада, углавном, изгладила.

А тек манастири, који нико, као што рече Матија Бећковић, само храмови и богомоље, него и крштенице, књиге и слике, болнице и универзитети. Обилазећи управо манастире на овом терену пјесник је записао „а манастирска здана на овом простору треба видjeti, посетити, помолити се пред њиховом љепотом, клекнути пред њиховом старином... То је једино што више нико не може изградiti“.

- Народ, истина, долази, али још увијек у малом броју, јер им о светињама овим мало ко прича ван

наших просторија - каже Димитрије Лакић, јеромонах манастира Прашкица. - А шта се тек овде може видjeti: Душанов крст из 14. вијека, сребрни путир из 17. вијека, рукописно Јеванђеље које је владика Данило поклонио Паштровићима послије умирања са Црнчичима 1600. године. Затим камени сто Балшић III за којим је засиједао Патровски суд, слике Марка Грегоvića и других, вриједних књига...

У манастиру Градиšta у Буљарици, који је саграђен 1116. године су јединствени призори из Старог и Новог Завјета, уникатна фреска светеца са магарећом главом. Режевићи које је подигао Стеван Првовјенчани 1226. године на изузетној локацији нуде такође благо за очи и душу. У манастиру Дуљево изнад Светог Стевана, подно Паштровске горе замонаши се Арсеније III Чарнојевић. Обновљени манастир Подострог-Подмаине прича јединствену причу о црногорским владикама. О Данилу који је ту првобитно сахрањен, Његошу који је баш овде „горио за Лесендром“, писао „Свободијаду“ и дјеловао „Горског вијенца“. У манастиру Стјањевићи изнад села Побори, који је једини необновљен, рукопложен је за свештеника Доситеј Обрадовић, који је писмености подучавао црногорску дјецу, у њему је боравио и реформатор српског језика Вук Стјепановић. Савремени номади заборавлеју и Подластву, сјајни манастир у Ластви Грабалској који је подигао цар Душан 1350. године приликом посјете Грబљу.

О сеоским црквама да се и не прича. Само их је у Грబљу и Паштровићима 114. Неке су обновљене, многе још чекају неимаре. А све заједно - посјетице. Јер књига рукописна, канчије и штампана са једне и фреске с друге стране, су два најважнија културна феномена на овим просторима. По томе се препознајемо у свијету, то је онај дио општег културног напора везаног за средњи вијек, када је наша култура, напоредо с другима, иступала на континенталну позорницу. Наше благо велико је уз друмове асфалтне. Благо запретано немаром оних који итекако позивају на пут у Европу, или и Европу у госте. А притом мало шта чине да упуте странце и домаће у храмове и музеје, да обнове оно што још није обновљено. С. Ш. ГРЕГОВИЋ

САНАЦИЈА ТУНЕЛА МОГРЕН И ГАЛЕРИЈЕ ЖУТА ГРЕДА

У току је санација тунела Могрен и галерије Жута греда на магистралном путу Будва - Тиват. Ове радове износи 906.506 евра, а инвеститор је Европска агенција за реконструкцију путева са сједиштем у Подгорици, која ту инвестицију реализује посредством Министарства поморства и саобраћаја.

Санација тунела Могрен

је лакши дио посла, док је санација косине Жута греда веома сложена и захтијева више фаза. И поред свега, радови изведени већ у првој фази у дужини од 313 метара, саобраћај на том дијелу пута учиниће потпуно безбиједним.

Будванска лука биће изграђена у вишегодишњем закупу како би се у граду створили услови за развој наутичког туризма. Конкурс за закуп луке Јавног предузећа за управљање морским добрим Црне Горе отворен је крајем новембра, а најављују се и

ЛУКА У БУДВИ ИЗДАЈЕ СЕ У ЗАКУП

Будванска лука биће изграђена у вишегодишњем закупу како би се у граду створили услови за развој наутичког туризма. Конкурс за закуп луке Јавног предузећа за управљање морским добрим Црне Горе отворен је крајем новембра, а најављују се и

на пристаништа за излетничке бродове и чамце. У припреми је план сервиса за пристајање пловила, као и нови цјеновник са већим цјенама за закупце који би требало да гарантује већи квалитет услуга.

Д. П.

Записи

У МЕЂУВРЕМЕНУ

СИНОВИ МОРА

По причају старих на-
рода Атлантида је посто-
јала западно од Гибралтара и пропала је приликом земљотреса. Континент или острво, земља културног и техничког напретка, стварност или легенда?

Ту на улазу у Медите-
ран, највећем досегу и збирку старе културе, могла је бити и жељено сно-
вијење, али и наставак те потонуле вредности.

Та давна истина или претпоставка, надахњива-
ла је генерације да досег-
ну и открију своје могућ-
ности - Атлантиду у себи.

Као и код многих прет-
ходних народа Медитера-
на, у његовом малом за-
ливу рађала се нова зајед-
ница, која није одолела изазову далеког простора, до којег су морски путеви непредвидиви. Одлучно и истрајно стварала је рат-
ну и трговачку флоту.

Био је то залив Боке и Бокељи, синови мора. До-
сегли славу и богатства, културне вриједности. Не-
бројено пута опловљена мора, упознали многе културе. Донешено нај-
атрактивније растње за декор залива, миомирис, цвјетни сад, за духовни спокој између два од-
сутства. За најјачу љубав и везаност за Боку.

Сновидијели да ће баш они открити трагове Атлантиде, тамо негде испод мора и океана, на путевима њима знаним. Жељели највећим полетом да се упореде и са њом јер су јој постојеће вријед-
ности већ биле у заливу и духу. Пловили над њом, као и дан данас нај-
моћније флоте, тада не-
знани и још беспомоћни, али са истом жељом.

Њихов полет и вјештина поморства били су бле-
штави као дневна и ду-
ховна свјетlost. Само прегнућа за идеале вред-
нују епохе и народе.

А како је то осликао Јубиши: „Зову Боком овај чаробни залијев у који се спуштају и тону брда Херцеговине и Црне Горе. Кажу људи, који свијет обиђу, да је тај један од најљепших положаја земље и збиља би рекао да се овдје природа играла, када је своје чудесно дјело

на махове стварала”.

Бока се казивала од Херцегновог до Сутомора. Уговорни положај са Републиком Св. Марка и црно-жутом монархијом, у монархији СХС и Југославије, до среза у СФРЈ.

Петар I је сачинио заједничку владу са Боком, поштујући и вреднујући Боку.

Та Црна Гора је остала у сјећању као чежња и знамење бола, свог жестоког, а тешког трајања, патње народа из којега је настала.

Уз све историјске ломове, сјајна традиција Боке се настављала: бројни бродови пучинама океана, бродоградња, туризам и угоститељство, Индустриска зона Котора, фабрике и сервиси, ремонтни заво-ди, здравствени, лукс, трговина, рибарство, култура саобразна времену... Даља набрајања имају смисла само у вези са невољом Боке. Скори укупни по-тенцијал Боке - нестаје. Нестају њене укупне вредности.

Вјековна искуства и са-
знања виолентне и расне
челади Боке - заточена су
у замрлом заливу напр-
едног базена Медитерана.

Пионирска сазнања и
усавршеност поморства,

брзо и олако су препу-
штени зубу времена. По-
морци Боке су били учитељи
поморског уснонасле-
дништва.

А школа поморства да-
је и изузетне спортске
асове.

Сликарска школа у
Херцегновом још је изра-
жености дио Боке на пољу
умјетничког сјаја невјесте
Јадрана. Колико велика
колонија великих имена
ликовног израза. Један
Дадо Ђурић је велико
свјетско име умјетности,
не само генерације него и
израза умјетности у једном
времену.

Сам Његош је ћак мана-
стира Савина у Херцегнов-
ом.

Причало се да су Јапан-
ци свој електронски поче-
так остварили на нашој
науци. Сада поморци Боке
морају да се доуче на вје-
штини пловидбе Јапанаца.

По казивању историје и
старих људи племена
крај Скадарског језера,
остаци колона Грка и Ри-
мљана систематски су и
златворски уништавани.
Ко је тај недоречени

створ да се, камењем ба-
џајуји на Боку, домогне
њене славе. Као што је уништена језерска култура, слично се дешава са Боком.

Набрајати безбројне успјешне Бокеље, потро-
шених добара генерација, за голи опстанак, било би превелик изазов за понос потенцијала који је зако-
ван као галијат за непло-
вни брод - звани Бока.

Зато нека казивање за-
врши ведријим током.

Прве генерације помор-
ске школе у Котору оду-
дарале су од системских
шема. Сами професори су
били традиционалисти са
смыслом за ново. Е то, но-
во је привођено поморској
традицији, а не као сада,
да нас Јапанци уче пло-
видби морима и сусретима
са океанима и континен-
тима. Причали би они та-
кве згоде да и најслучај-
нији ћак, ту залутао, није
могао да не разумије си-
стем навигације и „маки-
не“. Каквих је све случај-
ева било на пуним без-
брожним научтичким миља-
од обале или у најдаљој
луци, каквих хаварија и
како су они то, на само
њима својствен начин,
решавали!

Духовитост и одмјерен-
ост мисли у надмудрива-
њу професора и ћака, са-
бирана је генерацијама.

А школа поморства да-
је и изузетне спортске
асове.

Сликарска школа у
Херцегновом још је изра-
жености дио Боке на пољу
умјетничког сјаја невјесте
Јадрана. Колико велика
колонија великих имена
ликовног израза. Један
Дадо Ђурић је велико
свјетско име умјетности,
не само генерације него и
израза умјетности у једном
времену.

Сам Његош је ћак мана-
стира Савина у Херцегнов-
ом.

Причало се да су Јапан-
ци свој електронски поче-
так остварили на нашој
науци. Сада поморци Боке
морају да се доуче на вје-
штини пловидбе Јапанаца.

И она је имала школу
за туристичке кадрове.
Кулинарство је у њој до-
seglo ниво научног и
атрактивног.

Суштина проблема, из-
гледа, била је у снази нау-
ке и живота. Да укроти
политику! Сада се полити-
ка одметнула и у науци и
култури нема више оних
независних кадрова, ослоњених само на свој
дух.

Некада, у доба Петра I
Боке је тежила Црној Гори.
Након испражњења, остатак живља, нарочито
са Цетињем, допуњавао је
поморски кадар Боке. У
административним поделама
општина Цетиње је ре-
довно у програму са при-
морским. Нарочито сада
када нема никога да
преко огранака Ловћена
завири у природну и ду-
ховну љепоту Боке, као
Раде Томов и друге влади-
ке које су столовале у Ма-
инама и Станјевићима.

Неко каменује Боку!
Нека му Бог оправсти,
јер не зна што чини.

Петар БАНОВИЋ

У СТОЛИВУ

У кући Ђаковића

Сунчева зена уз обалу шећика,
За њом лајано љуљушка се барка.
И гледам рибар мрежу своју ђеј ђика
Јер зна: сирена овде није варка.

Према обали примићу се очи
Где блаји шалас руб дока полива.
С небеса сунце чари леја ђочи
По раздраганој обали Столиву.

Бранко Б. КОВАЧЕВИЋ

Јужном страном
дана

САВО ТРЕГОВИЋ

КУНЕМ ТИ СЕ
„БАВАРИЈА“ ПИВОМ...

1.

Још једном смо славили
рођендан државе које већ
деценију нема. Истина попо-
вично: у Србији се није ради-
ло, у Црној Гори, углавном
јесте. Опет је савезна адми-
нистрација закаснила да тај
датум скине с дневног реда.
Празнујем, изашао троброј
мојих новина, па читам ви-
ше. Између осталог и при-
годне новинске текстове из
којих сазнајем да је Јованка
Броз још увијек без пензије,
док рецимо Анкица Туђман
прима мјесечну мировину у
износу од 5.500 марака. Об-
јашњење: Тито је имао више
од 72 године радног стажа,
али није био осигураник ни-
једног пензијског фонда.
Друг Тито, наиме, никада није
примао плату.

Када се оно скретало с пу-
тат Фрањо је мислио на своју
Анкицу, добро повеза радни
стаж. Биће да су га и други
слидили - и овде и тамо.

2.

Почео је шестонедељни
Божићни пост. Вјерујем да
се у највећем броју породи-
ца неће примијетити ко по-
штује правила вјерска.

3.

Први децембар је дан
борбе против сиде и о томе
трубе сви медији. Вјерова-
то с правом, све смо изло-
жени ниским ударцима с
леђа, а треба се бранити.
Да је тога дана формирана
и прва Југославија, којој су
се поред Срба, Црногора-
ца, Македонаца, итекако
радовали и Словенци и Хр-
вати, нико не помињи.

Подсјећам се на беседу
академика Влада Стругара
у ЦАНУ, убрзо пошто је
створена трећа Југославија.
На једном мјесту Владо
каже:

- Црна Гора је угаоник, а
Југославија оквир више
спојених саставака. Црна Гора је имала блага, а Ју-
goslavija изнутра изабрани
објединитељ. Црна Гора је
чинилац узајамног твора-
штва, а Југославија дру-
жења творевина...

Тада су многи слично ми-
слили, данас је не мало
оних који не желе Црну Гору
у друштву љиковитог творе-
ња. Пошто је у локални
радио и јавио да је на-
шао ташчу с парома. Онда су
почели да пристижу: је-
дан, други, трећи... Нико
није знао да каже колико
у торби има паре. И онда
је дошао прави, из Ужица
где живи сада. Продао ку-
ћи Славка Пантовића и је-
два прехранује себе и своје,
нашао на паркингу, код
зграде општине горажданс-
ке торбе и у њој 235.000
марака. Пошто је у локални
радио и јавио да је на-
шао ташчу с парома. Онда су
почели да пристижу: је-
дан, други, трећи... Нико
није знао да каже колико
у торби има паре. И онда
је дошао прави, из Ужица
где живи сада. Продао ку-
ћи Славка Пантовића и је-
два прехранује себе и своје,
нашао на паркингу, код
зграде општине горажданс-
ке торбе и у њој 235.000
марака. Пошто је у локални
радио и јавио да је на-
шао ташчу с парома. Онда су
почели да пристижу: је-
дан, други, трећи... Нико
није знао да каже колико
у торби има паре. И онда
је дошао прави, из Ужица
где живи сада. Продао ку-
ћи Славка Пантовића и је-
два прехранује себе и своје,
нашао на паркингу, код
зграде општине горажданс-
ке торбе и у њој 235.000
марака. Пошто је у локални
радио и јавио да је на-
шао ташчу с парома. Онда су
почели да пристижу: је-
дан, други, трећи... Нико
није знао да каже колико
у торби има паре. И онда
је дошао прави, из Ужица
где живи сада. Продао ку-
ћи Славка Пантовића и је-
два прехранује себе и своје,
нашао на паркингу, код
зграде општине горажданс-
ке торбе и у њој 235.000
марака. Пошто је у локални
радио и јавио да је на-
шао ташчу с парома. Онда су
почели да пристижу: је-
дан, други, трећи... Нико
није знао да каже колико
у торби има паре. И онда
је дошао прави, из Ужица
где живи сада. Продао ку-
ћи Славка Пантовића и је-
два прехранује себе и своје,
нашао на паркингу, код
зграде општине горажданс-
ке торбе и у њој 235.000
марака. Пошто је у локални
радио и јавио да је на-
шао ташчу с парома. Онда су
почели да пристижу: је-
дан, други, трећи... Нико
није знао да каже колико
у торби има паре. И онда
је дошао прави, из Ужица
где живи сада. Продао ку-
ћи Славка Пантовића и је-
два прехранује себе и своје,
нашао на паркингу, код
зграде општине горажданс-
ке торбе и у њој 235.000
марака. Пошто је у локални
радио и јавио да је на-
шао ташчу с парома. Онда су
почели да пристижу: је-
дан, други, трећи

ДОДАТАК

БУДУЋНОСТ И ЕВРОПА

ХАРМОНИЗАЦИЈА УСЛОВА НА ФИНАНСИЈСКИМ ТРЖИШТИМА У ЕУ

До почетка осамдесетих година, економски раст у Европи је заостајао за растом у САД и Јапану. Многи у Европи су сматрали да је то због неизграђеног јединственог тржишта робе и финансијских услуга. Зато је 1985. године усвојен документ под називом Бела књига (White Paper), у намери да се отклоне недостаци који су спречавали развој јединственог тржишта. Утврђено је око три стотине елемената законодавства који су се односили на робно тржиште. Што се тиче финансијског тржишта, усвојени су сљедећи циљеви:

1. Довршетак либерализације у кретању капитала.
2. Унификација националних тржишта за финансијске услуге.

3. Успостављање заједничке структуре усклађивања финансијских институција.

На основу Беле књиге, усвојена су Упутства којима су установљена начела као „прототип за поступак финансиске интеграције“.

Прво, успостављање јединственог тржишта, подразумијева слободно кретање капитала, односно право резидента да инвестирају или позајмљују финансијска средства од резидента из других држава чланица, и слободно пружање финансијских услуга.

Друго, пружање финансијских услуга не смије бити засновано на стандардизованим производима, већ више на хармонизацији основних прописа који се примјењују на пружање услуга и признавању националних прописа и права домаће контроле (home country control).

Треће, сваки покушај условљавања напретка у либерализацији кретања капитала претходном хармонизацијом националних финансијских система сматраје се онемогућавањем или спречавањем финансијске интеграције.

Током 1998. је усвојено ново Упутство којим је требало убрзати либерализацију кретања капитала. Државе чланице су биле обавезне да дају девизне дозволе и олакшице у девизној контроли за послове који су везани за:

- дугорочне кредите који се односе на комерцијалне трансакције или пружање услуга;

- стицање средњорочних и дугорочних хартија од вриједности издатих на финансијском тржишту;

- приступ хартија од вриједности тржишту капитала (увођење, емитовање или пласман), ако се таквим хартијама послује на тржишту капитала Заједнице.

Половином 1990. је усвојено Упутство којим су државе чланице обавезане да укину ограничења и потпуно либерализују кретање капитала између својих резидената, као и да омогуће да се сви трансфери капитала обављају под истим девизним курсом као и текућа плаћања. Либерализацијом су обухваћени свих облици кретања капитала, посебно они који су

ранијим упутствима били изузети: финансијски зајмови и кредити, послови текуćих рачуна и депозити и послови на новчаном тржишту хартија од вриједности.

Упутствима су предочена и ограничења од наведених слобода кретања капитала у следећим случајевима:

- код јавних зајмова из члана 68. став 3. Уговора о оснивању: слобода кретања ове врсте капитала је ограничена захтјевом да се о томе сагласе заинтересоване државе због страха да би узимањем зајмова на тржишту капитала и финансирањем својих јавних расхода или расхода својих локалних регионалних заједница једна држава могла изазвати кризу ликвидности у другој држави;

- позивањем на заштитну клаузу из члана 73. тачка 2. Уговора о оснивању, ако би слобода кретања капитала угрозила функционисање домаћег тржишта;

- у случају кад је држава чланица у тешкоћама или постоји озбиљна опасност наступања тешкоћа у платном билансу;

- у случају кад предузете мјере за постепено усклађивање девизних политика чланица, које се односе на промет капитала са трећим државама, не би довеле до укидања разлика у девизним прописима држава чланица;

- у случају кад би неодговарајућом промјеном свог девизног курса држава чланица озбиљно нарушила услове конкуренције.

Послије увођења јединствене валуте, одреднице које су се односиле на курсну политику сопствене валуте су суспендоване. Поред тога, укинута су ограничења која су важила за Шпанију, Португалију и Грчку у погледу кретања краткорочног капитала, тако да се може закључити да је на територији Европске заједнице остварен постављени циљ у погледу либерализације кретања капитала.

Главне директиве о тржиштима хартија од вриједности

Развијена финансијска тржишта функционишу на принципу саморегулисања и спонтаности, али то не искључује и извесну мјеру регулације на глобалном нивоу. Таква „регуларност“ постоји у свакој од земаља чланица Европске уније, а постоји и читав низ прописа који су усвојени како би се уједначили услови на националним тржиштима. Хармонизација услова се постиже применом директиве о тржиштима хартија од вриједности.

Директива о услугама инвестицирања

Директива о услугама инвестицирања (ИСД) је дио законодавства који је еквивалент другој директиви о координацији банкарства, али у погледу „инвестиционих предузећа“, прије него

„кредитних институција“. Потреба за једном таквом директивом, поред 2 БЦД, настаје, као што смо већ истакли, због тога што предузећа за финансијске услуге у неким државама чланицама нуде инвестиционе услуге преко филијала специјализованих за хартије од вриједности, а не преко кредитних институција. Друга директива покрива кредитне институције, али директива о услугама инвестицирања је јединствени пасош у погледу услуга инвестицирања које обезбеђују предузећа специјализована за хартије од вриједности.

Као и у случају 2БЦД, јединствени пасош је намењен да уклони баријере за оснивање ограничених и да обезбеди услуге ван граница, тј. широм ЕУ. Она је утврђена на принципима усклађивања основних стандарда, узајамног при-

је било потребно да се постигну политички компромиси који су били укључени за добијање коначне сагласности свих држава чланица о формулатији директиве. Док је изворни нацрт ИСД био relativno отворен и не много детаљан, коначна верзија је, у неким видовима, веома детаљна и показује знаке политичког маневрисања. Одлагање је великом дијелом настало због аргумента које су износили представници влада држава чланица који су тражили да ИСД буде тако формулisan да може пружити конкурентну предност предузећима из њихових земаља. Постојале су три области које су биле узорак највећих преприка и које могу имати највећи утицај на коначан облик јединственог тржишта хартија од вриједности ЕУ. Прва област се односи на права

ти уступке извјесном броју земаља. Тако Француска, Италија и Белгија не морају да допусте банкама земаље домаћина да тругују директно на њиховим берззама до краја 1996. Португал, Шпанија и Грчка имају тај рок до краја овог вијека. Међутим, и ове рестрикције још увијек могу бити продужене за каснији датум према члану 15. Директиве. На тај начин продужење може да одобри квалифицирана већина гласова Савјета министара.

Извјештавање о трgovини и транспарентност

Регулатори тржишта хартија од вриједности су задужени да обезбиједе да под њиховом надзором тржишта буду поштена. Један аспект тог поштења је да инвеститори буду снабдјевени средствима која им омогућавају приступ условима трансакције коју разматрају, или да послије обављене трансакције верификују услове под којима су трговали у односу на друге трансакције. Да би се омогућила оваја проштена, потребно је да инвеститори (и остали учесници тржишта) прије обављања трговине имају информације о цијенама по којима се може преговарати о пословима (котације и налози по лимитираним цијени), а исто тако и информације о цијени (и идејном броју) завршених трансакција послије обављење трговине. У случају тржишта на којима се без дилера, електронским путем спајају налози, као што је тржиште ЦАЦ у Паризу, такве информације су одмах доступне за објављивање чим се налози на екрани споје у доведу до окончања трансакција. Нема потребе да супротне стране, чији су налози одговарали, извјештавају надзорни орган о овом усклађивању, пошто је то већ обавио централни компјутер, тако да је оно одмах доступно и надзорнику.

Приступ регулисаним тржиштима

Према директиви о услугама инвестицирања, тржиште може да изабере да буде регулисано тржиште и да на њему владају правила која је одобрila компетентна власт у матичној земаљи, а која су у складу са правилима директиве у дијелу о извјештавању и транспарентности. Већ је истакнуто да у неким државама, као што је Немачка, банке дјелују директно на берзама, док у другима оне дјелују преко специјализованих предузећа за хартије од вриједности као што је француско удружење берзи.

Немачке банке су инсистирали да им се омогући да тругују на берзама у другим земаљама чланицама на исти начин као што су то one radijale у Немачкој.

У намјери да прилагоде универзални банкарски модел, у директиву о услугама инвестицирања унijeta је клаузула којом се банкама дозвољава директан приступ свим регулисаним тржиштима ЕУ. Међутим, да би се постигла сагласност за ову клаузулу, било је потребно обезбиједи-

вљивањем трговине (одредбe о транспарентности) које се примјењују на оба типа тржишта.

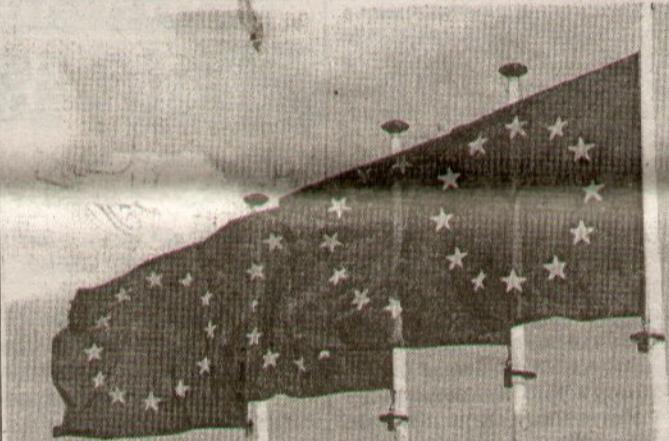
Међутим, како транспарентност није проблем оних који учествују на тржиштима на којима налози имају погонску снагу, о транспарентности се може расправљати у односу на конкурентна тржишта дилера.

Примједбе дилера на транспарентност, нарочито када је упитању обимна трговина, настају због два основна разлога које треба одвојити. Први је: ако дилери имају ексклузивне информације о својим сопственим претходним трансакцијама у некој хартији од вриједности (нема било какве транспарентности), имају информациону предност у односу на своје будуће противнике, укључујући и остале дилере. Таква информациона асиметрија ће највероватније донијети дилерима економску ренту, посебно онима који имају велики удео на тржишту, а тиме и, у淑тини, приватну информацију. С друге стране, потпуно транспарентно тржиште које непосредно објављује трговину бије веома повећало ефикасност тржишта дилера тиме што би елиминисало овај извор економске ренте. Такво по-бољање ефикасности је првенствено корисно за инвеститоре и остале тржиште дилера, али је и разлог зашто се већи дилери про-тив транспарентности.

Други разлог због кога се дилер против транспарентности, нарочито када је упитању обимна трговина, настаје због њиховог ујвјења да су они, ако се трговине одмах објави, изложени конкурентским дилерима који им кварте тактике када преузму широку позицију без непосредних противника. Они тврде да, пошто се трговина објави, њихови конкуренти, пошто знају да је велики пакет акција опасност која пријети тржишту, помјерају своје цијене, против дилера који су заузели позицију.

У случају тржишта дилера, као што је SEAQ у Лондону, информације о конкурентским понудама су доступне организацијама надзору. Разлог томе је што се трансакције завршавају телефоном, па се тек потом уносе на листу трговања (или електронски запис) у кући која се бави хартијама од вриједности. На тајвом тржишту, прије него што трансакције могу да буду објављене, о њима мора да буде обавијештен надзорни орган. Ако се биљежење трговања обавља електронским путем, извјештавање се може обавити одмах, а објављивање се може приступити истовремено са завршавањем трансакције. Међутим, дилери и нека надзорни органи су тврди да трансакције објављавају да тругују на тржишту, али неки истраживачи вјерују да трансакције које се објављују на тржишту, имају користи од веће транспарентности и највећи могући степен јавности података о трговини. Гарбeid (1982) објашњава важност објављивања трговине на сљедећи начин:

Када дилери прикривају своје трансакције, сваки дилер запажа да је тржиште мршавије него што је у ствари, односно сваки од њих добија само делић укупно доступних информација току јавних налоза. Као реакцију на ово запажање мршавости, сваки дилер може појединачно да повећа своје разлике између куповне и продајне ци-

приступу регулисаним тржиштима, угледном берзама. Друга област се тиче извјештавања о трговини и транспарентности регулисаних тржишта. Трећа област се односи на концептуацију трговања на тржишту.

Приступ регулисаним тржиштима

Према директиви о услугама инвестицирања, тржиште може да изабере да буде регулисано тржиште и да на њему владају правила која је одобрila компетентна власт у матичној земаљи, а која су у складу са правилима директиве у дијелу о извјештавању и транспарентности. Већ је истакнуто да у неким државама, као што је Немачка, банке дјелују директно на берзама, док у другима оне дјелују преко специјализованих предузећа за хартије од вриједности као што је француско удружење берзи.

Немачке банке су инсистирали да им се омогући да тругују на берзама у другим земаљама чланицама на исти начин као што су то one radijale у Немачкој.

У намјери да прилагоде универзални банкарски модел, у директиву о услугама инвестицирања унijeta је клаузула којом се банкама дозвољава директан приступ свим рег

БУДУЋНОСТ И ЕВРОПА

ИЗАЗОВИ ГЛОБАЛИЗАЦИЈИ

јене (bid-ask spread), смањиширину тржишта и да по-
мјера своје понуде агресивије како би постигао ци-
љеве својих залиха... Мада
је тајност трансакције очи-
гледно на страни дилера који учествује, мање је очигледно да је његова до-
бит важнија од губитка ње-
гових конкурентата и ин-
веститора.

Дилери на Лондонској берзи износе контра аргу-
менте, у корист транспарентности, тврдећи да је одредба о понудама које могу испунити конкурентски дилери на екрану SE-AQ-a једнака одредби о транспарентности прије обављања трговине. Они тврде да се на тај начин постиже, чак у већој мјери него код објављивања по-
слије трговине, објелода-
њивање информација које омогућава инвеститорима да процијени услове тран-
сакције коју разматрају. Под претпоставком да је објављивање послје обављење трговине један од за-
хтјева, дилери би опет твр-
дили да и инвеститори могу да верификују услове пре-
ма којима су трговали у од-
носу на друге инвеститоре.

Остале директиве

Поред наведних, врло су значајне и три директиве о берзанском пословању, које су примјењиване од сре-
дине 1983. године.

1. Директива из 1979. године (79/279/EEC) се односи на усклађивање услова за емисију хартија од вриједности и котације на званичним берзама земаља чланица.

2. Директива из 1980. (80/390/EEC), која је при-
премљена у облику публикације, донијела је допуну претходне директиве. Овим документом су прецизирани подаци о емитенту хартија од вриједности, о давању информација за ширу публику, а утврђени су и стандарди за упис и емитовање хартија од вриједности.

3. Директивом из 1982. (82/121/EEC) је наметнута обавеза емитентима да дају полуодишиће изјештаје о укупном приходу и оствареном профиту.

4. Директива из 1985. (85/611/EEC) је регулисала понашања инвестиционих фондов у складу са принципима БЦД.

5. Директива из 1990. (90/211/EEC) је допунила услове прописане 1980. у погледу обавеза инвестиционих фондов приликом објављивања неопходних које захтијевају берзе.

Све наведене директиве су усвојене са једним ци-
љем: да се уједначе услови по којима се понашају учесници у берзанским трансакцијама у свим земаљима чланицама. То је, без сумње, оправдана активност, али је недовољно респекткова-
на различитост националних финансијских тржишта, због чега су се и појавиле тешкоће у практичној примјени усвојених прописа.

Неопходно је да се истакне да је крајем осамдесетих усвојена Директива о концетрацији, која се примјењује од 1990. Овим актом је регулисана величина капитала емитената хартија од вриједности. Иако на изглед у супротности са анти-
монополском оријентацијом, подстиче се повећана концентрација берзанских учесника. Овакав приступ је мотивисан опредјељењем да моћни емитенти пружају и већу сигурност за инвеститоре и да доприносе стабилизацији берзанског по-
словања.

Проф. др
Верољуб ДУГАЛИЋ

Термин глобализација се још у касним осамдесетим годинама прошлог вијека веома ријетко користио, како у академској литератури тако и у свакодневном говору. Термин је, како каже Ентони Гиденс (Anthony Giddens), дошао иницијативом да би данас постао тема у разматрањима савремених економских, политичких и иних збијавања. Глобализација је и међу најнеупућенијима престао бити феномен који се дешава негде „вани“ и некоме другом. То је процес који се одвија управо „овдје“ и који снажно утиче и на интимни и лични аспект живота свакога од нас.

Онога тренутка када нам је лик Нелсона Манделе постао препознатљиви од лица нашеје првог комшије, нешто се промијенило у природи нашег свакодневног искуства. Постоје добри, објективни разлоги да се вјерије да живимо у кључном периоду историјске транзиције. Више од свега, промјене које нам се до-
гађају нису везане ни за једну специфичну тачку планете, али погађају сваку тачку појединачно. Живимо, дакле, у свијету великих промјена, промјена које утичу на готово све оно што радимо.

Са процесом глобализације по први пут се поставља и питање економске неједнакости у свијету. Дилема која се истиче као кључна у расправама и разматрањима феномена глобализације гласи: Да ли глобализација доводи до повећања неједнакости међу државама у њиховом економском развоју? И док се на једном полу налазе они који овај процес сматрају пожељним и корисним због јачања конкуренције, стварања предуслова за креирање здравијег тржишта и могућег смањења јаза између богатих и сиромашних земаља, на другом крају се налазе они који сматрају да глобализација продубљује неједнакости и доводи до перманентне периферизације сиромашнијег дијела наше пла-
нете.

Почетком ове године одржана су два велика скупа посвећена теми савремене глобализације - Свјетски економски форум у швајцарском зимском центру Давосу и контра-скуп у Порто Алегру, Бразил. На њима је као доминантна преовладала идеја да глобализација нема будућности без укључивања великог броја земаља, очувања животне средине и бриге за по-

требе људи. Овакве идеје сигурно нису постојале у првим годинама после пада Берлинског зида, што због непознавања већ започетог процеса глобализације, што због извјесног шока и збуњености, којима је пропраћен престанак Хладног рата. Десет година након окончања хладноратовских сукоба, створени су предуслови за темељније разматрање савремених односова на глобалном плану. Тако је у Давосу Клаус Шваб, човјек који стоји иза Форума, пе-
данто навео чак седам изазова глобализацији.

Први изазов је потреба да се створе услови за бржи привредни развој, а потом слиједи потреба за очувањем животне средине и друштвене стабилности, ефикасно међународно одржавање мира, сужавање технолошког и социјалног јаза између богатих и сиромашних, обезбеђење виших здравствених стандарда, заједничко схватање људских права и, коначно, очување културног идентитета у све хомогенизованијем свету.

И овога пута једни на спрам других нашли су се поборници и противници глобализације, с тим што су ови последњи ипак били бројнији у предграђу Давоса него у самом граду који је за време Форума био претворен у добро чувану тврђаву. Поборници, који вјерију да је глобализација једина идеологија коју треба проповиједати, имају по оценама неких експерата више илузија. Прва је да је глобализација нов процес, мада он постоји вјековима, стално напредујући на махове уз по-времено велико назадовање. Друга крупна илузија је да се глобализација може мјерити прдором Интернета. Многи, при том, сматрају да глобализација представља тријумф тржишта, не размишљајући о томе да свака земља, а не само Америка, у пракси гледа на тржиште као на средство, а не идеологију, које је на домаћем терену прилагођено систему расподјеле зарада и моралних вриједности одређених локалним друштвеним нормама.

На другој страни су они који гласно негодују због свих лоших ствари које приписују глобализацији. Критичари се дијеле на они из богатих земаља који се плаше последица глобализације по њих саме, и на они који глобализацију нападају због тога што их, понекад са добрым разлогом, мимоилази. Али када превазиђу љутњу, они често дају предлоге у складу са либерализацијом која у коначном

исходу доприноси глобализацији.

Једна је ствар заговорати глобализацију, а сасвим друга је промијенити понашање. Пут од ријечи до дјела биће веома тежак и због апсурдне чињенице да богате земље троше милијарду долара дневно за субвенционирање својих фармера и да су њихови годишњи издаци за те намјене три пута већи од укупне свете утрошене за помоћ сиромашним земљама. Циничан је став великих барона европске индустрије шећера који су осули бараж протекционистичких приговора на план европског комесара за трговину Паскала Лами-

мора да учини нешто у вези свог погрешног приступа миграцији јер систем који укључује привлачење најумнијих и најбољих из сиромашних земаља стално подиже нове баријере према осталим људима из земаља у развоју.

Главно питање је да ли је Запад спреман да се мијења? То је једино изводљиво под условом да економија постане пратилац политике, а не обратно. Будућност наше планете не смije бити препуштена тржишту или стављена у руке корпорација, већ мора бити повјерена владама које ће имати више слуха за грађанско друштво него за бизнис. Данас је јасно да је глобализација политички, технолошки и културно исто толико колико и економски феномен.

У модерном свијету на бизнис се гледа као на динамичан процес, док се грађанско друштво схвата као конзервативно. Али како је ЕД Мајо из Нове економске фондације рекао у Давосу, готово сви велики кораци човјечанства били су резултат притиска од стране грађanskog друштва. Ако владе трагају за креативношћу, предузимљивошћу и иновацијама, онда то треба да траже ван конференцијских сала.

Проблем је што и присталице и опоненти глобализације упадају у замку претпоставки да се људски ресурси или политика могу посматрати независно од географије. Никаква група људи или политика не може претворити Руанду у Сингапур. Исто тако, може изгледати „ненфер“ што земље са лаким приступом поморским комуникацијама, попут оних у источnoј Азији или приобалних дјелова Кине, могу лакше користити предности специјализације у производњи од земаља у унутрашњости континента.

Клучне успјешне стратегије је у повлачењу правог редоследа потеза. Снажнији привредни раст у земаљама у развоју не зависи само од отварања њихових тржишта и либерализације током капитала. Њима су потребни опрштaj дугова, бољи приступ богатим тржиштима и повећање помоћи.

Индиски министар финансија Јашвант Синха, уставши у одбрану сиромашних, рекао је на Форуму да се нико у земаљама у развоју не супротставља потенцијалним предностима глобализације, али да богате земље треба да науче неке животне чињенице.

Прво, немогуће је остварити глобализацију у неједнаком свијету. Друго, проблеми животне средине нису прозроковани потрошачким менталитетом Југа, већ стилом живота људи на Сјеверу. Коначно, Запад

шних. Свијету су потребне земље у развоју које ће се снажно залагати за специфична решења: укидање неправедних пољопривредних извозних субвенција вриједних милијарда долара, слободнији приступ богатим тржиштима за производе као што је текстил, преиспитивање прописа о интелектуалној својини и већу слободу кретања људи.

Западни адвокати интереса земаља у развоју склони су да не концептирају пажњу на овај осјетљива питања, већ на она лакше попут отписивања дугова неким сиромашнијим земаљама. Кампања за отписивање дугова, коју је предводила британска група „Цубили 2000“, била је невјороватно успешна и укључивала је бискупе и рок звијезде врло да подрже ово изражавање бриге за најсиромашније. Против тога није постојао лоби у земаљама Запада, јер нико није желио да се супротставља отписивању ненаплативих дугова.

Али у пракси отписивање дугова значи преу смјеравање скромних извора помоћи сиромашним земаљама: од оних које су успјешно користиле ту помоћ ка онима које то нису успјевале. Такође, многи, посебно у земаљама у развоју на Истоку, посматрају нападе Западњака на мултинационалне компаније и глобализацију као одраз новог протекционизма који се рађа под окриљем група попут „Амнести интернешнел“, која критикује страна улагања у земаљама које не успјевају да усвоје или примјене западне вредности.

Грађанске групе са Запада које форсирају укључивање питања животне средине, радничких и људских права у одлуке Свјетске трговинске организације доживљавају се на Истоку као протекционисти. Оне ће имати мање утицаја кад Кина постане чланица те организације.

Годишњи скуп у Давосу постао је можда сувише западно оријентисан да би донио добро свијету којег покушава да поправи. Да је представљено мање тема и више земаља и да је скуп био више концентрисан на већи број кључних економских и геополитичких тема, постојало би и даљеко мање разлога за примједбе. Можда би тада, наводи Бауинг, било мање изјештачености и знатно више напретка у правцу корисног глобалног циља пружања врхунског добра највећем броју људи.

Владимир ПАВИЋЕВИЋ
Одборник

Култура и цијетност

ИЗМЕЂУ
РЕДОВА

Пише: Ерих Кош

МИХАИЛО ЛАЛИЋ

Михаило Лалић је отишао без речи, без дугог боловања и претходне најаве, баш као да му је овде, међу нама, у овим нашим ратом и мржњом затрованим приликама додијало да живи. На основу одредаба свог још пре више од десет година писаног тестамента и сасвим тихо, готово неприметно, тако рећи на прстима, и не заљупивши за собом врата како би то многи од нас урадили. Уосталом, тако је тихо и живео, увек се утежуји и извињавајући што својим присуством можда неком смета. Никад га нико није чуо да подиже глас, нити је икад с неким дошао у отворени сукоб. Своју енергију, своја уверења и определења, испољавао је доследно, борбено, веома оштро и непомирљиво-али само у литератури: приповеткама, романима, чланцима и, у последње време, аутобиографским забелешкама.

Били смо пријатељи. Друговао сам са њим готово пуних шездесет година, што није мало ни за који људски век, а помињем то не себе већ њега ради, будући да ми уметство и живот говоре да је то изванредно много кад је реч о књижевницима, занимању у коме се, по занату, стицајем околности, улогом сујете и притисцима политичке, пријатељства много лакше кидају но што се стварају. Показују то ре-

чио судбине и животни путеви већине прошлих и садашњих писаца и мали број пријатељства која се нису развргла силом догађаја и променама политичке.

Заслуга за то је сигурно на Михаиловој страни. Био је стамен човек од речи и принципа и ако низбогчега другог, а он већ из осећања поноса и личног достојанства није могао ни пристајао да преконоћи мења своја убеђења и да, према пријатељима, по више пута на дан пресвлачи своје руко.

Био је први који је добио Његошеву књижевну награду за роман „Лелјска гора“, који му је због општег тона и неколико уступних реченица прибавио низ званичних прекора, али и једнодушне похвале целокупне књижевне критике која је ту књигу ценила нашим најбољим до тада написаним послератним романом, и таквим га и сматрала све док и сам Лалић („Ратна срећа“) и други писци нису написали своя новија дела. Било је, уосталом, извесне значајне симболике у првенству те награде коју је добио. Јер, у његовој родној Црној Гори, где после Његоша, никад није недостало песника, па и приповедача, све до Лалића било је мало романијера. Погледи су били усхи, видици затворени високим брдима, ограничени родовским и племен-

ским уређењем и ваљало је имати снаге и моћи да би се могло издигти изнад тих препрака и свеобухватније сагледати прилике-што је један од битних услова савременог романа.

Није, бар доскора, имао разлога да се жали на критику, а већ читалачка публика тако га је прихватила да се саживела са њиме и део његове прозе се не само спојио са фолклором већ је и он, Лалић, стварао део фолклора, баш као што су то чинили у прози пре њега Марко Миљанов и Стефан Митров Љубиша. Знао је и сам да су му неки одељци, па и целе књиге, били бољи или слабији од других које је написао и мало је писаца у најкоји су толико упорно и са толико труда радили на њиховом уједначавању и усавршавању. Али сад, кад је завршено његово дело, ваља истаћи да оно као целина значи стамену громаду, голему сагу о народу Црне Горе у три велика рата и пресудним тренуцима његове историје. Оно што је Ђорђи урадио за Босну, то су, сваки на својој страни и сваки на свој особен начин, урадили Доброта Јосић у Србији, а Михаило Лалић у Црној Гори.

(Крај)

ПИСЦИ НАШЕГ ПОДНЕБЉА

„Писање је за мене - сазнање. И сазнањем са друге стране сна и хартије: све дише и говори гласом светности...“

Чедо Вуковић

У самом језгру, супстанци Вуковићеве стваралачке ријечи, у читавом његовом књижевном опусу, богатом значењима и љепотом, садржани су магични свјетови који у сусрету с читаоцем блеснују сајем неограничене светlosti, с Кома, с Цетиња, с мора („У јутарњој светlosti пристранци над морем синуше златастим сајем - од жукве у цвијету“). Тако, од Библије, владике Рада, Чеда Вуковића, и многих других, стварање кроз шаму у бескарје. Или још љепши примјер истакнут величким словима на почетку Декамерона: ИЗ ПЛАМЕНА НА ОГЊИШТУ ИСКРЕ СЕ ПРАРИЈЕЧИ.

Вуковићева светlosna поетика исказана је у истом дјелу у Прој легању првом. Јетописац слијепцима имплицитно саопштава тајну стварања („Слијепа дружино, нијесам чаробњак, али од пратаме градим светло, биљеким“).

Светlosni elementi su

иманентни поетици овог ствараоца, он светлошћу обасјава, уобличава пејзаж, помоћу ње гради и озарује ликове, њихов спољни и унутрашњи профил, психологију. Цјелокупна поетика овог писца озарена је небеским, космичким присвјетљењима: земља и небо су недјељива цјелина

органски стопљена („грле

се воде и горе“), нарочито у самом трену олује кад се одвија „дивља игра страсти у љедрима природе“, и у тим моментима, док муње и громови сијевају, настаје „плотско грљење земље и неба, облака са облаком и планине с планином...“

Динамичне и експресивне су ове прозне слике које се рециклирају као цјеловит утисак природе у којој овај писац, не тајко ријетко, исказује поетско, сублимира љепоту, естетско. У посљедњим објављеним дјелима, изузетне и непрочељиве књижевне вриједности, овог аутора, „све дише и говори гласом светlosti“, њом су обасјане унутрашње дубине ликова, освијетљени, за трен, тамни продоли људске душе и ћелокупног земног и небеског простора; омогућен продор у несазнатљиво, тајновито и скривено. То неухватљиво, неизрециво, то што није подложно објашњењу, ријечима је љепота коју могу само обликовасти, наговијестити, у свом дјелу, велики писци попут Чеда Вуковића. Код њега, у његовом капиталном књижевном дјелу, естетици постоји стална тежња ка том видљивом, метафизичком за који Новалис каже: „Више смо везани за невидљиво, него за видљиво“.

Светlosni elementi su

иманентни поетици овог ствараоца, он светлошћу обасјава, уобличава пејзаж, помоћу ње гради и озарује ликове, њихов спољни и унутрашњи профил, психологију. Цјелокупна поетика овог писца озарена је небеским, космичким присвјетљењима: земља и небо су недјељива цјелина

органски стопљена („грле

се воде и горе“), нарочито у самом трену олује кад се одвија „дивља игра страсти у љедрима природе“, и у тим моментима, док муње и громови сијевају, настаје „плотско грљење земље и неба, облака са облаком и планине с планином...“

Динамичне и експресивне су ове прозне слике које се рециклирају као цјеловит утисак природе у којој овај писац, не тајко ријетко, исказује поетско, сублимира љепоту, естетско. У посљедњим објављеним дјелима, изузетне и непрочељиве књижевне вриједности, овог аутора, „све дише и говори гласом светlosti“, њом су обасјане унутрашње дубине ликова, освијетљени, за трен, тамни продоли људске душе и ћелокупног земног и небеског простора; омогућен продор у несазнатљиво, тајновито и скривено. То неухватљиво, неизрециво, то што није подложно објашњењу, ријечима је љепота коју могу само обликовасти, наговијестити, у свом дјелу, велики писци попут Чеда Вуковића. Код њега, у његовом капиталном књижевном дјелу, естетици постоји стална тежња ка том видљивом, метафизичком за који Новалис каже: „Више смо везани за невидљиво, него за видљиво“.

Светlosni elementi su

иманентни поетици овог ствараоца, он светлошћу обасјава, уобличава пејзаж, помоћу ње гради и озарује ликове, њихов спољни и унутрашњи профил, психологију. Цјелокупна поетика овог писца озарена је небеским, космичким присвјетљењима: земља и небо су недјељива цјелина

органски стопљена („грле

се воде и горе“), нарочито у самом трену олује кад се одвија „дивља игра страсти у љедрима природе“, и у тим моментима, док муње и громови сијевају, настаје „плотско грљење земље и неба, облака са облаком и планине с планином...“

Светlosni elementi su

иманентни поетици овог ствараоца, он светлошћу обасјава, уобличава пејзаж, помоћу ње гради и озарује ликове, њихов спољни и унутрашњи профил, психологију. Цјелокупна поетика овог писца озарена је небеским, космичким присвјетљењима: земља и небо су недјељива цјелина

органски стопљена („грле

се воде и горе“), нарочито у самом трену олује кад се одвија „дивља игра страсти у љедрима природе“, и у тим моментима, док муње и громови сијевају, настаје „плотско грљење земље и неба, облака са облаком и планине с планином...“

Светlosni elementi su

иманентни поетици овог ствараоца, он светлошћу обасјава, уобличава пејзаж, помоћу ње гради и озарује ликове, њихов спољни и унутрашњи профил, психологију. Цјелокупна поетика овог писца озарена је небеским, космичким присвјетљењима: земља и небо су недјељива цјелина

органски стопљена („грле

се воде и горе“), нарочито у самом трену олује кад се одвија „дивља игра страсти у љедрима природе“, и у тим моментима, док муње и громови сијевају, настаје „плотско грљење земље и неба, облака са облаком и планине с планином...“

Светlosni elementi su

иманентни поетици овог ствараоца, он светлошћу обасјава, уобличава пејзаж, помоћу ње гради и озарује ликове, њихов спољни и унутрашњи профил, психологију. Цјелокупна поетика овог писца озарена је небеским, космичким присвјетљењима: земља и небо су недјељива цјелина

органски стопљена („грле

се воде и горе“), нарочито у самом трену олује кад се одвија „дивља игра страсти у љедрима природе“, и у тим моментима, док муње и громови сијевају, настаје „плотско грљење земље и неба, облака са облаком и планине с планином...“

Светlosni elementi su

иманентни поетици овог ствараоца, он светлошћу обасјава, уобличава пејзаж, помоћу ње гради и озарује ликове, њихов спољни и унутрашњи профил, психологију. Цјелокупна поетика овог писца озарена је небеским, космичким присвјетљењима: земља и небо су недјељива цјелина

органски стопљена („грле

се воде и горе“), нарочито у самом трену олује кад се одвија „дивља игра страсти у љедрима природе“, и у тим моментима, док муње и громови сијевају, настаје „плотско грљење земље и неба, облака са облаком и планине с планином...“

Светlosni elementi su

иманентни поетици овог ствараоца, он светлошћу обасјава, уобличава пејзаж, помоћу ње гради и озарује ликове, њихов спољни и унутрашњи профил, психологију. Цјелокупна поетика овог писца озарена је небеским, космичким присвјетљењима: земља и небо су недјељива цјелина

органски стопљена („грле

се воде и горе“), нарочито у самом трену олује кад се одвија „дивља игра страсти у љедрима природе“, и у тим моментима, док муње и громови сијевају, настаје „плотско грљење земље и неба, облака са облаком и планине с планином...“

Светlosni elementi su

иманентни поетици овог ствараоца, он светлошћу обасјава, уобличава пејзаж, помоћу ње гради и озарује ликове, њихов спољни и унутрашњи профил, психологију. Цјелокупна поетика овог писца озарена је небеским, космичким присвјетљењима: земља и небо су недјељива цјелина

органски стопљена („грле

се воде и горе“), нарочито у самом трену олује кад се одвија „дивља игра страсти у љедрима природе“, и у тим моментима, док муње и громови сијевају, настаје „плотско грљење земље и неба, облака са облаком и планине с планином...“

Светlosni elementi su

иманентни поетици овог ствараоца, он светлошћу обасјава, уобличава пејзаж, помоћу ње гради и озарује ликове, њихов спољни и унутрашњи профил, психологију. Цјелокупна поетика овог писца озарена је небеским, космичким присвјетљењима: земља и небо су недјељива цјелина

органски стопљена („грле

се воде и горе“), нарочито у самом трену олује кад се одвија „дивља игра страсти у љедрима природе“, и у тим моментима, док муње и громови сијевају, настаје „плотско грљење земље и неба, облака

Култура и умјетност

СВЈЕТЛОСТИ И ТАМЕ

„Митском Декамерону“ Чеда Вуковића

и све у искричавом свијетлу“.

Оваквих метафоричних облака који просипају небеску свјетлост на земљу („У тај предвечерњи час на залив се прописаше свјетлост из румена облака - бијаше се усидрио између Врмца и Пелистера“), има на многим прозним страницама овог великану савремене црногорске књижевности. Оваквим ситуацијама, прозним сликама употпуњује се, чини џеловита атмосфера дјела, њима се понекад директно профилирају ликови, њихова унутрашња расположења („Гавро се сав скупио на уској висини. Јуља му се онај пространи свијет - од далекијех облака, мора и камените низине до неба

које му никад не бијаше тако високо и чивитасто“).

Вуковићева прозна слика је ликовно ненарушена, џелovита, музња у њој често поприма облик змије, асоцијације и паралеле у свјетлосном, звуковном, динамичком својству су очигледне. У *Судилишту*, владику Рада, пут уз Которске стране подсећа на змију, и каже, у једном директном унутрашњем монологу:

„Ово и није пут но змија, није пут но траг музје на камену“.

Паралеле између пута, змије и музје су визуелно и симболично, виртуозно представљене, што је суштинска одлика поетике овог епохалног црногорског прозног ствараоца.

Митски лик, старац Козодер, из Декамерона, у дијалогу с другим ликовима, за змију вели:

„Из грома је она сиша, отњевица!“

Можда, најрефлексивије, најпоетскеје слике, паралеле између музје и змије налазе се у поетско-символичном роману *Ријека..* Ево тог џеловитог пасуса:

„Музја између облака и гребена планинског. Змија силази с неба. У чељусти отњени отров. Кажњена, зар, да се на трбуху вуче прахом и каменарем. Кажњена, зар, да скиће на све живо, проклетница“.

Вуковићeve слике (поетске, симболичке, рефлексивне, алузијне, метафоричке), поређења између музје и змије, те њихове карактеристике и својства може само да створи, зауми, писац велике имагинације, стваралачке моћи као што је Чеда Вуковић.

Слике музје које преузимају облик змије су фантастичне, њима је облак нераскидиво везан за језеро, земљу („... Не бијаше божанство ни онамо у даљини, кад отњене змије из облака слијеју у језеро и, окупане, опет ускачу у облак“).

Овде, као и другдје у Вуковићевој прозној слици, колико само неке лијепе прозрачности, ирационалне, небеске свјетlostи, која је уочена, виђена, докучена из природе, природних феномена, игре и љепоте у њој. Игре свјетlostи и таме.

Звуковни елементи

слике неодвојиви су од свјетlosних, облаци „најприје се разбуктавају, па ће да проспру огањ и тресак“. Грмљава симболично предсказује, обично непријатељске најезде, ратове. А негде, просто, љепота слике истакнута је у први план („Нагрунуше облаци с мора. Загрмље“).

Олуја често койишта, чује се како удара негде у камењар („О поноћи поче олуја, као што често бива у приловићенском рају. Небеско копитје стаде туши у камена брда“).

Свакако, доживио је Вуковић, још у раном дjetinjstvu, копитје комских музја, касније и цетињских и садашњих медитеранских. Најпоетскије, најљепше слике грмљавине су оне које се ослушкују као „звук звукова“ у затију, пред сајмим ударима грома и ромура кише послије њих.

Та суптилна, префињена појава, слика, тона, може се само слухом досегнути, умом наслутити. Постоји треска громова, ромура кише, чује се и ријека, њен глас и жбуор у простору. Све се то стапа у најљепшу симфонију природе.

Слике облака, музје и олује су митом и поезијом оплемењене:

„Нагнаше се облаци с мора. Загрмље.“

Ратници хитро изнесоше јелење рогове - разгранате зраке сунца. Кроз њих одапеше стријеле према тмурном облачују.

Али зли демони бијају

јачи.

ПРЕДСАНИЦЕ

Позна несаница би себе да успава, али сан бежжи од прича предсаница

МЕДУЗА У КОСИ

И док смирено урањам у негђељни сан, знам - page једини вулкани, земљотреси, бомбардовања и нека йош јејица у мојој кожи (живој неосјећно појдјериша себе).

Али, тле, моје неречене ријечи, забијене у масу, луљају се као шалас међу шаласима. И ево их - с обером тјене на врху, разбијају се о сијену (не)бивања. Или се истие ријечи, у својем сну, повлаче са меке косине тијеска.

И шта видим?

Између мене и йучине-има обале, има мене.

Окрени нишан!

Између йучине и мене - има обале, нема мене. На видиску йучине - стоји неко безимен и безлик.

Е, как је шако, умјесто себе шаљем гласове приче предсанице.

Као шалас међу шаласима, ријечи леђе из йучинске даљине према обали, не знају чиме ће се она одазваши. И то залијења шаље са предасима. И збија се и узбија шаласје ријечи. На храйама сијене остане које ће мураве или сијан рачић или влати маховине...

И кашкај ријечи, ујркос свему, бивају и шалас и сијена, у исходу дрском замаху.

Или тину или израслају у нешто више но што је су.

И слушам: у њедрима йучине (и појдијечи) тијају се хаотична и експлодирајућа сијања, заноси и лутања и жестоке олујине. И бивају окршаји у дубинама и суже на крацима хоботињице. Онда се и то слеће, па се дишне мирним сијаном шаласјем, уз шаље и справе у сновима...

И засањам прозрачну медузу у коси.

Чеда Вуковић

ДЕСЕТ НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА БУДВАНСКЕ БИБЛИОТКЕ У ДЕЦЕМБРУ

1. Андреј Макин: Музика једног живота, „Паидеа“, Београд, 2001.
2. Андреј Макин: Кхи хероја Совјетског Савеза, „Паидеа“, Београд, 2001.
3. Миле Кордић: Мачнита земља Србија, „Књига - комерџ“, Београд, 2001.
4. Сомерсет Мом: Мјесец стопарац, „КИП НЕ&БО“, Београд, 2001.
5. В. С. Најпол: У слободној држави, „Рад“, Београд, 2001.
6. Амели Нотомб: Страх и трепет, „ЕВРО“, Београд, 2000.
7. Луис Сепуведа: Патагонија експрес, „Паидеа“, Београд, 2001.
8. Енрике Бариос: Ами, „Паидеа“, Београд, 2001.
9. Миле Кордић: Ђенерал, „Књига - комерџ“, Београд, 2001.
10. Ценет Винтерсон: Страст, „Паидеа“, Београд, 2001.

ПОШЛА ПО МОЈЕ УСПОМЕНЕ

исувише танано за наша љубавна искуства, исувише танано за касније крајности у љубави.

Лагано ходајући на путу за Могрен, пошли по своје успомене, ми се први пут срећемо, а дијете у колицима уљепшава нашу давну срећу.

О, да ли она поново свану од једног до другог краја видика невидљиве радости?

2. Повјетарче с мора, освјежи моје прохладне и тамне успомене као кад за мәне мјесец, препун укуса, организује љубавне састанке. И најтамнији стихови чине се прозирним у поређењу са том бистром водом чију глатку површину прстима додирујем, расијан и замишљен, ослушкујем њен глас са Хомеровим акцентима од којих се праве катарке за спјевове, за вјетар из борових шума од којих за бродове праве се катарке.

Живот је изгубио њежне облике дјетињства, надурени израз њене младости и усана прешао је

у ватрену горчину и тужу засићеност. Престао сам да питам пророчиша зашто је послије све стизало касно, па и срећа, па и срећа, у мој живот тежак као лепет јаребица у сутон.

Поново смо ево дошли на Могрен и страницу по страницу листамо море: на пустој смањеној плажи није било ни стиха, на осушену грани није било птице, слетио је цвркут, пучина је упила његову лакоћу, измаглица се пела са обала и понекад би је море плашило ударцем бича па би се између влажних праменова назирала бистирна.

Ето мог сна, ето моје младости у магновењу под олујом, у смотульку мокре траве на пијеску док оштри вјетар пробија наборе огтача, док пун мјесец, убијен у боју, лёжи крвав поред младог друга палог на светилишту љубави. А море је опет мирно као дијете или птица, обузето чистим сновима моје орфејске природе, сведеним углавном на стихове и кухињске рецепте.

Румене пруге више не шарају далеки запад где из солстиције својих дана због ње тонем, као зубато децембарско сујнце и знам да би мудријо жени могуће било да са мном буде срећна до смрти. И зашто да моју младост оплакује моја старост

као нека заборављена, уцвијељена куртизана од чијег је помало уморног осмијеха остало једна мала урна, мисао о љубави са којом се моја мисао вјенчала?

Опран од њених успомена чије трагове носим, побјеђи ћу у огромну раскош самоће која је у људским дјелима увијек добијала космички карактер, користећи умјетност само као украс јер никада више небо неће бити тако топло, тако сјајно, тако плаво. А желио сам да љубав има облик Земљине кугле, да љубав буду звјездане сфере, искре вјечите ватре, дојке од тврде и лаке лаве, вулкан а не понор отворен и тајан, празнина у којој живе богови - вјенчање које значи јединство, које значи додир.

(Наставак у идућем броју)

Бошко БОГЕТИЋ

Културна и цијетност

БАШТИНА

ИЗАБРАНА МЈЕСТА

- ИЗЛОЖБА ФОТОГРАФИЈА „СПОМЕНИЧКО НАСЉЕЂЕ БАРА“ У СПОМЕНДОМУ „СТЕФАН М. ЉУБИША“ У БУДВИ

У изложбеном простору Спомен дома „Стефан М. Љубиша”, поводом Дана општине Будва, отворена је изложба фотографија „Споменичко наслеђе Бара” из фонда Завичајног музеја - Бар. На изложби је представљен избор од 17 фотографија које нас на посредан начин уводе у сазнање о богатом споменичком наслеђу које се налази на територији општине Бар. Изложбу је отворио др Чедомир Марковић, директор Републичког завода за заштиту споменика културе

защититу споменика културе Црне Горе, којом приликом је истакао да аутору фотографија изложених на овој изложби није недостајало ни мотива, ни инспирација, с обзиром да је „... богато споменичко насеље Бара нештедимице нудило и једно и друго“.

Подручје барске општине захвата приморски простор на потезу од Куфина па до Улциња, а у залеђу Црмнику, Мркојевиће и Крајину. Још од периода праисторије, па преко антике, средњег и новог вијека, до данас, на овом простору настају и узрастају споменици културе од изузетног културно-историјског значаја. Поред остатаца стarih урбаних целина какве су барски Стари град са својим утврђењем и остаци утврђеног града Нехај код Сутомора, тврђава (Бесац, Грможур, Топхала), посебну, најзначајнију и најбројнију групу споменика на простору барске општине чине цркве и манастирски комплекси који свједоче о изузетном значају овог подручја које карактерише историјски континуирано укрштање Западних и Источних културних тенденција. Ово подручје посебно се издваја по броју манастира, као изабраних мјеста у којима се вјековима остваривао особен спој разноврсних духовних активности.

На страни окренутој ка мору, као један од назначајнијих споменика у скупини којој припадају манастирски комплекси је манастир Богородица ратачка. Оснивање овог манастира везује се за бенедиктинце и период почетка XI вијека. Поред три сакрална здања која потичу из XI, са краја XII и са краја XIII вијека, манастирски комплекс је садржао квадратни клаустер као и низ разли-

Гори.
На изложби је посебно мјесто припало манастирима Старчева Горица, Бешка, Морачник и Пречиста Крајинска саграђеним на острвима и приобаљу Скадарског језера. Данашња територија општине Бар дјелом захвата и подручје Скадарског језера, те се на ведени манастири, као дис компактне манастирске скунине скадарског басена често називане „Зетском Светом Гором”, налазе на њеном простору.

У периоду краја XIV и почетком XV вијека, на острвима Скадарског Језера и његовом приобаљу граде се и обнављају бројни манастирски центри. То је углавном, вријеме уздизања и владавине балшићке власти која ће траг свог културног идентитета нарочито оставити управо на овом подручју. Кроз сликарство, преписивачку дјелатност и, посебно, градитељске специфичности оствариће ови манастири особеност коју, такође, карактерише комплексан спој источних и западних културних утицаја.

Манастир Старчева Горица или Старчево саграђен је на југоисточном дијелу истоименог острва. Основао га је старац Макарије седамдесетих година XIV вијека. Из овог времена датира и манастирска црква посвећена Успењу Богородице. Ова сакрална грађевина је прва у реду специфичних балшићких грађевина триконхалне основе или триконхоса. Грађена је клесаним каменом, ређаним у правилне хоризонталне редове, док квалитет градње одаје вјеште руке приморских мајстора. Ентеријер цркве био је украшен живописом, а трагови фресака пронађени су и на спољној фасади прије каснијег дозиђивања припрате. Манастир Старчево је познат по скрипторију у коме су створена вриједна рукописна

рене вриједна рукописна
дјела. Најпознатија су
„Пролог“ (Државна библи-
отека у Берлину) настоја се-
дамдесетих година XIV в. и
„Четворојеванђеље Старче-
ве горице“ (Венецијанска
библиотека Марцијана).
Испред јужног параклиса
манастирске цркве налази
се гроб за који се препоста-
вља да је припадао Божи-
дару Вуковићу (XVI в), на-
шем познатом штампару
чији је рад везан за Вене-
цију.

Бешка, или Брезавица, је манастир који истовремено представља и маузолеј Балшића са црквама посвећеним Св. Ђорђу и Богородици. За старију цркву Св. Ђорђа се претпоставља да је саграђена крајем XIV вијека. Сматра се да је подигнута од стране Ђурђа II Стракимировића Балшића. На ово указује и податак да је његова жена Јелена, кћерка кнеза Лазара, саградила своју гробну цркву у непосредној близини ове. По архитектонском склопу

вља триконхосну грађевину са малим наосом, куполом и припратом засведеном готичким ребрастим сводом. Изнад западне фасаде уздиже се високи тродијелни звоник „на преслицу“. Грађена је притесаним каменом. Испред јужног зида триконхоса налази се гроб покрiven једноставном плочом у коме је, највероватније, сахрањен ктитор храма Балша II. Богородичина црква, или црква „гospоге Јеле“ је гробна црква Јелене Балшић. Из натписа на надвратнику сазнајемо да је подигнута 1439. г. Карактерише је узвишене готичке силуете. Нажалост шкрти трагови фрескосликарства на зидовима ентеријера обије цркве указују само на чињеницу да су биле живописане. Плодна преписивачка дјелатност развијала се интензивно и у овом скадарском манастирском центру. У овом скрипторијуму, поред осталих рукописа, настали су „Шестодневник“ ученог старца Никона Јерусалимца из 1439/40. г. (Музеј Савине) и „Горички зборник“ (Библиотека САНУ-Београд) рукописан 1441/42. год. као плод преписке Јелене Балшић са Никоном Јерусалимцем.

У годинама између 1404. и 1417. Балша III Ђурђевић подиже цркву Успења Богородице манастира Морачник на истоименом здању острва, у низу, према Албанији. Триконхалне основе са кубетом које надвисује кружни тамбур, грађена је грубо тесаним каменом реченим у неправилне хоризонталне редове. Најмаља је од балшићких триконхалних грађевина. Трагови остатака фрескомалтера говоре да је и ова црква, као и остale задужбине Балшића била живописана. Руинирани остаци четвртасте куле и данас доминирају манастирским комплексом надвисујући пркву.

сом надвисујући цркву.
Манастир Пречисту крајинску основао је још у XI вијеку зетски кнез Јован Владимир на крајњем југоzapадном дијелу Скадарског језера, недалеко од мјеста Остроса, у Крајини. Његови остаци са црквом посвећеном Успењу Богородице остали су и данас да свједоче о његовој монументалности. Истраживања су показала да је црква имала више фаза градњи, а стилске карактеристике у којима доминира триконхална основа са кубетом, издужена припрата и кула звоник са узвишијеним готичким елементима, указују да припада карактеристичној групи балшићких задужбина са краја XIV и

задужбина са краја XIV и почетка XV вијека. У XV вијеку, по преласку Зетске митрополије из манастира Св. Арханђела на Превлаци, постаје њеним сједиштем. У том смислу помиње је и средином XV вијека Балша III у једној својој повељи.

ИЗ БУДВАНСКИХ ПРИВАТНЫХ КОЛЛЕКЦИЙ

ПРАВЕ И ПРОВЈЕРЕНЕ ВРИЈЕДНОСТИ

● ИЗЛОЖБА „ТЕЖЊА КА ЛИЈЕПОМ” У МОДЕРНОЈ ГАЛЕРИЈИ

Не по први пут мјештани нашег града показали су да живе са умјетношћу и за умјетност, јер је једна оваква презентација резултат љубави и осјећаја њених власника за праве и провјерене вриједности. Идеја за оваквом изложбом заживјела је и у малом била реализована 1991. године. Тада је у галерији, а сада градској читаоници, реализована изложба названа „Будвански дом“ са двадесетак експоната. Овога пута та је идеја разрађена и проширен је број експоната, што говори да Будва има све више колекционара и заљубљеника у ликовне умјетности. Због цјеловитости концепције начињен је избор који обухвата временски распон од двадесетих до деведесетих година XX вијека, па је самим тим пружена могућност за све већим бројем различитих стилова и ликовних тенденција. У Будви је све више вриједних експоната у домовима љекара, правника, историчара, архитеката, угоститеља што је, свакако, охрабрујућа чињеница која нам говори у прилог нечега што је вјечито и не-пролазно.

и најфинијом оркестрацијом палете пренио на особен и јединствен начин дио природе. Ту је полуапстракција Гојка Беркуљана са изванредним сазвучјима црвених тонова. У одличном споју фантастичног и надреалног настала је „Мрва природа“ Милића од Маџве, почетком седамдесетих. Не заостаје ни овога пута жестина линије и боје на слици Златка Прице, док платно Фила Филиповића одаје мајстора експлозија боје и изванредног склопа колористичких сазвучја. Радови Дада Ђурића и Јуроша Тошковића садрже исконску везу између човјека и природе користећи драматику и мистичност људског тијела. Атмосфера је испуњена меланхолијом која носи суморно размишљање о људској усамљености и страху од смрти.

Тошковић на изванредном пртежу „Моја жена“ контуре обликује јаком, чврстом линијом. Лик попут маске, дјелује преплашено, са великим изражajним очима. Глава предимензионирана са разјапљеном чејусти. Агресивна фигура нескладне грађе и великих шака смјештена је у неутралном, неде-

Највише се колекционирају сликарски, цртачки, графички и у нешто мањем броју предмети припадајући имању. Високако је смештена је у неутралном, недефинисаном простору.

Опсједнутост љубављу и еротиком, стварношћу и кошмаром уочљива је на платима Џубе Поповића.

мјењених уметности. Риједак је број скулпторских радова, али и они постепено налазе своје мјесто у појединим домовима. Многи од овдје представљених експоната су се већ истакли на самосталним и заједничким ликовним презентацијама али су, како истичу чуко-

цијама, али су, како истичу њихови власници, набављени првенствено према њиховим личним склоностима. А имена су велика. На једном мјесту су представљена дјела родоначелника и корифеја нашег савременог сликарства XX вијека. Ту су дојавији црногорске скулптуре: Стијовић, Ђуровић, Томановић и Лукетић.

Сензибилност и робусно плаветило одише уљем с краја шездесетих код Јована Ивановића на старијем платну из 1969. Изражену комбинацију мотива и композиције уочавамо на слици Пура Ђурића. Слике из циклуса „Шкoљ“ потврда су искусног сликарско-цр-

Већина представљених аутора су засигурно доприњели развоју ликовне феноменологије друге половине прошлог вијека на просторима некадашње Југославије. Специфичност изложби оваквог типа је разноврсност умјетничких израза и погледа на појединачна тематска решења. Отуда и различита виђења портрета, пејзажа, мртве природе кроз реализам интимистичке нотације, неоимпресионизам, експресионизам, надреалне и фантастичне представе. Сва дјела одишу изразитим хуманизmom и особеним рукописом који је трајно обиљежио ове ауторе и историју наше ликовне умјетности.

Трдка је изјуног синтетског цртачког заноса пред изазовима природе на истоименом диптиху Боба Словинића. Једна оваква презентација тешко је била замислива без виртуозне и цртачке особености Димитрија Поповића о чему свједочи и „Флора“ из 1987. Игра линије, форме и колорита карактерише радове Воја Татара и Драгана Карадића. Препознатљивост и специфичност ликовног рукописа налазимо и у дјелима потврђених аутора као што су: Ратко Лалић, Мерсад Бербер, Бељош Ђокија, Божа Продановић, Драго Дедић, Анка Бурић, Циље Маринковић и Пере Никчевић. Спој иконског хришћанског и овогез-

ликовне уметности.
Петар Лубарда, утемељивач савременог црногорског сликарства, на изложеној „Кориди“ потврђује по ко зна који пут експресионизам у који је уградио своје исконско биће и душу. Мило Милуновић на конског, хришћанског и овоземаљског пружа нам слика из циклуса „Рађање“ Драгана Мојовића. Ореол традиционалног, магичног са мисаоним одише у дјелима Милана Туцовића и Владимира Ђуњића.

„Великој врши“ са доста штедљивим средствима сублимира пуноћу, љупкост и чаролију великог мајстора медитеранских мотива. Постимпресионистички манир са смиреним тонским партијама којим одише поетски лиризам уочавамо на дјелима Јубомира Башића и Емануела Видовића. Гваш „Господин и дама“ Недељка Гвозденовића истиче правог преставника интимистичког сликарства. Војо Станић је у слици „Фрањо египтолог“ оригиналан и препознатљив као сваки велики умјетник. Никола Вујошевић цјелокупном композицијом и игром која доћарава заљубљеност и страст у врлетну природу какве су Платоније и Дуљини.

Цртежи Лазара Возаревића и Ибрахима Љубовића су настали лако, надахнуто, са слободом једне умјетности којој су страни сви напори настајања. Иза те лакоће постанка стоји рука сигурних и пројверених мајстора. Пуноћа и јачина оставља утисак слике а не цртежа. Доајен црногорске скулптуре Ристо Стијовић, слиједи традицију француских анималиста, трагајући са великим пасијом за психолошким моментима. Скулптура Драга Ђуровића и Луке Томановића слави живот у једноставним исконским облицима, док Стеван Лукетић у особеним радовима са почетка шесте деценије прошлог вијека, тежи асоцијативности, уз наглашену

врлетну природу какве су Платије. Један од најплоднијих српских сликара Јован Бијелић представљен је са два портрета пригушених колористичких сазвуџа из различитих периода стваралаштва. Настали почетком двадесетих година XX вијека ови портрети показују цјелокупност мајсторства какву је имала моћна четкица великог сликара. Никола Граовац

Култура и уметност

НОВЕ КЊИГЕ

ЉУБАВНИ ПРОСТОР

(Page Вучићевић, „За ћебе љубави моја”, Београд 2001.)

Пјевање, као гласање човекове бити на речит, и не само речит начин долази из еротизованог језгра његова бића. То је згро, управо, конституише сам језик, као почетак и извор, као архе свега.

Констатујући ово, Никола Страјнић, прелистајући највеће станице српске љубавне поезије, каже да еротска основица језика и сваке његове ријечи, у функцији пјесничког сачињења, свједочи о томе да је језик фалос духа и да он, као такав, попут пчела што произведе храну из самих себе, производи љубав сам из себе.

Раде Вучићевић, чија књига „За ћебе љубави моја” је пред нама, добро зна да је љубавна пјесма и по томе, што поред теме и поред еротске језичке основице има и ову засновност: она човјеку као бићу пружа идеалан простор сна и жеље у коме

он живи истинске вриједности живота.

Многе мале и велике љубави стале су у - пјесме. И у писма, која нешто данас, нажалост, није у моди, па нам у антологијским повезима остављују она која је Чехов писао Олги Книпер, Хенри Милер у поодмаклим годинама Бренди Венсу, Пол Елијар и Славадор Дали једној истој - Јелени Димитријевић Тваконовој, чувеној Гали...

У том префином простору сна и жеље, Раде Вучићевић има и малу стварно-нестварну собу и у њој своју Слађану, како и сам рече, своју сарадницу и истомишљеницу, саупнутцу и љубавницу, своју жену Слађану. Њој он дарује своје богатство духа, своју богату лирику, али и филозофску промишљања живљења и постојања, љубави дакле, ако је она покретач свега. И управо због те фине мисаоности, изузетних метафора, стилске

необaveznosti коју напрсто намеће пјесникова разиграност, пјесме Раде Вучићевића, његова поезија дакле, има знатно универзалнији карактер. Зато се ове пјесме, независно од тога где су настала - да ли око Прибоја и Рудог, да ли око Рзава, на светим водама Лима или у питомој Боки Которској - и на разним путевима нашега лијепог језика, подједнако схватјају и прихватјају. И што би калемари вјешти рекли - добро се примају.

Када се поменуло име ове књиге, која је опет избор из четири објављене збирке, и то веома добар, одмах имамо асоцијацију - Жак Превер. Имао је, дакако, на уму и Раде Вучићевић, сјајног француског модерниста, који је опјевao велике прољећне балове, кише и лијепо вријеме, у којему је сличан и по томе што пише филмска сценарија. Стога му од срца желим да поред преврелог квасца Преверове љубавне поезије на његове стваралачке најви падну и зрица лирских сценарија као што су „Љубавници из Вероне“, „Обала у магли“, „Дјеца раја“, „Дан се рађа“ и других. Знам да ће бити тако јер је Раде већ „ишаша пешке у ону капију, тамо где су се оне ноћи, љубили стојећи, она и Превер“ тражени отиске својих и Слађаних стопала.

С. ГРЕГОВИЋ

Са промоције књиге „За ћебе, љубави моја“

ПРОМОЦИЈА

У будванском Старом граду, 5. децембра промовисана је књига „За ћебе љубави моја“, пјесника, сценаристе и редитеља Раде Вучићевића из Бијеле. На промоцији, коју је успјешно припремила Организација жена Будве,

говорио је новинар Саво Греговић, док су своје стихове читале Оливера Доклестић из Херцег Новог и Винка Шаренац из Бијеле. Гост вечери била је Јелена Дулетић, ученица гитаре у класи професора Недељка Пејовића.

ВИОЛИНИСТА

(А. Вивалди: „Чешира ћодишиња доба“ (кончерито 4ро). На бруду маслињаци. Младићи и дјевојке беру ѕлодове. На џучини ћијак брод. Филмски снимак виолине прешвара се у комијушерску анимацију. Живе џијашки ћијака праве ружу, ћемеширске слике.).

Кад ме боли
Ја сам Шума
Да заварам Трај
Да сакријем инспирисац
Ту се свако скрива
У својој јазбини
У свом ђијезду

А онда посјајем
Пролеће Јећпо Јесен Зима

Шума је скривалаца
Облачи већни вајари
Ми смо Свици
Свако обавља свој посао
И врши своју Намјену и Замјену

Ја сам Шума
Ја сам Цвијећ
Ја сам Облак
Ја сам Свиштац

Кад ме заболи душа
Лако ћеће ме претпознати
Посјајем Пролеће Јећпо Јесен Зима

Слободан ВУКАНОВИЋ

УКРАТКО

СРЂА ПОПОВИЋ ВД ДИРЕКТОРА
„ГРАДА ТЕАТРА“

• Управни одбор јавне установе „Град театар“ на сједници одржаној 12. децембра 2001. године, поред разматрања изјештаја о раду петнаестог фестивала, размотрio и пријаве на конкурс за избор директора.

Пријаве проф. др Ненада Вуковића, декана Факултета драмских умјетности са Цетиња, и Бориса Мишковића, организационог директора Град театра, УО је одбиоје из понуђених програма не ви-

АНКЕТА: ШТА СТЕ РАДИЛИ ОВОГ МЈЕСЕЦА

СРЂА ПОПОВИЋ, ДИРЕКТОР СРЕДЊЕ ШКОЛЕ
„ДАНИЛО КИШ“ И ВД ДИРЕКТОРА „ГРАДА ТЕАТРА“:

ГРАД ТЕАТАР
ЋЕ ОПСТАТИ,
А ШКОЛА ОСТАЈЕ
МОЈА НАЈВЕЋА ЉУБАВ

тар“ и даље буде престижна културна институција Црне Горе.

Исто тако, у децембру мјесецу имам обавезе као одборник Скупштине општине Будва, где треба да донесемо и усвојимо пуно важних одлука за функционирање наше локалне самоуправе. За добробит наших грађана. С обзиром да сам пуно ангажован професионално мало ми остаје времена за друге активности, али исто најем времена за „Кањоша“, шаховски клуб „Будва“ чији сам предсједник. Организовали smo, заједно са „Шахматиком“, отворено првенство Будве у шаху 15. и 16. децембра. Исто тако, не заборављам мој највећи хоби а то је пчеларство, иако су у децембру те активности смањене, али прави пчелар у децембру врши припрему за пролећње активности.

На плацу, где правим кутак за одмор и рекреацију, припремам се за уређење пчелињака и засађивање воћњака. Поред свих ових активности не заборављам ни моје родне Грађане, иако им се у задње вријеме врло мало посвећujem.

Све ово доприноси да немам времена да размишљам о дочеку Нове године и вјероватно одлуку о томе ћу дојијети 30. или 31. децембра.

Поред радног дана, који ми траје 12 сати, најем времена да скоро свако веће у грилу „Парма“ окушамо специјалитет ћијипаке и испијемо по који бокал најбољег Душановог вина.

задржан израз монета за новац.

Аријаднина нит - Када човек пронађе средство да се избави из тешког положаја рећићемо да је пронашао аријаднину нит. За овај појам нас опет везује грчка митологија. Аријадна је кћи критског краља Миноса и Пасифеје. Своје младалачке дане провела је на Криту, у граду Кнососу, где јој је Дедал саградио мјесто за игру и упутио је у тајну како се може изаћи из Лабиринта. (Велика грађевина сложене основе, са безброј одаја и испреплетаних ходника из које је тешко наћи излаз - изградио га је Дедел за Критског краља Миноса). Када је Тезеј дошао на Крит, плавокоса Аријадна се на први поглед заљубила у странца. Пошто јој је Тезеј обећао да ће је узети за жену и одвести у Атину, она му је дала клубе конца помоћу кога је пронашао излаз из чудесне грађевине.

Приредила:
Јелена ЈЕЛУШИЋ

храбријим ратником од свих Грка, а од времена Александра Великог постаје узор свих владара.

Гордијев чвр - За сваки проблем који се ријеши симбол рећићемо да је разријешен Гордијев чвр. По грчкој митологији Ахил је син тебанској краља Пелеја и богиње Тетиде, највећи грчки јунак у тројанској рату. Мајка га је његовала на посебан начин, како би га учинила нерањивим. Купала га је у чудотворној води ријеке Стиге, мазала га амброзијом (врста миришљаве масти која скида сву земаљску прљавшину и обезбеђује вјечну јефоту и младост, она чак и бесмртне богове чини крепким - најчешће се поистовjeђује са медом и медовином) и калила над ватром. Приликом ових обреда мајка га је држала за десну пету, те је Ахил једини на том мјесту могао да буде рањен. Испред зидина Троје, Парис је уз Аполонову помоћ устријелио Ахила управо у десну пету, те је Ахил издахнуо. Ахил је сматран најљепшим и нај-

пун гњева, смисlio је безизлазну замку за цио људски род: наредио је богу Хефесту да од земље и воде начини жену, лијепо зло и извор свих зала. Послушни Хефест је створио прву жену - Пандору - у преводу „одбара свим даровима“. Од Пандоре је потекао цио женски род, извор тегоба за све мушкире. Да би несретна била већа, она је имала и кутију у којој су била затворена сва зла свијета. Када би Пандора отворила, истог тренутка се стотине несрета, зала и болести размиљело на све стране. Једино сlijepa Нада није могла да изађе, јер би Пандора одмах затварала поклона кутије. Појам Пандорине кутије употребљава се и данас за сваки извор несрете.

Монета - Надимак богиње Јуноне и у преводу значи „она која опомиње“. Овај надимак је Јунона добила због добрах опомена које је давала Римљанима. У близини њеног храма на Капитолу налазила се ковница новца те је до данас

тав новембар изведене двије представе „Каролина Нојбер“ Града театра из Будве „Поред „Град театра“ који је једини са простора екс Југославије позван да увеличи ову свечаност били и национални театар Ирана, Театар „Гарibaldi“ из Палерма, „Teatro delle albe“ из Равене, Театар „ЗТ“ из Холандије и „Teatar an der Ruhr“ са својим програмом.

Оба дана публика је овацијама наградила извођаче међу којима је, уместо Бранка Плеше, био Јуба Тадић, бард наше глумачке сцене. Публика из свих дјелова бивше Ју-

goslavije настањена у Њемачкој и Холандији дошла је да види представу.

Д.Ц.

СПОМЕНИЧКО НАСЉЕДЕ
СТАРОГ ГРАДА

Организација жена Будве је крајем новембра организовала предавање и разговор на тему: „Споменичко наслеђе Старог града Будве“. Гост вечери је била Јуција Ђурашковић, историчар умјетности и директор јавне установе „Музеји, галерија и библиотека“ из Будве.

Д.Ц.

Духовно наслеђе

МИР БОЖИЈИ,
ХРИСТОС СЕ РОДИ

„И јши, Вишљејем Ефраји, ако си и најмањи међу шијушама Јудиним, из ђебе ће ми изаћи који ће бити Господар у Израелу, којему су излазци ог йоштака, ог вјечнијет времена“ (Мих. 5,2)

Јануар је мјесец са највише великих празника у години. Током јануара православни хришћани прослављају Бадњи дан, Божић, Св. Василија Великог - Православну Нову годину, Крстовдан, Богојављење, Сабор Св. Јована Крститеља, Св. Саву. Православни Божић прославља се 7. јануара по новом-гргоријанском, тј. 25. децембра по старом - јулијанском календару. Поред Српске Цркве 7. јануара Божић ће прославити и Јерусалимска, Московска и Румунска патријаршија.

Божић - Рођење Христово је један од највећих хришћанских празника, још се налази и Мала Пасха. У прва три вијека Рођење Христово прослављено је заједно са празником Крштења - Богојављењем. Прве писане помене о православљу Божића као одвојеног празника налазимо у „Либеријанском календару“ из 354. године, у Риму.

Православни хришћани за Божић се припремају четрдестодневним постом и молитвом. Три недеље уочи Божића обиљежене су празницима Дјетини, Материце и Оци, који као што и сам назив говорију представљају породичне празнике. Последњи дан поста - Бадњи дан украсава низ народних обичаја. Тога дана у освите зоре, домаћин куће одлази по бадњак (храст - свето дрво Старих Словена) који се не уноси у кућу до вечери. Тога дана обављају се и посљедње припреме за сјутрашњи празник. У вечерњим часовима испред свих Православних Цркава и манастира врши се традиционално налагање бадњака уз свечано вечеरње Богослужење. Слама која се уноси у Цркве и домове симболише сламу Витлејемске пећине у којој се Христос родио.

Ватра и топлота бадњака представљају свјетлост и топлоту Богодјетета која је обасјала те ноћи пећину и читаву васељену. Христос се родио у пећини јер се те ноћи за Његову Мајку нигде не нађе место. Родио се да служи и да пострада као добри пастир за своје стадо, да би гордог човјека научио скромност, трпљењу и служби ближњем - врлинама којима се откључавају врата Царства Небеског. Душа даје једино непролазно благо - дар човјеку од Бога.

Пастире који су те ноћи чували своја стада поздравише хорови анђела „Слава на висини Богу, а на земљи мир, међу људима добра воља“. Вођени чудесном звијездом, три мудраца са истока поклонише се Богомладенцу даривајући га златом, тамјаном и измирном. Чудесна Витлејемска ноћ, Мала Пасха - дан је сусрета Бога и човјека, измирења неба и земље и претходи празнику над празницима Вајксењу Христовом - Пасхи ради које је и рођен.

Како ћемо дочекати Богомладенца, са којим даровима душе? Шта ће наћи Христос у Божићној ноћи - дарове милосрђа, доброте, љубави или гордост ума и окажењеност срда?

Божићни пост зато и постоји да бисмо се припремили и очистили своју душу за сусрет са Живим Богом, који се рађа у нашим срцима очишћеним покајањем.

Божић је и празник дјече. Јер тога дана рађа се Бог, Богић, Божић Бата који дјеци носи пуно благодатних дарова.

Сви Божићни обичаји присутни у српској народној традицији богати су и препуни симболике, можда као ни једна други празник. Зато је народним устима и најлепши испјевана божићна тајна, како је записао Еп. Николај Велимировић: „Веро наша Богоносна, веро слатка спасносна - ти на земљу Бога сводиш и на небо нас узводиш“.

Миља РАДОВИЋ,
дипл. теолог

8. јануара, други дан Божића:
Сабор Пресвете Богородице

9. јануара, трећи дан Божића:
Свети Првомученик и Архијакон Стефан

14. јануара: Православна Нова јодина,
Свети Василије Велики

19. јануара: Богојављење, Крштење Христово, Јављање Богојављења као Свете Тројице

20. јануара: Свети Јован Крститељ

27. јануара: Свети Сава - први српски архијепископ

ТЕОЛОГИЈА КАO ПСИХОТЕРАПИЈА

УЛОГА ДУХОВНИКА И ПСИХИЈАТРА
У ОЧУВАЊУ ЗДРАВЉА

Ум и душа

У новом завјету и све тојачким списима душа се поистовећује са умом. Термин „ум“ и „душа“ се узајамно смењују. Свети Јован Дамаскин пише да је ум најчистији дио душе, да је он „око душе“. „Душа не посједује ум као нешто од ње различито, него као свој најчистији дио, јер оно што је око за тијело то је ум за душу“ (Свети Јован Дамаскин: „Тачно излагање вјере“). Свети Григорије Палама користи термин „ум“ (νοῦς) у два значења. То је васцијела душа, образ, али је ум истовремено и сила душе. Будући да је Бог ум, Логос и дух, и душа посједује ум, логос (ријеч) и дух.

Како Бог посједује суштину и енергију, тако и душа, која је образ Божији, посједује суштину и енергију (дејство). Суштина душе је срце док њену енергију чине помисли сједињене са мислима.

Иако је ум сила душе, он посједује и друге моћи и дејства. Никита Ститат учи да ум посједује четири силе: разумијевање, проницљивост, схватање и довитљивост (умјешност, присебност, оштроумност). Ове четири силе ума морају да се уједине са четири опште врлине душе, односно: разумијевање са цјеломудреношћу душе, проницљивост са разборитошћу, схватање са правдом, а довитљивост са одважношћу. То уобичајује „ватрену кочију која језди преко неба“ и супротставља се трима страстима: сребролубљу, сластолубљу и славољбуљу.

Овакве подјеле нашег ума за нас су несхватаљиве, али су Свети оци, кроз своје подвиге и проповеди, Светим духом разликовали и описали ове силе и спознали цјелокупно унутрашње устројство душе. Човјек који живи „унутар Откровења“ и озарен је Светим Духом, спознаје све дубине душе и све силе ума непознате и несхватаљиве свакомеко је далеко од благодати. Осим тога за свакога ко је далеко од Бога цјелокупни човјек остаје замагљен и непознат.

Православни начин живота превасходно подразумијева исцјељење умне способности душе. Када је помрачен ум, помрачена је и оскрнављена васцијела душа, али зато исцјељење ума има као исход исцјељење читавог бића.

Психолошки проблеми су углавном проблеми помисли, помраченог ума и нечистог срца. Нечисто срце, како га описују свети оци, помрачен и замагљен ум и нечисте помисли извор су свих психолошких проблема. Кад је човјек изнутра исцјељен, када открије мјесто свог срца, очисти умни дио своје душе и

ослободи разум - он нема психолошких проблема. Он обитава у блаженом, непомућеном миру Христовом. Ово говоримо ограђујући се по питању тијела које, наравно, може да оболи узљед преморености, исцрпењености, слабости и тјелесних повреда.

Чување ума није искључиво чување ума од помисли, односно напор да се нечистим помислима не дозволи да продру у ум и да га поробе; оно подразумијева и разнолика дјеља будући да нечисте помисли потичу од страсти. Стражење над умом почиње уздржавањем у јелу и пићу, одбијањем сваке нечисте помисли, као и смирењем срца.

Никита Ститат описује како се очишује ум. „Као што постоје пет чула тако наступајући њима, постоји и пет подвига. Пет подвига дјела је: бдјење, богослије, молитва, самоуздржашање и безмолвије. Неопходно је да се вид споји са бдјењем, слух са богослијем, мирис са молитвом, укус са самоуздржашањем и додир са безмолвијем.“

Ум на овај начин бива очишењен и префињен, постаје бестрасан и прозорљив“ (Христијански подвиги).

Божанско и људско

Незнање ума је дубока тамица која покрива видење душе, ум чини замагљеним и замрачује видење божанског и људског. Никита Ститат, описујући помрачење ума, указује на исцјељење путем покајања: „Када се његове очи отворе покајањем, душа јасно сагледава ствари, слуша са знањем и схвата са разумијевањем. „Она у исто вријеме задобија и богопознање, одакле слиједи да „ријечју мудрости Божије свима казује дивна чудеса Божија“. (Добротољубље)

Расправљајући о повратку ума у срце, односно енергије ума у његову суштину, жељела бих да нешто кажем и о кретањима ума како их описује Св. Дионисије Аеропагит. Он каже да душа је ум ослобођен страстима које га умртвују, он је и вакскрнут. Услјед тога можемо да говоримо о вакскрењу ума. Никита Ститат повезује ово вакскрење са вакскрењем Лазара. Као што је умро Лазар, тако, због страстима, умире и ум и бива сакрањен, као што је Христос дошао у Витанију да би ваксрсао Лазара, тако долази и умртав ум да би га вакскрснуо из трулежности изазване страстима; и као што су му Лазареве сестре, Марија и Марта, плачући и наричући, изашле у сусрет, тако му (Христу) и „разборитост и праведност, погружавајући у бол због смрти нашег ума, у сузама излазе у сусрет. „Праведност је напор и духовно дјеловање, док је разборитост умно (духовно) дјеловање и созерцање“. Везу између ова два чуда, тј. чуда вакскрења Лазара и чуда вакскрења мртвог ума, налазимо у многим православним тројарима који се пјевају у цркви.

(Крај у идућем броју)
Др. Биљана
АНЂЕЛКОВИЋ

Из стручног угла

МЕДИЦИНА

HIV/AIDS

Акроними AIDS (скраћено од енглеске ријечи „acquired immunodeficiency syndrome“), односно СИДА (скраћено од француске ријечи „syndrome immunodeficienza acquis“), скованы да објасне у вријеме откривања нову болест непознатог узрочника, описују „синдром стечене имунодефицијације“. Још у то вријеме, 1981. године када је АИДС први пут препознат као нов клинички ентитет у више градова УСА, уочено је да се ради о тешкој хроничној болести стопостотне смртности. Данас се може рећи да се АИДС сматра тешком свјетском пандемијом која се може поредити само са епидемијом бубонске куге у Европи 14. вијека. До сада је у свијету умрло 22 милиона људи од АИДС-а, а 36 милиона људи је заражено узрочником или има клинички облици ове болести и то у 160 земаља свијета. У Југославији је епидемија почела 1985. године у Београду, а сада се процењује укупан број оболелих 2000.

Данас се зна да ову болест узрокује вирус из групе ретровируса који од 1986. године носи данашњи назив „ХИВ“ (скраћено од енглеске ријечи „human immunodeficiency virus“). Постоје два типа овог вируса: ХИВ - 1 и ХИВ - 2. ХИВ - 2 се најчешће налази у Западној Африци, мање је патоген и теже преносив, а временски период до оболјевања продужен. У свијету предоминира ХИВ-1, налази се на свим континентима, високо је варијабилан и мутаген и увијек доводи до манифестије болести. Главне ћелије које ХИВ инфицира су „Т хелпер“ лимфоцити, главне ћелије имуношког система људског организма, које на површини имају ЦД4 протеин па их зову и ЦД4 лимфоцитима, а овај вирус је склон и макрофазима. Поједностављено речено, имуношког система организма се бори уништавајући ХИВ и ХИВ-ом инфициране властите лимфоците и надомјештајући их новим. Након неког времена долази до опадања апсолутног броја ЦД4 лим-

фоцити, клинички манифестији пада имунитета и појаве клинички манифестије болести. Појмови „инфекција ХИВ-ом“ и „АИДС“ нису идентични. Заражени ХИВ-ом могу изгледати и осјећати се добро годинама (средња инкубација АИДС-а је 11 година!), али ХИВ увијек доводи до АИДС-а са клинички манифестијим низом болести, а један од начина дијагностиковања овог стадијума је пад броја ЦД4 лимфоцита периферне крви на критичнији број од 200/mm³ тј испод 20%. АИДС је, дакле, најтежа и истовремено терминална клиничка манифестија инфекције ХИВ-ом која се увијек завршава смртним исходом.

ХИВ прогресија обухвата неколико различитих стадијума. ПРИМАРНА ХИВ ИНФЕКЦИЈА се развија 4-6 недеља послиje заражавања по типу кратке болести сличне грипу у 50% пацијената. АСИМПТОМАТСКА ФАЗА траје десетак година потпуно без симптома или са симетрично увештаним покретним и безболним периферним лимфним жлијездама. СИМПТОМАТСКА ХИВ ИНФЕКЦИЈА обухвата симптоме општег типа (продужена фебрилност, вишег од 10% губитка на тежини уз ноћна знојења, са или без дијареје, дуже од 3 мјесеца), „минор“ опортунистичке инфекције (кандидијаза и власаста лекуплакија у устима, зостер на кожи), „мајор“ опортунистичке инфекције (разне плућне, моздане и инфекције пробавног тракта), опортунистичке туморе (Капошијев сарком и Б-нелијски лимфом), друга оболјења централног и периферног нервног система („АИДС деменција“) итд.

Вирус хумане имунодефицијације се релативно тешко преноси с обзиром да не прекиљава дуго ван тијела. Налази се у сјемену и вагиналном секрету, млијеку дојље и крви. Најважнији путеви преношења су већ употребљаване игле и шприцеви од стране инфициране особе, хомосексуални и хетеросексуални пут,

трансфузије крви и продуката крви које користе хемофиличари, трансплантије, дојење, порођај и трудноћа заражене мајке.

У зависности од доминантног начина преношења СЗО разликује земље три епидемиолошка типа. ХИВ се дијагностички између осталих, налазом позитивних антитијела на ХИВ у serumu ЕЛИСА техником, а затим потврдним Вестерн blot тестом, док је изолација вируса најпоузданija метода.

О дијагностици АИДС-а већ је било говора. До сада није пронађен лијек који је излијечио ову болест. Данашња третирање ове болести обухвата три принципа: 1. терапија и профилакса опортунистичких инфекција и тумора, 2. антиретровирусна терапија и 3. имуно-ресторативна терапија. Антиретровирусна терапија обухвата три групе љекова: нуклеозидни инхибитори, резервне транскриптазе. Зидовудин је први антиретровирусни лијек са доказаним ефектом продужавања времена прекиљавања и побољшања квалитета живота. Комбинована антиретровирусна терапија је будућност лијења ХИВ инфекције. Изузетно значајна превенција болести обухвата првенствено едукацију становништва, посебно припадника „rizičnih група“ и тестирање добровољних давалаца крви на ХИВ антитијела. Многобројна истраживања вакцина против ове болести за сада не дају очекиване резултате. Упркос деценцијском примату у медицинским истраживањима, ХИВ/АИДС је за сада болест са 100%-ом смртношћу и средњим временом прекиљавања од иницијалне АИДС дијагнозе неизједиених Зидовудином - око годину, а лијечених - дјеље и више година. Ипак, вибоди функционери УН тврде: „АИДС не може више дugo односити животе у мраку научних сазнања. Свијет је почeo да се буди!“

Др. Оливера СИМИЋ КОВАЧЕВИЋ

ће се кувати чорба. Додати сок од парадајза, смрзнути парадајз, чашу воде, кашицу шећера, „вегету“ и мало бибера. Чорбу кувати док кукуруз омекша, а пред служење додати павлаку и сјецкани петрусин.

СПАНАЋ

НА ИТАЛИЈАНСКИ НАЧИН

Потребно: 1 кг спанаћа, 50 г бутера 1 чен бијелог лука, 2-3 исјецкани филета сарделе, со, бибер, „вегета“, морски орашчић.

Очишћен и кратко обарен спанаћ крупно исјећи. На растопљеном и загријаном бутеру мало пропржити наструган бијели лук, сјецкане филете и спанаћ. Пирјанити око 10 минута, додати со, бибер, настругани морски орашчић и мало „вегете“. Служити топло уз прилог.

ПИЛЕ СА ПОВРЋЕМ

Потребно: 1 веће младо пиле, со, оригано, 2 главице црног лука, 1/2 кг купуса, 1 већа шаргарепа, 2 1/2 дл јула, 200 г сланине, 2 1/2 дл сока од јабуке, 1 1/2 дл бијелог вина, чаша киселе павлаке.

Пиле опрати, осушити добро изнутра посолити и посити органом. Затим га обложити танко исјеченим

листовима сланине и завезати чврсто дебљим памучним концем. Ставити припремљено пиле у суд за пећење. Очистити лук и шаргарепу, исјецкати их и ставити око пилете. Све прешли са мало уља и ставити у рерну да се пеће на 200 степенија један сат.

Купус се исјека као за салату, на резанце, и динста на уљу такође један сат уз додатак сока од јабука и соли. Печено пиле се извади и стави на тањир са динстаним купусом, а сок и поврће у коме се пекло испасира, долије се вино и павлака, а затим загрије пазећи да не прокључа. Сос служити заједно са пилетином.

ДЕЗЕРТ НЕПЕЧЕНИ РОЛАТ

300 г самљеног кекса и 2 кашичице какаоа замисити са јаком, расхлађеном црном кафом. Добијену смесу подијелити и раставити на фолији или масној хартији.

Надјев: 100 г путера умутити са 150 г шећера у праху и једним жуманџетом док се не добије пјенasta маса. Овим надјевом премазати коре, увiti као ролат и оставити да се просуши. Резати 1/2 цм дебеле рол-колачиће и служити.

Приредила Л.Б.

ПОЉОПРИВРЕДА

ЊЕГА ПРЕКАЛЕМЉЕНИХ ВОЋАКА

Прекalemљивањем је озбиљно поремећена физиолошка равнотежа између коријена и надземног дијела воћке. Та равнотежа треба да се успостави у току 3-4 године послиje премазивања. Његом прекalemљених воћака треба постићи сљедеће: да се што прије добије круна планираног облика и величине, да воћке што прије пророде, да воћке одрже кондицију и продуже вијек плодоношења.

У првој години послиje прекalemљивања оставити све примењене младаре да се слободно развијају. На овај начин утичмо на развој коријеног система и стварање већих количина асимилатива и резерве органских материја.

Резидбом у првој години оставити све промене који се десавају у воћаку дају прекalemљених воћака има специфичности у зависности од врсте воћака, начина калемљења, технике прекalemљивања, броја примењених племки и њиховог положаја на гране. Њега обухвата већи број агротехничких и по-методичких мјера које се морају спроводити благовремено и квалитетно.

Њега почиње одмах по извршеној прекalemљивању, а огледа се у премазивању свих пресјека и спојних мјеста калемарским воском. Ово премазивање се понавља још једном или два пута да не дође до пукотина кроз које би ушла вода или би се калем сушио од вјетра или јаког сунца. Код прекalemљивања гранцијом треба обезбедити калем од птица да се њиховим стањем на калем спријечи његово љуљање и очењивање. Заштита од птица може се успјешно користити и као заштита од вјетра ако се постави и веже са стране одакле најчешће дувају вјетрови.

Код очених гранчица заштита од вјетра и очењивања калема најбоље се постиже везивањем штапића уз гранцију са стране дувања вјетра и за њега везивање младара накале-

њујо за 1/3, а ако има више са једне стране неке и уклањамо. Водопије из старе сорте скидамо до основе, а неке се оставе за попуну круне ако нека грана недостаје или се није примио неки калем, да би их окалемили очењивем.

Треће године продужнику ослобађамо конкурентних грана, скидамо све унутрашње гране као и сувишне гране из калема. У овој години скидамо све гране из гранчице хранительке, а скидамо и све водопије избиле из старе сорте.

У овој години круна је практично формирана код већине врста воћака и добија се први значајнији ред.

Наредних година се наставља са формирањем круне и резидбе на род.

Резидба се обавља у току вегетације и у току зимског периода. Код прека-

лемљених воћака је врло значајна резидба у току вегетације. Овом резидбом се скраћују, проређују и савијају младе једногодишње гранчице, а водопије скидамо до основе. Јећетња резидба се обавља у току јуна и јула мјесеца. Резидбом у периоду мirovanja воћака скидамо и скраћујемо дебље гране.

Прекalemљење воћке треба обезбедити потребном храном, ћубрењем земљишта органским и минералним ћубривима. Ова хранива се угљавном дају преко земље, а могу се користити тзв. фолијарна ћубрива. Ђубрење засада треба да буде сваке године у виду основног ћубрива НПК и микро ћубрива која се дају у јесењем и зимском периоду. Органска ћубрива (стањак, компост и др) дају се приликом јећења и зимске обраде земљишта сваке 3-4 године и заоравају на 15-20 цм дубине. Најбоље је ако се органска ћубрива дају воћкама приликом припреме за прекalemљивање, а затим у трећој години његе. Количина стањака по хектару цијеле површине воћака је (у зависности од земљишта) 30-40 тона. Прихрана се врши у току вегетације азотним ћубривом најмање у два наврата у периоду мај-јун и јун-јул. Количина минералних ћубрива зависи од стања земљишта која се утврђује хемијском анализом земљишта и листа.

Од осталих агротехничких мјера од значаја су заливавање, обрада земљишта, уништавање корова и заштита од болести и штеточина.

Јован МЕДИГОВИЋ,
дипл. инг.

КАЛАНХОЈА

• *Kalanchoe blossfeldiana* (Crassulaceae)

Залијевање и гнојиџба

Каланхоја је током цијеле године потребна једначена влажност земље.

Превелика влажност земљишта може изазвати труљење. У периоду вегетације прихрањујуће је једном у десетак седмица раствором течног минералног ћубрива.

Залијевање раду узгајача и више струјом десетак седмица раствором течног минералног ћубрива.

Прихрањујуће је једном у десетак седмица раствором течног минералног ћубрива.

Прихрањујуће је једном у десетак седмица раствором течног минералног ћубрива.

Прихрањујуће је једном у десетак седмица раствором течног минералног ћубрива.

Прихрањујуће је једном у десетак седмица раствором течног минералног ћубрива.

Прихрањујуће је једном у десет

Лепота жене

МОДА

ГРОЗНИЦА ЧИЗАМА И САЛОНИКИ

Једно од основних питања на смјени сезона гласи: какву обућу купити? Ове зиме одговор је једноставан - чизме, чизме и чизме, са једном алтернативом - салонка-ма са дубоким "деколтетом" на предњој страни, раскошно украшеним широким тракама налик на балетске папуче.

На овогодишње трен-дове утицаја је поулярност викторијанског, китњастог стила, а по-највише склоност ка свему луксузном. Одатле толико чизама и ципела изразито усих врхова и с танким, најчешће високим потпетицама због чега је потребно и „упутство за употребу“.

Чизме су резане на разним нивоима - на гле-жљевима, тик изнад њих, на пола листа, испод и мало изнад колјена. А на све њих поста-вљене су све висине, најчешће танких потпетица, те шиљасти врхови, што врло ријетко завршавају заобљеним или четвртасто одрезаним крајевима. Хит су чизме на везивање, по-пут оних које су носиле плесачице кан-кан, али и мускетирски, модел широких чизама у којима се ноге „изгубе“.

Нове салонке потичу из модних радионица кућа Vuitton i Gucci, а надахнуте су балетским папучицама. Преко риса се укрштају, а вежу

преко глежња. Постављене су на знатно високе, али и шире потпетице него други модели салонки.

Врло су модерне и салонке у стилу тридесетих, косо резаних доколе, што замало откривају прсте и са високим потпетицама, удобне ширине, али и полу-сандаље у стилу четврдесетих, са платформом и кишничким око глежњева.

Такође су ин веома шпицасти врхови и шиљасте потпетице. Укратко - ципеле у свим могућим облицима и материјалима, али у којима могу ходати само малобројне жене.

Наравно, између ових двију крајности постоји још много носивих модела ципела - спортско-са-сул, дневне или свечане намјене, међу којима свака од нас може наћи моделе које могу поднijeti њихова стопала, леђа, али и новчаник.

Бројне болести стопала, ногу и леђа проузроковане су ношењем ципела са уским врхом и превисоким потпетицама јер сва тежина тијела пеноси се на предњи дио стопала и она се деформиши. Стручњаци препоручују ношење таквих ципела ријетко, само у посебним приликама и релативно кратко. Нису идеалне ципеле без потпетица, већ са висином од 2 до 4 цм.

СВАКОДНЕВНА ИСХРАНА

ПРИРОДА ЗА БЛИСТАВ ИЗГЛЕД

Уморна кожа, која без сјаја, крхки нокти - кривац је погрешна исхрана. Јер љепота се може јести и пити. У свакодневној исхрани крију се врхунски састојци за уљепша-вање.

ЛИПИДИ

Концентрисане масти штите кожу од исушивања. Посебно су важни липиди са високим садржајем вишеструког незасићених киселина. Авокадо и ораси садрже те вриједне масти. Праве мега дозе крију се у биљним уљима, која нису само добра за умаке за салату, већ се убрајају у врхунске састојке производа за његу коже. Добро продиру у кожу, чине је глатком и идеални су за његу старије, суве коже склоне љускању.

УГЉЕНИ ХИДРАТИ

Апсолутни извори снаге за све ћелије су угљени хидрати. У првом реду из глукозе (грожђани шећер) тијело добија енергију неопходну за рад свих животних функција. Редовно снабдијевање тим супер горивом обезбеђује обнову сваке ћелије. Моћ угљених хидрата крије се у облику скроба у интегралним производима воћног и грожђаног шећера у воћу или млијечног шећера у сиру, јогурту и сл.

ПРОТЕИНИ

Изузетно важни и неопходни за кожу су и протеини. Горњи спојеви коже, као и везивно ткиво

састоје се од посебних бјеланчевина (колагена), које кожи дају чврстину и штите је од механичких утицаја. Тај протеински набој чини нашу кожу највећим магацином бјаланчевина. Високо-вриједни извори протеина попут маломасних млијечних производа и маломасне рибе неизоставни су у плану исхране и уљепшавања.

ВИТАМИНИ

Без витамина наша кожа би брзо старила. То су најважније биоматерије које кожу одржавају у доброј форми.

Витамин А регулише дибу ћелија и обнову и штити кожу од бора. Налази се у оређеним врстама поврћа.

Витамин Ц (паприка, јужно воће) незамјењив је за поновно старање колагена, а тиме и за чврсто везивно ткиво.

Биотин брине за здрав раст косе, коже и ноктију. Убраја се у Б комплекс витамина, а има га у авокаду, зобеним пахуљицама и орасима.

Витамин Е из ораха и биљних уља са витамином Ц и бетакаротеном представља прву линiju одбране од слободних радикала који оштећују ћелије.

Витамине је увијек боље узимати свеже из воћа и поврћа, него у облику таблета.

МАЛИ САВЈЕТИ

• Банане обезбеђују много минералних матерijи, па их сматрају правим убицом стреса - и

кад је ријеч о кожи. Пјена-насто умутите 1 банану, 1 кашуке крављег сира, 1 кашуку павлаке и 1 жуманџе. Нанесите на кожу и након пола сата исперите.

• Бадеми су због хранљивих вриједности изузетно цијењени у њези-тијела. Сујој кожи прија купка са бадемовим млијеком која јој враћа масноћу. 2 кашуке мљевених бадема умијешајте у 125 мл млијека и 15 мл бадемовог уља.

• Целер погодује изба-цивању накупљене течности у тијелу својом мјешавином етеричних уља, калијума и бројних витамина.

• Грожђе је одлично

као додатак маскама. Воћне киселине скупљају поре на кожи. 5 кашичица сока од грожђа помијешајте са кашичицом течног меда и 2 кашичице креме. Нанесите на лице и након 15 мин. исперите.

• Јабуково сирће враћа коси сјај. За испирање на сваких пола литра воде додајте кашуку јабуковог сирћета.

• Јаја су мале лепитинске бомбе. Као додатак шампону за оштећену косу јаја дају сјај и хране је пажљиво измијешајте 2 жуманџе, 1 бјеланџе и једну кашичицу маслиног уља.

Приредила:

Ана КОСТОВИЋ

МАЛА КОЗМЕТИЧКА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

Лице је огледало човјека. При првом сусрету са сваком особом, лице ствара неизбрисиви утисак. Када говоримо о неком, првенствено мислимо на његово лице и зато у козметици оно заузима прво место.

Целокупна козметика свијета усмјерена је на то да лице добије што љепши тен и што складнији изглед. Козметичка индустрија цијелог свијета, прави козметику и такмичи се у њој да би се пронашла супстанца која ће што више подмладити нашу кожу, дуго је херметизовати и задржати њен младалачки изглед. Основни услов за то је да кожа вашег лица буде здрава, што захтијева редовну његу и то: чишћење лица, освежавање, јачање, заштиту, храњење, јер све то утиче на љепоту тела.

На генетичком плану наших ћелија, а такође и коже која стари, не може се ништа промијенити. Може се само спријечити да кожа не стари брже, него што је потребно. То се постиже кретањем на свежем ваздуху, здравом храном и кремама које штите од штетног дјеловања споља.

Од козметике не треба очекивати чуда. Особе које пуно пуште, пију и до-спијевају из једне стресне ситуације у другу, не баве се спортом, не дају кожи доволно његе или проводе већи дио времена на

сунцу, неће имати пуно користи, ма како скупе препарate и ампуле користи. Ни повремено набављање скупих козметичких препарата, због осјећаја да „треба нешто учинити“, неће помоћи кожи.

Кожу лица треба редовно и благо његовати, проучити шта јој користи јер се у великој понуди козметичких средстава за сваки тип коже може наћи одговарајући препарат.

Сљедећи редови овог написа помоћи ће вам да оно што не знаете и не разумијете научите на што једноставнији начин и уђете у састав свих кутијица и бочица које користе, како и да што боље разумијете састав крема и других производа који ће се наћи на вашем тоалетном столу.

На сваком козметичком препарatu наведено је шта садржи, али називи техничких супстанци често су вам непознати. Зато ћemo направити преглед најчешћих састојака козметичких препарата, што ће вам сигурно помоћи да у будуће будете сигурни да купујете оно што је вашој кожи потребно.

„АЛБУМИН“ је органски прах који потпомаже подизању, затезању и тонирању коже. „АЛГА ЛАМИНАРИЈЕ“ се налази у мору. Сакупља се из великих дубина океана и мора и садржи све активне елементе нађене у живим ћелијама,

натријум хлорид, јод, калијум... Користи се у свим козметичким препаратима.

„АЗУЛЕН“ је једињење угљоводоника. Добија се из биљних уља, камилице и хајдучке траве. Подстиче стварање младих ћелија, плаве је боје, лијечи запаљиве процесе, првенило, умирује кожу и дезинфikuјe.

„БАДЕМОВО И МАСЛИНОВО УЉЕ“ се користи у препарата као добир емулијенси.

„ЦИЈАНОКОБАЛАНИН“ - комплекс витамина В који помаже брже обнављање ћелија.

„ЕЛАСТИН“ се добија из тетива-говечета. Ова супстанца је главни и саставни дио еластичких влакана везивног ткива.

„ЕКСТРАКТ ПЛАЦЕНТЕ“ - супстанце које се добијају из плаценте говечета и свиње. Користи се за његу зреле коже, дјелује против бора.

„ГЛИЦЕРИН“ је саставни дио свих природних уља и масти. Користи се у кремама за руке.

„ХИЈАЛУРОНСКА КИСЕЛИНА“ - добија се из хумане пупчане врпце и пијетлове кресте и ферментације. Омогућава изузетну влажност коже.

„ХИЈАЛУРОНСКА КИСЕЛИНА“ - добија се из хумане пупчане врпце и пијетлове кресте и ферментације.

„ИСКОРИСТИМО ИЗ МНОГОБРОЈНИХ БОЧИЦА И КУТИЈИЦА У КОЈИМА СЕ КРИЈУ СЕРУМИ, ЛОСИОНИ, КРЕМЕ, МАСКЕ И ТОНИЦИ, НЕЋЕМО ПОГРИЈЕШИТИ.“

2.

Гурамо најпре. Тамо где се затекнемо, У непретаном смо цвештању. Нек све гори са нама у кухињи, Погусли. Не на кухињски сјо, (Проклеши прибор за јело и пиће)

Не у кревет, На пространо небо смо лељи. Поливени јајима и пивом, У непретаном смо сунцу.

Драјан КОЛУНЦИЈА

Данијела РАЈКОВИЋ

Дечачко доба
ДЕБАТНИ ТУРНИР**РЈЕЧИТИ УЧЕНИЦИ**

• У простиријама средње школе „Данило Киш“ у Будви од 30.11 - 2.12.2001. године одржан рејублички дебатни шурнир на тему „Традиционалну школу ћреба укинући“
• Учествовало 11 клубова из Подгорице, Бијелој Польји, Херцег Новог, Цетиња, Бара, Никшића и Будве, као и још седам из Србије.

Будванске екипе

Такмичење је одржано посредом петогодишњице постојања дебатних клубова будванске средње школе „Данило Киш“ и гимназије „Стојан Јеврић“ из Никшића, а у организацији Асоцијације дебатних клубова Црне Горе.

Турнир је отворио министар просвете и културе у Влади РЦГ проф. др Предраг Ивановић. Иначе, само такмичење показало је изузетну рјечитост и вјештину дебатовања младих учесника, од којих су двије никшићке и двије будванске

Биљана ПУНИШИЋ

екипе ушле у полуфинале. У првој будванској екипи били су ученици: Олга Митровић, Сандра Митровић и Јелена Минић, док су другу поставку чинили: Јелена Перешић, Срђан Капор и Предраг Зеновић.

Побједу је остварио дебатни клуб из Никшића, а друго место је заузела постава прве екипе. Поред екипног успеха Будвани су од пет првих појединачних говорничких награда освојили три.

Биљана ПУНИШИЋ

ЗА ТИНЕЏЕРЕ

Простор у којем учиш по некад може бити пресудан за твој успех у школи. На то мораши посебно обратити пажњу како би се у својој соби осјећао пријатно, а у дневнику се ређале петице.

Као прво, потребно ти је пуно свјетла. Ако над књигом сједиш у мрачном углу своје собе, немој се чудити ако ти се ускоро приспава. Како би одржали концентрацију, најбоље је сјести поред прозора и размакнути завјесе или усмjeriti лампу тако да добро освјетљава књигу.

Не паничи ако ти се почну склапати очи. Направи кратку паузу у којој ћеш на капцима држати хладне врећице чаја од камилице или колутите краставца. Након десет минута осјећаћеш се спремним за нове умне изазове.

ЗАНИМЉИВОСТИ**ПОКЛОНИ**

Да ли знате да ријеч „гифт“ на енглеском значи поклон, а на њемачком отров, да поклон не треба чинити, особи која сама никада не поклања, да је даривање умијеће и умјетност, а да се умијеће примања и давања учи од малих ногу. Да ли размишљате док бирате и купујете оно што ћете умотати у свјетлуџави папир и украсити машином?

Поклони су много више од изабраних лијепих ствари. Поглавице сјеверно-америчких Индијанаца, на пример, размијевале су највредније поклоне све док супротна страна није могла да узврати истом мјером што је значило капитулацију.

Поклони су, у сваком случају, знак, израз, опиљиви доказ, потврда љубави, пријатељства, пажње, захвалности, извиђења. Зато ријеч поклон, поклоњење и поклонити имају исти коријен. Али поклоњање може да има различито значење.

Поклоном се купује радост и осмијех. Поклоном се може показа-

ти моћ (Индјанци). Поклоном се (не) може купити љубав. Намјерно скуп поклон може да понизи. Поклон може да уврједи. Поклоном се може трговати.

Ових дана сигурно ћете купити неки поклон. Пазите, није важно само и шта је унутра, већ и како је запаковано. Зато, заборавите класична паковања. Учините то авангардио, али ипак у тренду.

Искористите стваре одјевне предмете, изрежите вјештачко крзно, набавите картонске кутије, затим нешто свеже и цвјетно, као руже, а могу послужити и миризни штапчићи.

За учвршење омота на кутије, осим љепила можете користити иглу и конач, а украсну, траку може замијенити и нека лијепа ткањина, велур на примерју.

Размислите о свему овоме када ових дана кренете у куповину. Важно је да будете маштовити и оригинални - поклони се не купују сваког дана.

А. КОСТОВИЋ

НОВА ГОДИНА

Стиже нам, ђеџо,
Као из нова,
Прејуна среће
Година Нова.

Сваком ће дјешету
Сљешко бијели
Мноје радосћи
Да ћожели.

Уз осмијех и ћељубац
Свако дјејаше
Добиће и лијеће
Поклон пакете.

Миша МИТРОВИЋ

Некада давно, једна расијана рода је изгубила компас, па је уместо на Југ одлетјела на Сјевер и изнад Сјеверног пола испустила бебу коју је тога дана очекивала једна мајка на назначен адресу. Бебу су у великом снјегу пронашли пингвини који су је однели своју кући и хранили је млијеком и рибом, па је дјечак врло брзо израстао у снажног младића. Ловио је популарне животиње и продавао њихово крзо. Новац је држao у иглу, испод једне санте леда. То је радио, чисто због тога што је био свјестан да је новац кврљива роба. Када је остало

ДЈЕДА МРАЗ

рио и онемоћао, дошао је на идеју да од своје не мале уштеђевине купи поклон за сву дјецу свијета и да им их једном годишње подијели. Тако је настао Дједа Мраз.

И, ето, он деценијама пред Нову годину упргене ирвасе у своје санке које напуни слаткишима и играчкама, па крене по свијету да обрадује најмлађе. Годинама га очекују и они старији мислећи да ће и њих усретити. Али, времена су се значајно промијенила. Дједа Мразова торба је све празнија, а на овим просторима нема више ни сијења за његове ирвасе. Треба

прехранити све коње и магарце који су се у међувремену најножили. Што је старији, Дједа Мраз је мудрији, па све чешће шаље своје двојнике, голаће, који нам обећавају брда и долине, а онда замакну за брда остављајући нас у великом заблудама.

Док нека нова рода не баци на Сјеверни пол неког новог дјечака ми ћemo се узалуд радовати некоме ко је све више мраз, а све мање добри Дједа са торбом пуном поклона и жеља на коју нас је у добра стара времена навикао.

Раде ЂЕРГОВИЋ

ШКОЛИЗМИ

- Свака школа се плаћа, али је животна најскупља.
- Школа ми иде од руке. Нарочито - рукометна.
- Од школске спреме имам само стару школску торбу.
- Они којима смо у школи шаљути, сада су најглажнији.
- Од куће до школе и на траг, уче се лекције из живота.
- Моје школовање је било заиста бесплатно. Џабе сам ишао у школу.
- На школском распусту сви ћаци су - одлични!
- У животној школи се не исплати бити понављач.
- Најприје сване онима који заврше вечерњу школу.
- Ако неће ћак школи, онда ће школа ћаку... доћи главе.
- Школа, како то скупо звучи.

Р. ЂЕРГОВИЋ

Избор и препјев: Душан Ђуришић

НА КЛИЗАЉКАМА ПО ОКЕАНУ

Лоракс
ОГРЛИЦА

Ако нема вијавице,
не тражимо зими ману:
клизамо се даномище
по слеђеном океану.

Ни свијешта на йучини,
ниши ико да позове...
Ледоломци у даљини
у койрени плavoј плове.

Са обале утихнуле
мала свјешта йоре шаг:
што дједови пуште луле
и чекају унучаг.

Антонина КИМИТВАЉ (Русија)

Шарена страна

САТИРА

Пресвлакачи

Ово је вријеме вријеме чаји и дима
А где дими тамо кашља има
Где се кашље нема мјеста снима
Душа постаје октан или парче лима

Ово је вријеме разних пресвлакача
Вријеме грознице и горкогла плача
Уместо јасмина расте три и драча
Где је драча земља је јаловача

Пресвлакачи буду душу шилом
Јад људски ужде ћавољим огњилом
Пресвлаче се у разна руха и злоће
С маљем пријетњи у душе заноће

Тамо нам обијесно срце и ум дробе
Дробе дробе док га не оробе
А кад га оробе умјесто да оду
Себе именују у фину господу

Од њиховог господлука живјети се не може
Само да се домогну статуса велможе
Били партијаши дрзници и шарже
Продавци магле наплатници скупе марже

И гле не прођоше боме лоше
Атеисти посташе заклете крстоноше
И ја се крстим у ова времена луда
Крстим се и крстим али то чиним од чуда

Све се одигра попут лампе Аладина
Друг се преобрati у отменог господина
А ту господина нема нит га бити може
На рогље би нам растегао коже
Он тобожњи чувар велике воље божје

Знам добро шта занима пресвлакаче
Занимају их долари лире марке франци
Излети у природу
На ражњу тек ојагњени јањци
А нијесу стigli ни на спровод маџи.

Жарко ЂУРОВИЋ

ВЕЋУ, РЕД ЈЕ ДА И ЈА НЕШТО
СТАВИМ ПОД МОЈУ ЈЕЛКУ...

ДОСКОЦИ

- Опаметио сам се. Правим се луд.
- Пала је клапа. Пукао је филм.
- Без имунитета ни политичар не може дugo да траје.
- Брак између Србије и Цр-

не Горе је неприродан. Оба партнера су женског рода.
• Нема више домаћих издајника ни страних плаћеника. Заузели су положаје.
• У мени тиња канибал. Пожедох се жив. Р. ЂЕРГОВИЋ

Е, СТОЈ ВАЈА, ДА ПРОВЈЕРИМ
ИЗ КОЈЕ СИ КОАПИЦИЈЕ...

МИНИ БАСНЕ

ИГРА

Разговарају два миша, па ће први:

- Зашто си толико весео, колега?
- Гледао сам на ТВ цртани филм.
- Шта те тако развеселило!
- Развеселио ме наш рођак

Цери, који се у филму поигра са мачком Томом.

- Благо теби кад си тако млад и наиван.
- Зашто.
- Зато што се са мачком можеш поигравати само у цртаном филму...

ИСТО

Среле се двије чавке, па ће прва:

- Не разумијем неке ствари.
- А шта то!
- Па, људи упорно тврде да

смо многима попиле памет.

- И?
- И опет смо само обичне чавке...

Раде ЂЕРГОВИЋ

АФОРИЗМИ

- Да смо чували зјеницу ока као братство и јединство до сада бисмо сви ослијелили.
- Друга Југославија је морала изгорјети јер је свака чланица унијела букињу у њу.
- Познаје се ко је комуниста: браду носи, хрсти се с три прста!
- Нека нам је Бог упомоћ - доста смо и ми њему помагали.
- Црногорци никако да се сложе око химне. Боже, правде за њихову химну!
- Од свега што човјек гаји најлакше је гајити илузije.
- Јубав је лијепа док је слијепа, кад прогледа препознати се не да.
- Најпаметније птице су врапци - они све знају.

- И међу пужевима има великих социјалних разлика: једни су вјечити голаћи, а други имају чак и покретне кућице.
- Најтеже је убити полтрона у себи.
- Ми имамо једнака права, али немамо једнаке правнике.
- Девет рупа и тринесто прасе дођу му као технолошки вишак.
- Подвијање репа само привидно обећава удобније сједење.
- Толико идиота, а ниједан Достојевски!
- У Европу да, али не преко Карпата!
- И Зећани имају право на своју академију наука и умјетности, односно ЗАНУ.

Комијен БУЛАТОВИЋ

УСАГЛАШАВАЊЕ

Ратко Блаванко

црта : Брана Николић

Braneli

БУРАЗЕРУ, ПРОБЕ НОВА ГОДИНА... ОДЕ МУЗИКА... ОДОШЕ КОНБАРИ... МОЖЕШ ТИ НА НОГЕ ПЛАГАЧ...

ХИК!
ХИК!

КО? ЈА? МА, ТИ КОД ГАРДЕРОБЕ А БРАТ ЈЕ ВЕК КОД КУЋЕ...

ЕДА БУ,
ВАЈА, СТИГИ
ДО БОЖИЋА!

ПРВА САВЕЗНА ОДБОЈКАШКА ЛИГА - XI КОЛО

И ДРУГИ ТИМ ДОВОЉАН ЗА ПОБЈЕДУ

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ - ВГСК 3:1 (25:17, 25:20, 23:25, 25:15)

Дворана: МСЦ

Гледалаца: око 700

Судије: Ђевђовић и Спасић
БУДВАНСКА РИВИЈЕРА": Перешић, Марковић, Лазић, Мијовић, Козић, Воркалић, Кардаш, Томић, Мајдак, Јановић, Затрић, Маровић„ВГСК": Љубичић, В. Зе-
бић, Петронијевић, Павловић, Брикић, Савић, Б. Зе-
бић, Николић, Попов.

Током читаве утакмице против „ВГСК“ из Великог Грађиша тренер Веселин Вуковић повјерење је указао играчима друге поставе

који у досадашњем првенству нијесу имали превише прилика да свој таленат прикажу будванској публици. Тако се на паркету дворане МСЦ од првог минута на мјесту техничара нашао Милош Маровић, а Душан Лазић заузео је мјесто средњег блокера. У другом сету у стартној постави мјесто примача нашао је млади Радомир Мијовић. И овај састав Будвани био је прејак за некадашњег првака Југoslavije екипу „ВГСК“, од кога је у односу на шампионске дане, изгледа остало само име.

Када се очекивала сигурна побједа максималним резултатом, комбиновани састав „Будванске ривијере“ заиграо је неодговорно и дозволио гостима из Грађиша да неочекивано освоје сет.

Трећи сет био је пук формалност. Послије критика тренера Вуковића упућених у паузи сетова играчи актуелног шампиона заиграли су одговорније, па је резултат четвртог сета био 25:15.

Д.К.

ПРВА САВЕЗНА ОДБОЈКАШКА ЛИГА

ИЗЈЕДНАЧЕНО ПРВЕНСТВО

● Исприте борбе на ћирилица ● Свака ћирилица званична језицица ● Сачувашмо ћирилицу ћирилица - ћирилица ћирилица „Будванске ривијере“

Од девет првенstvenih utakmica u jesenjem dijelu prvenstva odbojkashi „Budvanske rivijere“ zabilježili su sedam pobeda i dospjeli dva poraza i sa 20 osvojenih bodova na kraju prvog dijela prvenstva zaustavili se na četvrtom mjestu, sa samo bodom manje od prvoplaširane „Crvene zvezde“.

Jedina dva poraza budvanski odbojkashi pretrpjeli su u Beogradu, prvi u sedmom kolu protiv „Crvene zvezde“ (3:1) i drugi u devetom kolu od „Partizana“ rezultatom 3:2. Istočvremeno igraće na tri fronta: u Kupu Jugoslavije, u Top timskoj Kupu i nacionalnom prvenstvu u mnogome je učinak, i bodovni saldo na kraju prve sezone ovogodišnjeg odbojkashkog prvenstva. Stekao se utisak da su izabranici trenera Veselinija Vukovića u utakmicama sa ekipama iz dojnjeg dijela tabele čuvali snagu za napredne vajnje okršaje, što je uzrokovalo neplaniраним gubljenjem sektora.

I raspored u prvom dijelu prvenstva nije bio savezni Budvani. Naime,

актуelni šamplioni gostovali kod svih vajnijih favorita za visok plasman u prvom redu kod „Vođe“, „Crvene zvezde“ i „Partizana“, jedino su u Budvi ugostili podgoricu „Budućnosti“. Ako se zna da u ovogodišnjem prvenstvu i utakmicama Kupa pred svojim navijačima nijesu osjetili gorčinu poraza, realno je очekivati da će odbojkashi „Budvanske rivijere“ sa dobrim igrama nastaviti i na proleće i da će do novog titula ponovo doći igrajući na svom parketu i pred svojim vjernim „gusarima“.

Podatak da su Perešević, Lazić, Mađak, Janović, Marković, Zatrić za samo nešto više od 25 da-

ТАБЕЛА ПОСЛИЈЕ ПРВОГ ДИЈЕЛА ПРВЕНСТВА

1. „Crvena zvezda“	9	8	1	25:12	21
2. „Budućnost-Подгоричка бан.“	9	7	2	23:19	21
3. „Partizan“	9	7	2	24:11	21
4. „Budvanska rivijera“	9	7	2	24:14	20
5. „Vođina“	9	6	3	22:13	18
6. „Mladi radnik“	9	4	5	18:16	14
7. „Itis“	9	2	7	12:23	10
8. „Smederevo“	9	2	7	11:21	7
9. „Beograd“	9	1	8	6:26	2
10. „VGSK“	9	0	-	4:27	1

Д.К.

ПРИЧА О ОЦУ И СИНУ, СПОРТИСТИМА

ИВЕР НЕ ПАДА ДАЛЕКО ОД КЛАДА

Ивица и Небојша и знана прича (где ја стадох ти продужи, што не могох ти одужи) о оцу и сину. Ивица је 1976. године као члан куглачког - бовлинг клуба „Монгрен“ подарио Будванима медаљу са савезног ткамичења. Било је то бронзано одличје које ће наредне две године добити сребрени сјај, или до екипног злата његова генерација неће стићи. Небојша ће са својим другарима из одбојашког клуба „Budvanska rivijera“ имати доволјно снаге и умијећа да тријумфално крунишу сезону 2000/2001.

Десетогодишња доминација новосадске „Vođine“ тако је прекинута и најављена је нова, будванска епоха. А на њеном зачетку 14. маја 1977. године био је и Ивица. И прва званична утакмица ОК „Авала“ и прва постава и прва по-

бједа. Ништа логичније него да син, двадесет четири године касније, стави тачку на и.

Ивица је био куглаш и одбојкаш. За његово вријеме и генерације будванских младића то је била нормална ствар, али се данас неумјетно намеће питање: колико би врхунских каријера било остварено да се није лутало између више љубави, колико је учњено погрешних процјена ломећи се између два, често и више спорtova?

Небојша на срећу није лутао. Пronašao је себе у одбојци, па не чуди што је са генима које је добио на дар, већ у шеснаестој години заиграо у првом тиму и прошао све млађе репрезентативне селекције. Послије наступа за медiteransku репрезентацију у Тунису предстоји му још само један корак, најбоља селекција олимпијских пр-

вака.

А за то има све предуслове. Уз наслијеђени спортски ген оца Ивице, брјжно, стручно и филографски брушен талент ту су и изванредни услови за рад и спортско напредовање у актуелном шампиону Југославије.

Ивићини куглаци, прве године успјеха, нијесу били најбољи спортски колектив у Budvi. Треће место у Југославији било је премalo за прво у свом граду! То је већ прича о нашим наравима и фудбалу око кога се тих година све вртјело.

Небојша је избегао очеву судбину. И он сам, али и његов клуб годинама за редом овјечани су признањима најбољих спортској Budvi. Заслужено!

Слава и популарност свакодневно се препливaju, са мукотрпним и

професионалним радом, на путу ка одбојашким звијездама које су му већ сада на дохват руку, само да спортска срећа и здравље буду његови савезници.

И поред пуно славе за мало година, Небојша чврсто стоји обадијема ногама на земљи, свјестан да је слава пролазна, а неријетко и кобна ко не умије да је на својим лежима достојанствено носи. Зато је упоред са одбојашким путевима кренуо другим, знатно другачијим, који воде ка факултетској дипломи.

Прича о оцу и сину проткана је и праменом чуге. Ивица никада није видio сина на одбојашком терену, није био у прилици да се радује свему што је Небојша постигао.

А имао је шта и кога да види.

Драган КЛАРИЋ

Пронашао себе у одбојци: Небојша Јановић

ВЕЋ ПОСЛИЈЕ ТРЕЋЕГ КОЛА ТОП ТИМС КУПА У „БУДВАНСКОЈ РИВИЈЕРИ“

ПРИЗНАЛИ:

ЕВРОПА ЈЕ ЈОШ ДАЛЕКО

● Требало да одијерају само ћирилице, па да одбојкаши „Будванске ривијере“ схватаје, али и признају, да је завршила лиге најбољих првака за овај саслушав

деванске ривијере“ на утакмицу другог кола, против хрватског првака „Младости“ у Zagrebu су отпутовали као апсолутни фаворити. Поједини играчи будванског шампиона „Загребчане“ су прешали већ у Budvi. Међутим, у „Дому одбојке“ у Zagrebu доживјели су и пораз максималним резултатом 3:0. Пораз од „Младости“ била је добра опомена да у лиги најбољих нема лоших екипа. Имајући то у виду наредној утакмици овог престижног европског такмичења против будванској публици добро знане екипе „Кнака“, Budvani су улогу фаворита прије утакмице препустили Belgijsancima. И тако је било!

Одбојкаши из belgijskog grada Rusevara u правој одбојашkoj utakmici pred više od 1300 поклонника одбојke u Budvici, dokazali su da samo kvalitetne i dobro pripremljene ekipe mogu nastaviti takmicheњe u sa-

мој завршници било ког европског takmicheњa, a posobno Kupa šampliona. Da je to tako naјbolje su potvrdile i rijeci trenera Veselinija Vukovića:

Игра koju smo prikazali protiv „Knaka“ dovoljna je da našte prvenstvo, međutim, preslaba je evropsku scenu. „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ - „КНАК“ 1:3 (26:28, 24:26, 25:17, 20:25)

Budva, 19. decembra

Дворана: МСЦ

Гледалаца: око 1300

Судије: Ратпис и Епамисос (Grčka) - делегат:

Недељковић (Југославија)

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА": Перешић, Марковић, Лазић, Мијовић, Козић, Воркалић, Кардаш, Томић, Мајдак, Јановић, Затрић, Маровић

„КНАК": Г. Фаласка, Вингаластер, Јосиповић, Нуц, Шалк, Хунгернарт, Контерас, Михелс, Фогелен, М. Фаласка, Брикман, Кристина.

Д.

ЗАПАЖЕН УСПЈЕХ БУДВАНСКЕ ТЕНИСЕРКЕ ДАНИЦЕ КРСТАЈИЋ

ДАНИЦА ОСВОЈИЛА БАМБЕРГ

На међународном тениском турниру у њемачком gradu Bamberg, u konkurenцији до 14 година, прво место освојила је Danica Krstajic, чланица тениског клуба „Budvanska rivijera“. Као први носилац на турниру Danica је побједила све своје противнице без изгубљеног сета, изгубивши при том само осам гемова. У финалном мечу, најтакмичењу crnogorska teniserka, побједила је другог носиоца турнира, Tinu Pijter 6:3 6:1.

Da li ће добри rezultati mlade budvanske teñiserke i na međuнародnoj sceni primorati sportskie radnike Budve da joj obesbjede bar naјosnovnije услове за rad, pitanje је na koje је одговор neophodno dati што прије.

Д.

ДРУГА ФУДБАЛСКА ЛИГА - ГРУПА ЈУГ

**„МОГРЕН“ У ВРХУ,
„ПЕТРОВАЦ“ У СРЕДИНИ ТАБЕЛЕ**

У посљедњем колу уочи зимске паузе, одиграном 1. и 2. децембра, фудбалери „Могрена“ и „Петровца“ освојили су по бод - „Могрен“ је на свом терену играо неријешено са „Челиком“ из Никшића 1:1, а „Петровац“ у Котору са „Бокељом“ 0:0. Никшићани су у Будви прекинули серију од шест узастопних победа „Могрена“ и повељи већ у 2. минути голом Мирковића. Играчи „Могрена“ су скоро током читаве утакмице узалуд јурили изједначење. Тако улазком у игру искуног Ран-

ка Зиројевића напади „Могрена“ су постали убјитији и Ратко Зец у 83. минуту изједначује резултат на 1:1. „Петровац“ је у Котору био болији, али није реализовао шансе и подијелио је бодове са „Бокељом“.

У заосталој утакмици 15. кола, која није одиграна због великог снijега на стадиону у Рожају, „Могрен“ је 5. децембра побиједио „Ибар“ са 1:0, а стријелац јединог гола био је капетан Илија Рађеновић. Такмичење се наставља у марта идуће године.

ТАБЕЛА ПОСЛИЈЕ 16. КОЛА

1. „Будућност“	16	12	3	1	26:7	39
2. „Могрен“	16	12	1	3	32:12	37
3. „Челик“	16	9	3	4	22:15	30
4. „Морнар“	16	9	2	5	24:15	29
5. „Јединство“	16	8	2	6	26:21	26
6. „Младост“	16	7	2	7	24:14	23
7. „Петровац“	16	6	5	5	21:19	23
8. „Забјело“	16	5	2	9	23:29	17
9. „Искра“	16	4	3	9	12:28	15
10. „Бокељ“	16	4	2	10	17:24	12
11. „Ибар“	16	4	0	12	8:29	12
12. „Ловћен“	16	2	3	11	8:32	9

КАКО У „МОГРЕНУ И „ПЕТРОВЦУ“ ОЦЕЊУЈУ РЕЗУЛТАТЕ
У ДОСАДАШЊЕМ ПРВЕНСТВУ

**ЗАДОВОЉНИ ИГРОМ
И ПЛАСМАНОМ**

„Могрен“ је уз подгоричку „Будућност“ најбољији кандидат за освајање првог мјеста у Другој савезној фудбалској лиги - група Југ и улазак у прву савезну фудбалску лигу. „Могрен“ тренутно заостаје два бода иза „Будућности“, а сасвим би било другачије да на почетку првенства нису изгубили на свом терену од „Будућности“ 1:3. Иако још све није ријешено „Будућност“ свакако има велику предност тим прије што ће против „Могрена“, као највећег конкурената, играти на свом стадиону.

Шеф стручног штаба „Могрена“ Стеван Мојсиловић, који је екипу преузео послиje четвртог кола, каже да су и он и сви у клубу задовољни освојеним другим мјестом послиje 16. кола. Посебно имајући у виду услове у којима се радило. За тај пласман заслужни су сви, а од играча он је посебно издвојио Шушкавчевића, Јовановића и Рађеновића. Оцјењујући резултате осталих клубова у овој ли-

ги Мојсиловић је издвојио „Челик“ из Никшића као екипу која је превазишла очекивања, док је, с друге стране, непријатно изненадио „Бокељ“ из Котора. Што се тиче коначног пласмана Мојсиловић очекује да ће прво мјесто освојити „Будућност“ а да ће јој „Могрен“ до задњег кола бити конкурент.

„Петровац“ је све утакмице као домаћин играо у Будви и то је разлог више да шеф стручног штаба и најстарији играч Душко Влајасављевић буде задовољан седмим мјестом на крају јесењег дијела. Прије почетка првенства нису се надали тако добрым играма и резултатима, а сада им се чини да су могли и више. И Влајасављевић сматра да су два изненађења у овогодишњем првенству „Челик“ (пријатно) и „Бокељ“ (не-пријатно), као и да је „Будућност“ главни кандидат за освајање првог мјesta и улазак у прву савезну лигу. Шанса, наравно, има и „Могрен“.

КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА НОВИНАРЕ У ФК „МОГРЕН“

ОСМОРИЦА**НА ТРАНСФЕР ЛИСТИ**

Стање у клубу, предстојећи планови, посебно уочи прелазног рока, били су тема конференције за новинаре у ФК „Могрен“ одржане 16. децембра на којој су о актуелним питањима говорили предсједник Љубо Рађеновић, директор Боро Лазовић и шеф стручног штаба Стеван Мојсиловић.

У овом прелазном року „Могрен“ планира да ангажује више млађих играча на које ће моћи дуже да рачуна, док је осморица играча стављено на трансфер листу: Радоњић, Радуловић,

Никчевић, Ескић, Копривић, Пима, Ђуришић и Станишић могу да промијене средину без икаквих обештећења Клубу.

Управа „Могрена“ интензивно ради на припремама за изградњу стадиона на постојећој локацији. Сва документација треба да буде готова до марта идуће године, а послиje тога треба да започну радови. Годину дана касније, марта 2003. године, „Могрен“ би на Луговима требао да добије нови модерни стадион.

Б.М.С.

Б.М.С.

ЗАВРШЕН ЈЕСЕЊИ ДИО ПРВЕНСТВА У ДРУГОЈ РУКОМЕТНОЈ
ЛИГИ ЗАПАД - ГРУПА ЦРНА ГОРА**ДВИЈЕ ПОБЈЕДЕ
ЗА МИРАН САН**

Пред почетак овогодишњег првенства у реорганизованој Другој рукометној лиги - Запад рукометни клуб „Будва“ напустило чак девет играча, од тога шест чланова прве поставе. Са подмлађеним тимом будвански лигаш упустио се у борбу за првенstvene бодове са јасно постављеним циљем: изборити опстанак у друголигашком рангу такмичења

Да то неће бити ни мало лако показало су већ прве четири утакмице и исто толико пораза. Када се очекивала прва побједа против „Котора“ у петом колу, на захтјев екипе из Котора утакмица је одложена, тако је промоција прве побједе одложена за нека друга времена. Након тога будвански рукометаши укњижили још два пораза.

На прву побједу чекали су пуних седам кола, више од два и по мјесеца. Цех за раније поразе у седмом колу у Будви „платили“ су рукометаши „Цепелин II“ са Цетиња. Побједа са 14 голова разлике (34:20) ули-

ла је додатно самопоузданje играчима „Будве“ пред заосталу утакмицу против „Котора“ која је одиграна на крају јесењег дијела првенства. Послије неизвесне и борбене игре, Стојановић, Милашевић, Мартиновић, Милановић, резултатом 26:24, дошли су до друге првенstvene побједе.

Пауза између два дијела првенства без сумње добро ће доћи тренеру Брану Божовићу да уигра свој млади тим пред изазове који их очекују у борби за очување друголигашког статуса у прољетном дијелу првенства.

ЗАВРШЕН ЈЕСЕЊИ ДИО ПРВЕНСТВА У ПРВОЈ ВАТЕРПОЛО ЛИГИ

РАСПЛЕТ НА ПРОЉЕЋЕ

У посљедњем мечу, првог дијела првенства, будвански ватерполисти без више стандардних првотимаца и са подмлађеним екипом, према очекивању, поражени су високим резултатом 12:4 од херцегновског „Јадрана“.

Расплет догађаја, што се тиче борбе за очување прволигашког статуса, одговараје да је изгубљен на „домаћем“ базену у Котору, резултат утакмице 6:6.

Побједа против „Спартака“ у Суботици (8:7), била је и једина првенstvena побједа, али побједа злата вриједна, побједа која даје наду да је овај састав „Будванске ривијере“ и поред многобројних проблема као да сачувава прволигашки статус, што је и основни циљ клуба.

У посљедњем мечу, првог дијела првенства, будвански ватерполисти без више стандардних првотимаца и са подмлађеним екипом, према очекивању, поражени су високим резултатом 12:4 од херцегновског „Јадрана“.

Расплет догађаја, што се тиче борбе за очување прволигашког статуса, одговараје да је изгубљен на „домаћем“ базену у Котору, резултат утакмице 6:6.

Првенство у Првој савезној лиги наставља се 19. јануара 2002. године.

ТАВЕЛА

1. „Партизан“	7	6	1	0	84:39	13
2. „Јадран“	7	5	0	2	69:34	12
3. „Приморац“	7	5	0	2	62:41	12
4. „Бечеј“	7	4	1	2	61:55	9
5. „Спартак“	7	1	3	4	36:53	5
6. „Б. ривијера“	7	1	2	4	41:71	4
7. „Војводина“	7	0	3	4	40:66	3
8. „Ц. звезда“	7	0	2	5	45:79	2

Д.К.

ПРВА Б САВЕЗНА КОШАРКАШКА ЛИГА

**„МОГРЕН“ НА
ОСМОМ МЈЕСТУ**

У посљедња четири кола кошаркаши „Могрена“ су остварили једну побједу и три пораза. „Могрен“ је изгубио од „Полета“ у Бечеју 98:102, у Будви побиједио „Заставу“ из Крагујевца 97:80, у Краљеву изгубио од „Машинца“ 79:86 и, у посљедњем колу уочи зимске паузе, као домаћин изгубио од „Рудар-Сјевера“ из Пљеваља 89:81.

Послије 11. кола „Могрен“ се налази на 8. мјесту са пет

победа и шест пораза, кошарзликом 968:971 и 16 освојених бодова.

Кошаркаши „Могрена“ добили су и новог тренера. Послије смјењивања Љубомира Почека, прије мјесец дана, на клубу „Могрена“ био је дотадашњи помоћни тренер Милош Рајковић, а 24. децембра дужност тренера преузео је Зоран Криван, ранији тренер ЖКК „Војводина“ и КК БФЦ „Беочин“. В.С.

ИЗБОР СПОРТИСТЕ ГОДИНЕ

**НАЈБОЉИ
ПЕТАР ЛУЧИЋ**

У традиционалној анкети новинара и спорчких радника коју организује Радио-Будва 26. децембра су изабрани најбољи у спорту наше општине у 2001. години.

Најбољи спортиста наше општине у 2001. године према резултатима ове анкете био је аутомобилиста Петар Лучић, првак Југославије, најбољи тренер је Веселин Вуковић, шеф стручног штаба ОК „Будванска ривијера“, најбољи клуб ОК „Будванска ривијера“, шампион Југославије 200/2001. године, најбољи спорчки радник Ранко Вукотић, секретар карате клуба „Будва“, а најбољи млади спор-

тиста тенисерка Даница Крајић.

На листи најбољих спортиста у протеклој години своје место нашли су: одбојкаши Младен Мајдак и Часлав Переовић, ватерполиста Милан Вукчевић, кошаркаши Веселин Дулетић, фудбалери Илија Рађеновић, Владимира Глушчевић, Иван Војводић и Веселин Адић, к

Информатор

Радио

КЊАЗ МИЛОШ
БУКОВИЧКА БАЊА - АРАНЂЕЛОВАЦ
ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА

**Минерална вода
Сокови**

Пића других производача

Продајни центар у Ластићи грађанској
тел. 086/451-297, тел./факс 452-518
Дисконт у Будви, ЦДС Подкошљун
тел. 086/452-378

B VANEX

производња, експорт-импорт, инжењеринг,
туризам и услуге

**СВЕ ВРСТЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ПОСЛОВА,
СТАНОВИ ЗА ТРЖИШТЕ
РЕКОНСТРУКЦИЈЕ И
АДАПТАЦИЈЕ**

85310 БУДВА, Приморски батальон 10,
тел./факс 086/452-790 тел. 451-764

METRO

сваког дана од 9,30 - 21,30

- велики избор робе из програма:
- аудио
- видео
- антенско-сателитски
- телефонија
- податак и видни носачи
- тв (свих димензија)
- аудио и видео
- објектњак
- тунгсрам

- велики избор игара:
- сони плеј стејшн
- пи.си
- празни ћид ромови
- празни мини дискови
- тдк аудио касете
- телешоп:
- магична крпа
- бриско
- астониш програм

Топлишки пут б.б.
85310 Будва

Тел: 086-451-490
069-025-497

**Вјесник
МАТИЧАРА**

**од 21. новембра
до 20. децембра
2001. године**

РОЂЕНИ

Анастасија Јанчић (Душко и Јельана), Данило Грековић (Милан и Даница), Кристина Башковић (Слађана), Димитрије Вујачић (Бисерка и Милош), (ЦЕТИЊЕ), Борис Мартиновић (Саво и Сњежана), Петар Прибилић (Љубо и Мирјана), Јефто Вуксановић (Александар и Гордана), Никола Мандир (Желько и Анаста), Јелена Рађеновић (Перо и Желька), Лара Краль (Сретен и Славка), Огњен Раденовић (Звездан и Александра), Михаило Гаговић (Божица), (КОТОР).

ВЈЕНЧАНИ

Мило Срзентић и Виолета Стевановић, (ПЕТРОВАЦ), Александар Ђукић и Марија Живковић, Кристијан Гонди и Мартина Дамјановић, Мидраг Боле Башковић и Ана Јанковић, Александар Кульча и Босиљка Костић, Зоран Рашић и Слободанка Јовићић, Борис Челик и Славица Булатовић (БУДВА).

УМРЛИ

Миљовоје Станишић (1936), Мијутин Давидовић (1952), Војислав Павловић (1924), Ђорђе Булатовић (1939), Станица, Прибилић (1936), Зора Љукетић (1924), Стане Станишић (1929).

ПОСЛЕДЊА ВИЈЕСТ

ИПАК ДОЧЕК НА ТРГУ

Општина је одустала од организовања свечаног и масовног дочека Нове године на тргу испред хотела „Могрен“ и Старог града, али је улогу организатора преузело Удружење привредника које је сакупило преко 45.000 ДМ и најавило организацију културно-забавних програма за 31. децембра и 1. јануара. Грађане из наше и околних општина и туристе који су најављени у већем броју на тргу ће забављати Романа, група „Неверне бебе“, градске музике из Будве, Котора и Тивта, дјеца и ученици из вртића, основне, музичке и средње школе. Могуће је да програм буде и богатији.

ПРОГРАМ РАДИО БУДВЕ

ПОНЕДЕЉАК

8.00-12.00 Јутарњи програм	9.30 Времеплов	12.05-12.15 Хит дана, недеље, мјесеца;
7.30 VOA/Voice of America/	9.50 ШШШ	12.30 Култура
8.15 Најава програма	10.00 Вијести	13.25 Најава RFE
8.30 Укључење AMСЦГ	10.10 Отворени студио	13.30 RFE/Radio Free Europe/
8.45 Блок информација	10.45 Блок одјавних информација	14.30 Пословни огласи
9.00 Лични огласи	11.55 Пословни огласи	14.40 Лични огласи
9.05 Информације	11.15 Хит дана	15.00 Вијести
9.20 Рецепт јутарњег програма	12.00 Вијести	15.15 Времеплов
9.30 Времеплов	12.05 Лични огласи	15.25 Одјава екипе
9.50 ШШШ	12.05-12.15 Хит дана, недеље, мјесеца;	15.30 Новости РЦГ
10.00 Вијести	12.30 Култура	16.00 Најава екипе и сатнице
10.10 Отворени студио	13.25 Најава RFE	16.05 Спорт и музика
10.45 Блок одјавних информација	13.30 RFE/Radio Free Europe/	17.00 Вијести
10.55 Пословни огласи	14.30 Пословни огласи	17.05 Лични огласи
11.15 Хит дана	14.40 Лични огласи	17.20 Пословни огласи
12.00 Вијести	15.00 Вијести	17.30 Будванска хроника
12.05 Лични огласи	15.15 Времеплов	18.00 Bellissima
12.05-12.15 Хит дана, недеље, мјесеца;	15.25 Одјава екипе	19.00 Вијести
12.30 Култура	15.30 Новости РЦГ	19.05 Лични огласи; Хит дана, недеље, мјесеца
13.25 Најава RFE	16.00 Најава екипе и сатнице	19.15 Контакт програм
13.30 RFE/Radio Free Europe/	16.05 Спортска сриједа	19.40 Пословни огласи
14.30 Пословни огласи	17.00 Вијести	19.55 Одјава екипе
14.40 Лични огласи	17.05 Лични огласи	20.00 Вечерњи програм
15.00 Вијести	17.20 Пословни огласи	24.00-07.30 Музика из студија

ЧЕТВРТАК

8.00-12.00 Јутарњи програм	8.00-12.00 Јутарњи програм	8.00-12.00 Јутарњи програм
7.30 VOA/Voice of America/	7.30 VOA/Voice of America/	8.30 Укључење AMСЦГ
8.15 Најава програма	8.15 Најава програма	8.45 Блок информација
8.30 Укључење AMСЦГ	8.30 Укључење AMСЦГ	9.00 Лични огласи
8.45 Блок информација	8.45 Блок информација	9.05 Информације
9.00 Лични огласи	9.00 Лични огласи	9.20 Рецепт јутарњег програма
9.05 Информације	9.05 Информације	9.30 Времеплов
9.20 Рецепт јутарњег програма	9.20 Рецепт јутарњег програма	9.50 ШШШ
9.30 Времеплов	9.30 Времеплов	10.00 Вијести
9.50 ШШШ	10.10 Отворени студио	10.10 Отворени студио
10.00 Вијести	10.45 Блок одјавних информација	10.45 Блок одјавних информација
10.10 Отворени студио	11.55 Пословни огласи	11.55 Пословни огласи
10.45 Блок одјавних информација	11.15 Хит дана	12.00 Вијести
11.55 Пословни огласи	12.00 Вијести	12.05-12.15 Хит дана, недеље, мјесеца;
11.15 Хит дана	12.05 Лични огласи	12.30 Култура
12.00 Вијести	12.05-12.15 Хит дана, недеље, мјесеца;	13.25 Најава RFE
12.05 Лични огласи	12.30 Култура	13.30 RFE/Radio Free Europe/
12.05-12.15 Хит дана, недеље, мјесеца;	13.25 Најава RFE	14.30 Пословни огласи
12.30 Култура	13.30 RFE/Radio Free Europe/	14.40 Лични огласи
13.25 Најава RFE	14.30 Пословни огласи	15.00 Вијести
13.30 RFE/Radio Free Europe/	14.40 Лични огласи	15.15 Времеплов
14.30 Пословни огласи	15.00 Вијести	15.25 Одјава екипе
14.40 Лични огласи	15.15 Времеплов	15.30 Новости РЦГ
15.00 Вијести	15.25 Одјава екипе	16.00 Најава екипе и сатнице
15.15 Времеплов	15.30 Новости РЦГ	16.05 Спорт и музика
15.25 Одјава екипе	16.00 Најава екипе и сатнице	17.00 Вијести
15.30 Новости РЦГ	16.05 Спортска сриједа	17.05 Лични огласи
16.00 Најава сатнице и екипе	17.00 Вијести	17.20 Пословни огласи
16.05 Култура	17.05 Лични огласи	17.30 Будванска хроника
17.00 Вијести	17.20 Пословни огласи	18.00 Bellissima
17.05 Лични огласи	18.00 Очи у очи	19.00 Вијести
17.30 Будванска хроника	19.05 Лични огласи; Хит дана, недеље, мјесеца	19.05 Лични огласи; Хит дана, недеље, мјесеца
18.00 Ваш тајминг	19.15 Контакт програм	19.15 Контакт програм
19.00 Вијести	19.40 Пословни огласи	19.40 Пословни огласи
19.05 Лични огласи; Хит дана, недеље, мјесеца	19.55 Одјава екипе	19.55 Одјава екипе
19.15 Контакт програм	20.00 Вечерњи програм	20.00 Вечерњи програм
19.40 Пословни огласи	24.00-07.30 Музика из студија	24.00-07.30 Музика из студија

УТОРАК

8.00-12.00 Јутарњи програм	9.00-12.00 Јутарњи програм	8.00-12.00 Јутарњи програм
7.30 VOA/Voice of America/	7.30 VOA/Voice of America/	8.30 Укључење AMСЦГ
8.15 Најава програма	8.15 Најава програма	8.45 Блок информација
8.30 Укључење AMСЦГ	8.30 Укључење AMСЦГ	9.00 Лични огласи
8.45 Блок информација	8.45 Блок информација	9.05 Информације
9.00 Лични огласи	9.00 Лични огласи	9.20 Рецепт јутарњег програма
9.05 Информације	9.05 Информације	9.30 Времеплов
9.20 Рецепт јутарњег програма	9.20 Рецепт јутарњег програма	9.50 ШШШ
9.30 Времеплов	9.30 Времеплов	10.00 Вијести
9.50 ШШШ	10.10 Отворени студио	10.10 Отворени студио
10.00 Вијести	10.45 Блок одјавних информација	10.45 Блок одјавних информација
10.10 Отворени студио	11.55 Пословни огласи	11.55 Пословни огласи
10.45 Блок одјавних информација	11.15 Хит дана	12.00 Вијести
11.55 Пословни огласи	12.00 Вијести	12.05-12.15 Хит дана, недеље, мјесеца;
11.15 Хит дана	12.05 Лични огласи	12.30 Култура
12.00 Вијести	12.05-12.15 Хит дана, недеље, мјесеца;	13.25 Најава RFE
12.05 Лични огласи	12.30 Култура	13.30 RFE/Radio Free Europe/
12.05-12.15 Хит дана, недеље, мјесеца;	13.25 Најава RFE	14.30 Пословни огласи
12.30 Култура	13.30 RFE/Radio Free Europe/	14.40 Лични огласи
13.25 Најава RFE	14.30 Пословни огласи	15.00 Вијести
13.30 RFE/Radio Free Europe/	14.40 Лични огласи	15.15 Времеплов
14.30 Пословни огласи	15.00 Вијести	15.25 Одјава екипе
14.40 Лични огласи	15.15 Времеплов	15.30 Новости РЦГ
15.00 Вијести	15.25 Одјава екипе	16.00 Најава екипе и сатнице
15.15 Времеплов	15.30 Новости РЦГ	16.05 Спорт и музика
15.25 Одјава екипе	16.00 Најава екипе и сатнице	17.00 Вијести
15.30 Новости РЦГ	16.05 Спортска сриједа	17.05 Л